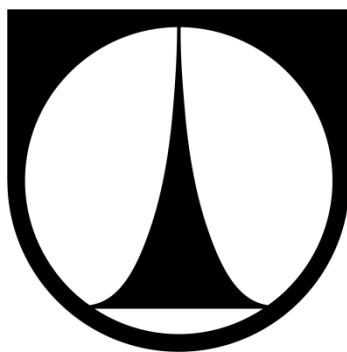

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Ekonomická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2013

Bc. Petra Kulhánková

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Ekonomická fakulta

Studijní program: **N 6208 - Ekonomika a management**
Studijní obor: **Podniková ekonomika**

Vývoj daně z příjmů v České republice od jejího vstupu do Evropské unie

Development of Personal Income Taxes in the Czech Republic since Joining the European Union

DP – EF – KFU – 2013 – 28
Bc. Petra Kulhánková

Vedoucí práce: Ing. Martina Černíková, Ph.D.; katedra financí a účetnictví
Konzultant: Ing. Jitka Růžicková, Finanční úřad pro Liberecký kraj, Územní
pracoviště v České Lípě

Počet stran: 103 Počet příloh: 2

Datum odevzdání: 12. dubna 2013

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Liberci dne 12. dubna 2013

Bc. Petra Kulhánková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Ing. Martině Černíkové, Ph.D., za cenné připomínky a odborné rady, kterými přispěla k vypracování této diplomové práce.

Dále děkuji Ing. Jitce Růžičkové za poskytnuté informace týkající se připravovaných legislativních opatření v oblasti daně z příjmů fyzických osob platné od 1. 1. 2013 v České republice a také za její podporu, trpělivost, inspiraci a diskuze nejen při vypracování této diplomové práce.

Anotace

Vývoj daně z příjmů v České republice od jejího vstupu do Evropské unie

Diplomová práce je zaměřena na zjištění a vyhodnocení vývoje ve zdaňování příjmů fyzických osob v České republice v obdobích let 2004 až 2013 zároveň s nastíněním připravovaných legislativních opatření platných v nejbližší budoucnosti. Cílem diplomové práce je na základě uceleného přehledu vybraných nejdůležitějších změn zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, a dalších souvisejících předpisů platných ve zkoumaných letech analyzovat vývoj míry zdanění na příkladech dvou podnikatelů a dvou poplatníků s příjmy ze závislé činnosti se záměrem sledovat trend a případně navrhnout opatření k zefektivnění koncepce fiskální politiky státu v této daňové problematice. Pozornost je věnována rozboru jednotlivých právních úprav výpočtu sazeb daně z příjmů fyzických osob a analýze dopadů legislativních změn na zvolené fiktivní subjekty. První modelový příklad byl navíc podroben komparaci výsledného zdanění i ve vybraných zemích Evropské unie. V praktické části byly výpočty konečných daňových povinností fiktivních poplatníků doloženy tabulkami, grafy a podrobnou interpretací získaných dat.

Klíčová slova

Daň z příjmů fyzických osob, daňové přiznání, daňové zatížení, daňové zvýhodnění, fyzická osoba, nezdánitelná část základu daně, sazba daně, sleva na dani, společné zdanění manželů, základ daně

Annotation

Development of Personal Income Taxes in the Czech Republic since Joining the European Union

The diploma thesis is concretely focused on findings and development of natural person income taxation in the Czech Republic in the period 2004–2013, together with an outline of the upcoming legislative procurement effective in the near future. The aim of this thesis is to analyse the evolution of extent of taxation on examples of two entrepreneurs and two taxpayers with income from dependent activity with the intention to monitor trends and possibly to propose procurement to streamline the conception of state fiscal policy in this tax issue. The analysis is based on a compact overview of the most important amendments to the Act No. 586/1992 Coll., concerning income taxes, and other related regulations effective in the observed years. The attention is paid to an analysis of specific legal regulations of tax rate calculations of natural person income and an impact analysis of legislative changes on selected fictional subjects. Moreover, the first illustrative example was drawn a comparison of the final taxation in selected countries of the European Union. In the practical part, the calculations of final tax liabilities of fictitious taxpayers were supported by tables, graphs and detailed interpretations of gained results.

Key Words

Natural person income tax, tax return, tax burden, tax advantage, natural person, non-taxable part of the tax base, tax rate, tax abatement, joint taxation of married couples, tax base

Obsah

Seznam ilustrací.....	11
Seznam tabulek.....	12
Seznam zkratk.....	13
Úvod	14
1 Charakteristika daně z příjmů fyzických osob a její vývoj.....	17
1.1 Historický vývoj daně z příjmů fyzických osob	17
1.2 Vývoj daně z příjmů v České republice po roce 1993	20
1.3 Struktura a výpočet daně z příjmů fyzických osob od roku 2004.....	22
2 Problematika a vývoj vybraných ustanovení zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, od roku 2004	26
2.1 Nezdánitelná část základu daně	26
2.2 Sleva na dani a daňové zvýhodnění	29
2.3 Společné zdanění manželů	34
2.4 Minimální základ daně.....	36
3 Daň z příjmů fyzických osob České republiky v evropském kontextu	39
3.1 Sazby daně z příjmů fyzických osob platné v zemích EU	41
3.2 Komparace daňového zatížení ve vybraných členských zemích EU.....	43
3.2.1 Výpočet DPFO za rok 2012 v České republice.....	43
3.2.2 Výpočet DPFO za rok 2012 ve Spolkové republice Německo	44
3.2.3 Výpočet DPFO za rok 2012 v Republice Rakousko	46
3.2.4 Výpočet DPFO za rok 2012 ve Slovenské republice	47
3.2.5 Výpočet DPFO za rok 2012 v Polské republice	49
3.2.6 Shrnutí vypočtené daňové povinnosti ve vybraných členských zemích EU	50
3.3 Daňová problematika zemí EU v širším kontextu	51
4 Modelová studie vývoje daňových povinností vybraných daňových subjektů	55
4.1 Vývoj daňové zátěže zkoumaných poplatníků v letech 2004 až 2012	56
4.1.1 Modelová studie 1 - bezdětný svobodný poplatník s příjmy dle § 6 ZDP	57
4.1.2 Modelová studie 2 - bezdětný svobodný poplatník s příjmy dle § 7 ZDP	61

4.1.3	Modelová studie 3 - ženatý poplatník s příjmy dle § 6 ZDP s dítětem	68
4.1.4	Modelová studie 4 - ženatý poplatník s příjmy dle § 7 ZDP s dítětem	75
4.2	Posouzení vývoje daňových povinností zkoumaných poplatníků	81
5	Komentář k budoucímu vývoji daně z příjmů fyzických osob v České republice	84
5.1	Přehled nejdůležitějších změn platných pro rok 2013	84
5.2	Daňová zátěž vybraných poplatníků v roce 2013	86
5.3	Návrh budoucích změn daně z příjmů fyzických osob na rok 2014.....	89
5.4	Návrhy opatření k zefektivnění koncepce fiskální politiky státu v oblasti DPFO.....	91
	Závěr	96
	Seznam použité literatury	98
	Seznam příloh	104

Seznam ilustrací

<i>Obrázek 1: Graf komparace DPFO ve vybraných členských zemích EU</i>	<i>51</i>
<i>Obrázek 2: Graf výsledné daně – poplatník z modelové studie 1</i>	<i>61</i>
<i>Obrázek 3: Graf výsledné daně – poplatník z modelové studie 2</i>	<i>68</i>
<i>Obrázek 4: Graf výsledné daně – poplatník z modelové studie 3</i>	<i>74</i>
<i>Obrázek 5: Graf výsledné daně – poplatník z modelové studie 4</i>	<i>80</i>
<i>Obrázek 6: Graf vývoje daňových povinností vybraných poplatníků</i>	<i>83</i>
<i>Obrázek 7: Graf daňového zatížení vybraných poplatníků v letech 2012 a 2013</i>	<i>89</i>
<i>Obrázek 8: Graf vývoje inkasa DPFO v letech 2004 až 2011</i>	<i>92</i>
<i>Obrázek 9: Graf vývoje státního dluhu v letech 2004 až 2012</i>	<i>93</i>

Seznam tabulek

<i>Tabulka 1: Vývoj sazby DPFO v letech 2004 až 2007</i>	<i>24</i>
<i>Tabulka 2: Vývoj nezdaniitelných částí základu daně v letech 2004 a 2005</i>	<i>27</i>
<i>Tabulka 3: Vývoj slev na DPFO a daňového zvýhodnění v letech 2006 až 2010</i>	<i>33</i>
<i>Tabulka 4: Vývoj slev na DPFO a daňového zvýhodnění v letech 2011 až 2013</i>	<i>34</i>
<i>Tabulka 5: Vývoj minimálních základů daně v letech 2004 až 2007.....</i>	<i>37</i>
<i>Tabulka 6: Komparace DPFO ve vybraných členských zemích EU</i>	<i>50</i>
<i>Tabulka 7: Modelová studie 1 - bezdětný svobodný poplatník s příjmy dle § 6 ZDP</i>	<i>60</i>
<i>Tabulka 8: Příjmy a výdaje poplatníka s příjmy dle § 7 ZDP v letech 2004 až 2012</i>	<i>62</i>
<i>Tabulka 9: Modelová studie 2 - bezdětný svobodný poplatník s příjmy dle § 7 ZDP</i>	<i>67</i>
<i>Tabulka 10: Modelová studie 3 - ženatý poplatník s příjmy dle § 6 ZDP s dítětem.....</i>	<i>73</i>
<i>Tabulka 11: Příjmy a výdaje poplatníka s příjmy dle § 7 ZDP v letech 2004 až 2012</i>	<i>75</i>
<i>Tabulka 12: Modelová studie 4 - ženatý poplatník s příjmy dle § 7 ZDP s dítětem.....</i>	<i>79</i>
<i>Tabulka 13: Rozsah snížení daňové zátěže v letech 2004 a 2012</i>	<i>81</i>
<i>Tabulka 14: Rozdíl v daňové zátěži vybraných poplatníků v letech 2012 a 2013</i>	<i>88</i>

Seznam zkratek

DaP	daňové přiznání k dani z příjmů fyzických osob
DPFO	daň z příjmů fyzických osob
DŘ	zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů
EU	Evropská unie
FO	fyzická osoba
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
TUL	Technická univerzita v Liberci
ZDP	zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů
ZTP/P	zvlášť těžké postižení s potřebou průvodce

Úvod

Daň z příjmů fyzických osob je jedním z nejdůležitějších zdrojů příjmů státního rozpočtu České republiky. Výpočet sazeb daně z příjmů ovlivňuje výši disponibilních finančních prostředků občanů naší země a podnikatelský duch poplatníků. Daňová politika státu v této oblasti patří mezi nejvíce sledované a diskutované, neboť se dotýká všech výdělečně činných občanů. Jakákoliv nepřiměřená a iracionální změna v daňovém zatížení poplatníků může být ekonomicky velmi škodlivá, protože se negativně projeví v motivaci občanů pracovat, podnikat a vydělávat. Poplatníci v případě příliš vysoké horní sazby daně z příjmů jednoduše začnou více preferovat volný čas nebo zdokonalují daňové úniky. V důsledku toho, že stát v průběhu vývoje daně z příjmů neustále hledá optimální varianty zdanění fyzických osob, dochází k častým zásahům do hmotně právního předpisu, tj. zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „ZDP“). Od roku 1993, kdy vešel tento zákon v platnost, se často měnila dílčí ustanovení zákona, zejména odpočitatelné položky, nezdanitelné části základu daně, sazby daně, slevy na dani, apod.

Každá fyzická osoba, ať už je zaměstnancem či podnikatelem, má přirozenou snahu, aby vypočtené výše základu daně a výše daně uvedené v daňových přiznáních za příslušná zdaňovací období byly co nejnižší a tudíž poplatník odvedl minimální částky na této dani. Využívání institutů eliminujících konečné daňové zatížení přitom nepředstavuje různé nepřípustné spekulativní úpravy daňových povinností. Cílem této diplomové práce je na základě nejdůležitějších změn optimalizujících korekčních prvků ZDP a dalších souvisejících předpisů analyzovat vývoj míry zdanění ve vybraných letech až do současnosti na příkladech dvou podnikatelů a dvou poplatníků s příjmy ze závislé činnosti se záměrem sledovat trend v této daňové problematice.

Diplomová práce je rozvržena do pěti základních částí. První část je zaměřena na celosvětové historické aspekty vzniku a geneze daně z příjmů FO. Zvláštní zřetel je věnován vývoji této daně na území České republiky až do roku 1992. S významným a přelomovým datem 1. 1. 1993 je totiž spojen právě počátek účinnosti ZDP, který představuje naši novodobou hmotně právní normu. Proto struktura daně z příjmů fyzických

osob a změny úprav korekčních prvků této daně v České republice po tomto datu úzce souvisí s jejím současným stavem. V závěru této kapitoly je věnován prostor popisu současného způsobu výpočtu daňového základu a výsledné daně z příjmů fyzických osob.

Ve druhé části diplomové práce je podán ucelený přehled změn vybraných ustanovení ZDP platných v letech 2004 až 2012 a s tímto souvisejících předpisů. Pozornost je zaměřena na takové úpravy, které jsou považovány za relevantní při výpočtu konečné daně z příjmů fyzických osob, především výpočet sazeb daně z příjmů fyzických osob, možnost odpočtu nezdanitelných částí základu daně, uplatnění společného zdanění manželů, slev na dani a daňového zvýhodnění. Tento oddíl zároveň představuje vstup pro praktickou část v kapitole 4 a 5. Pro přehlednost jsou veškerá data chronologicky seříděna a doplněna přehlednými tabulkami jednotlivých hodnot ve sledovaných letech.

Vstup do EU dne 1. 5. 2004 je pro ZDP jedním z dalších historických mezníků, neboť byly převzaty v důsledku harmonizace daňové právní předpisy a opatření platná v Evropském společenství. Proto je ve třetí části diplomové práce věnován prostor porovnávání daňového zatížení České republiky vůči jejím sousedním státům Německu, Polsku, Slovensku a Rakousku, které jsou taktéž členskými státy EU. Byl vytvořen modelový příklad svobodné bezdětné fyzické osoby s příjmy dle § 6 ZDP ve středním příjmovém pásmu s následnou komparací konstrukce a propočtu konečné daňové povinnosti poplatníků v ostatních zemích. Zároveň v této kapitole byly zobrazeny sazby daně z příjmů fyzických osob platné v současnosti ve všech zemích EU.

Páteční praktická část diplomové práce ve čtvrté a páté kapitole obsahuje aplikaci změn jednotlivých prvků daňové optimalizace v praxi na konkrétních výpočtech daňové povinnosti fiktivních fyzických osob. Čtvrtá kapitola zkoumá problematiku za zdaňovací období let 2004 až 2012. Pátá kapitola analyzuje daňové změny, jež přináší rok 2013. Stanovení konečných plateb daně a analýza změn daňových zatížení v jednotlivých letech je uvedena na příkladech čtyř modelových fyzických osob, které tvoří dvě skupiny poplatníků. První skupinu představují osoby s příjmy ze závislé činnosti dle § 6 ZDP a druhou skupinu podnikatelé, tj. osoby samostatně výdělečně činné s příjmy dle § 7 ZDP. Výsledné daně z příjmů za tyto roky byly vzájemně porovnávány a pro lepší vypovídací

hodnotu byla získaná data zanesena do tabulek a grafů a doplněna podrobnými komentáři. Pro komplexní analýzu zkoumaného tématu diplomové práce byl závěr páté kapitoly věnován problematice budoucím změnám v oblasti daně z příjmů fyzických osob navrhovaných Ministerstvem financí České republiky s účinností od zdaňovacího období roku 2014, které mají za cíl snižování schodku veřejného rozpočtu našeho státu. Ke kompletnímu naplnění cílů diplomové práce jsou ve výsledném shrnutí na základě analýzy vývoje míry zdanění u zkoumaných poplatníků navržena opatření k zefektivnění koncepce fiskální politiky státu v oblasti daně z příjmů fyzických osob.

1 Charakteristika daně z příjmů fyzických osob a její vývoj

Osobní důchodové daně nazývané v České republice daně z příjmů fyzických osob (dále jen „DPFO“) jsou ve většině zemí považovány za nejdůležitější a je jim přisuzována největší míra komplexnosti, spravedlnosti i ekonomické „efektivnosti“. Daně z příjmů fyzických osob mohou zahrnovat různé požadavky na poskytování sociálních úlev, což u jiných, např. spotřebních daní, které musí být pro všechny poplatníky stejné, není možné. Důležitost daně je zdůrazněna i jejím zařazením na první místo v klasifikaci daní u OECD i Mezinárodního měnového fondu.

Daň z osobních důchodů se v současné době neplatí jen v několika tzv. "daňových oázách". Jsou to zejména Bahamy, Bahrajn, Bermudy, Island, Kajmanské ostrovy, Kuvajt, Omán, Saudská Arábie, Sjednocené Arabské Emiráty a Uruguay. Tyto "oázy" jsou buďto naftovými velmocemi, nebo turistickými ráji. Daně z důchodů poplatníků tam nejsou nezbytnými zdroji příjmů veřejných rozpočtů. Tyto země se také snaží pomocí daňové politiky udržet a přilákat investice a získat podporu pro rozvoj víceodvětvové ekonomiky.

1.1 Historický vývoj daně z příjmů fyzických osob

Obecně vznik daní je podmíněn utvářením organizovaných států ve formě suverénních jednotek ovládajících obyvatelstvo na svém území, které jsou nejen schopny daně vytvořit, ale i zajistit jejich výběr. Stejně jako samotný vznik daní je s přerody organizace států, s dobovými požadavky na jejich funkce a taktéž s ideologií vládnoucí elity spjatý i jejich typ, forma, účelové zaměření a v neposlední řadě i jejich výše. V otrokářské společnosti byly daně pouze příležitostným příjmem státní pokladny a byly vybírány převážně v naturální podobě. Státní správa pro svoje fungování nepotřebovala mnoho financí, neboť funkce ve vrcholných postech byly často čestné a jejich vykonávání bylo považováno za poctu. Hlavní příjmy státního rozpočtu tvořily válečné kořisti a pronájem královského jmění či poplatky za jeho užívání, ke kterým se postupně přidávaly dávky z pozemku nebo z hlavy a různé formy cla.

Starověcí římscí císaři zajišťovali blahobyt občanů své říše v první řadě drancováním provincií, které zatížili odvodem vysokých daní. V podrobených zemích byly římskými výběrčími daní stanovovány často pevné daňové sazby, jejíž výtěžky byly prostřednictvím císařem dosazených úředníků odváděny přímo do Říma.¹ Za vlády císaře Vespasiána se podařilo obnovit pořádek a finanční stabilitu říše především rozsáhlými daňovými reformami. Z tohoto období je nejznámější uvalení daně za využívání veřejných záchodků a na základě této příhody vzniklo přísloví „*Pecunia non olet*“ („peníze nesmrdí“).²

Postupně vznikaly nové druhy odvodů, a to domény, regálů, kontribucí a akcíů. Domény představovaly odvody z výnosů panovníkova majetku a měly převážně naturální povahu. Kontribuce vznikly ve 12. století a byly vybírány z hlavy, z majetku a z výnosů. Za předchůdce dnešních daní lze považovat až středověké regály, které zpoplatňovaly propůjčení práv patřící výlučně panovníkovi, např. právo těžby, vaření piva, regál mincovní, apod. Z původního úzkého rámce regálních oprávnění za úplatu začaly vybočovat ty nároky státní moci, za které nebylo nabízeno žádné protiplnění. Stát započal vyžadovat platby pouze z toho důvodu, že potřeboval prostředky ke krytí nákladů spojených s výkonem funkcí. V období středověku byly typickými znaky pro daň nepravidelnost, ráz pouhé pomoci a zvláštní povolování feudály na sněmu. V tomto období vznikla i profese tzv. daňového pachtýře, který na základě úplatné licence udělované panovníkem byl oprávněn vybírat tyto odvody. Panovník uděloval licence jako právo výběru k jedné určené dani nebo ve formě generálního pachtu, který opravňoval k výběru všech daní. Za hmotnou zainteresovaností daňového pachtýře na objemu vybraných daní byla snaha o maximální výběr daní a minimalizování daňových nedoplatků a úniků.³

Skutečná forma osobní důchodové daně je poměrně mladá. Poprvé byla oficiálně zavedena roku 1799 ve Velké Británii k financování válek proti Napoleonovi. Nejprve šlo o zdanění

¹ NORMEY, R. *Law Now*. Edmonton: University of Alberta. Faculty of Extension, 2001, č. 25, s. 9. ISSN 08412626. [Elektronická databáze článků TUL ProQuest].

² *Misanthropův lexikon latinských výroků, přísloví a rčení*. [online] [vid. 2012-10-22]. Dostupné z: <https://sites.google.com/site/latinalexikon>

³ HERMANN, K., et al. *Dtv-Atlas zur Weltgeschichte: Karten und chronologische Abriss*. München: Deutscher Taschenbuch Verlag, 2009, s. 136. ISBN 978-3-423-03002-1.

zisku některých osob, ale v roce 1803 pak byla daň rozšířena na všechny příjmy a byl uplatňován princip všeobecnosti, tj. povinnost platit daně se vztahovala na všechny ekonomicky aktivní subjekty. Po vítězství nad Napoleonem byla dočasně zrušena, ale válečné zadlužení a nedostatek veřejných příjmů donutil premiéra Roberta Peela, britského státníka a člena Konzervativní strany, aby ji zavedl znovu roku 1842 jako historicky první daň z příjmů.⁴

V Rakousko-Uhersku, tedy i na území dnešní České republiky, byla osobní důchodová daň zavedena od roku 1849. V ostatních vyspělých zemích se tato daň objevila většinou až koncem 19. a v prvních desetiletích 20. století. Základem prvních výnosových daní byl výsledek výroby případně jejich stanovení na základě příjmů a platební schopnosti. Na přelomu 19. a 20. století došlo k rozsáhlým daňovým reformám. Výběr daně se transformoval na základě daňového přiznání a cla bývala uvalena v převážné míře jen na dovoz. Nejvíce byla uplatňována progresivní sazba daně. Mezi světovými válkami rostla daňová kvóta jako důsledek nutnosti finančních prostředků na obnovu ekonomiky. V různých zemích byly zaváděny válečné daně, majetkové daně postihující nejbohatší obyvatele, válečné přírážky k již povinným daňovým odvodům a intenzivní zdanění vysokých příjmů.⁵

Až v 70. a 80. letech 20. století začalo docházet k postupnému snižování daňového břemene a sazeb daně. V tomto období byly započaty první pokusy o harmonizaci daní v mezinárodním měřítku. Jednotlivé státy počaly spolupráci v oblasti zamezení dvojího zdanění, poskytování vzájemných daňových informací a v oblasti boje proti daňovým rájům. Zároveň s tímto trendem se začaly prosazovat snahy o rozšíření základny osobní důchodové daně zrušením dosavadních daňových úlev, výjimek ze zdanění a některých odpočitatelných částek od základu daně. Byly zaznamenány snahy o zjednodušení celého systému této daně, která byla příliš komplexní a tím i nesrozumitelná.

Osobní důchodové daně byly pro potřeby tržních ekonomik zavedeny počátkem 90. let i v postkomunistických zemích a nahradily dosavadní systémy několika nekonzistentních

⁴ Wasson, E. *A History of Modern Britain*. Wiley Blackwell, 2010, s. 175-178. ISBN 978-1-4051-3936-6.

⁵ ŠIROKÝ, J., et al. *Daňové teorie*. Beck, 2008, s. 33. ISBN 978-80-7400-005-8

daní z různých důchodů jednotlivců. V České republice byla 1. 1. 1993 zavedena daňovou reformou daň z příjmů fyzických osob. Jejím cílem bylo zdanění důchodu každého jednotlivce tak, aby neexistoval rozdíl mezi zdaněním důchodů pocházejících z různých zdrojů. Sazby osobních důchodových daní v postkomunistických zemích střední Evropy, včetně České republiky, mají osobní důchodové daně nižší a sazby daní z důchodů společností vyšší. Tento vztah mezi osobním zdaněním a daněmi podniků je dědictvím socialistických odvodů státních podniků do státního rozpočtu. Hlavní příjmy státního rozpočtu totiž v centrálně plánované ekonomice nespočívaly v osobních daních, ale pocházely z rozdělování zisků podniků.

Dalším neopomenutelným důvodem daňové reformy byla skutečnost, že dosavadní daňová soustava byla založena na direktivní ekonomice se státním monopolem zahraničního i vnitřního obchodu a státní regulací cen. Po roce 1989 tento systém nevyhovoval požadavkům tržní ekonomiky, nebyl adekvátní k rozvoji podnikání a umožňoval rozsáhlé daňové úniky.⁶

1.2 Vývoj daně z příjmů v České republice po roce 1993

Daňová soustava platná v České republice od 1. ledna 1993 byla postavena na obdobných principech jako soustavy uplatňované v ostatních vyspělých evropských státech a to i z toho důvodu, že jejím dlouhodobým cílem se stalo přijetí do Evropské unie (dále jen „EU“). Odlišná struktura daňového systému by totiž bránila pohybu kapitálu, zboží i osob.⁷

U daní z příjmů mají také zásadní význam z hlediska stimulace podnikatelských aktivit možnosti urychleného odpisování, umořování ztrát a snížení vlastní sazby daní z příjmů. Základním zdaňovacím obdobím se stal jeden kalendářní rok. Legislativní normou, na jejímž základě od 1. 1. 1993 do dnešního dne stanovován základ daně a daň z příjmů fyzických osob se stal zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění

⁶ BĚHOUNEK, P. *Lexikon – daňové pojmy*. Ostrava: Sagit, 2001, s. 52. ISBN 80-7208-265-5.

⁷ ČERNÍKOVÁ, M. *Daňové praktikum finančního manažera*. Liberec: VÚTS, 2011, s. 13. ISBN 978-80-87184-22-6.

pozdějších předpisů. Další nezbytnou normou k fungování správy daní byl s účinností také od 1. 1. 1993 do 31. 10. 2010 zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků. Od 1. 1. 2011 tuto funkci plní zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád.

Nová daňová soustava s sebou přinesla rozšíření plateb o příspěvky na pojištění. Převratným se stalo zavedení univerzální daně zdaňující příjmy všech ekonomicky aktivních fyzických osob (dále jen „FO“). Objekt zdanění byl rozšířen o tzv. naturální požitky, např. používání osobního automobilu firmy k soukromým i firemním účelům. Bylo sjednoceno kritérium vyživovaná osoba a zavedena možnost odpočtu poskytnutých darů. U podnikatelských a obdobných aktivit byl nastaven režim stanovení základu daně shodně jako u právnických osob. Daňové základy z různých zdrojů příjmů tak byly zahrnuty do jednoho celoročního daňového základu fyzické osoby s cílem dosažení prvku univerzálnosti. Postupně tak byly nahrazeny jedním zákonem původní zákony o dani ze mzdy, o dani z příjmů z literární a umělecké činnosti, zákon o daních z příjmů obyvatelstva a řada dalších právních předpisů.

Jedním z požadavků transformace zdanění při přechodu na novou daňovou soustavu bylo, aby u osob s příjmy pouze dle § 6 ZDP, tj. ze závislé činnosti a funkčních požitků, nedošlo k významnějším změnám v úrovni čistých mezd, a proto byly zachovány některé prvky původní úpravy daně ze mzdy formou pevně stanovených nezdanitelných částek. Nezdanitelné minimum bylo nahrazeno nezdanitelnou částkou na poplatníka ve výši 20.400,- Kč ročně představující výši minimálních životních potřeb, která byla postupně v některých letech valorizována. Na některé drobné příjmy od tuzemských plátců byla vztažena konečná srážková daň, a to zejména za účelem nezatěžovat poplatníky daňovou administrativou a zároveň umožnit efektivnější vybrání daně.

V příloze A diplomové práce je chronologicky popsán vývoj sazby daně z příjmů fyzických osob od roku 1993 do roku 2004. V těchto letech byla daň z příjmů fyzických osob založena na principu progresivní sazby daně z příjmů dle pásma základu daně. Tento princip výpočtu znamenal, že čím vyšší byl vypočtený daňový základ, tím vyšší byla sazba daně. Daňoví poplatníci s vyššími příjmy tak odváděli vyšší daně. Od roku 1993 do roku 1995 bylo stanoveno 5 pásem základu daně a docházelo postupně ke snižování horní sazby

daně z původních 47 % na 43 %. Tento trend pokračoval i v roce 1996, kdy bylo zrušeno toto nejvyšší pásmo daně. V letech 1996 až 1999 tak bylo v platnosti 5 pásem základu daně s maximální sazbou 40 %. Ke snížení na konečná čtyři daňová pásma sazby daně z příjmů 15 %, 20 %, 25 % a 32 % došlo od zdaňovacího období roku 2000.

Z výše uvedeného přehledu je zřejmé, že v letech 1993 až 2003 se celková míra zdanění u DPFO v České republice se v jednotlivých letech lišila. Do roku 2004 byl základní princip „progrese“ sazby daně z příjmů fyzických osob několikrát výrazně změněn, ale vždy došlo k úpravě formou snížení sazeb a tím ke snižování vlastní daňové povinnosti poplatníků. Rozdíly přetrvávaly i v samotné výši daňových sazeb a nastavení daňových pásem. Nejvyšší sazba daně pro velmi nadstandardní příjmy se v průběhu let do roku 2003 snížila z původních 47 % na 32 %.

1.3 Struktura a výpočet daně z příjmů fyzických osob od roku 2004

Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „DŘ“), jenž nabyl účinnosti 1. 1. 2011, nahradil poměrně zastaralý zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků. Tento právní předpis specifikuje daňový subjekt v ustanovení § 20. Tímto pojmem se rozumí poplatník, plátce daně a právní nástupce fyzické či právnické osoby. Poplatníkem je osoba, jejíž příjmy, majetek nebo úkony jsou přímo podrobeny dani. Příjmem fyzické osoby se rozumí příjem peněžní i nepeněžní včetně příjmu dosaženého směnou dosažený za příslušné zdaňovací období. Cílem zdanění bylo, aby jedinci, jimž plynou důchody z různých zdrojů, byli zdaněni stejně.⁸

Předmětem daně z příjmů fyzických osob od roku 2004 jsou:

- dle § 6 ZDP příjmy ze závislé činnosti a z funkčních požitků. Do roku 2007 byl výpočet základu daně roven rozdílu hrubé mzdy a pojistného na sociální a zdravotní

⁸ KUBÁTOVÁ, K. *Daňová teorie a politika*. Praha: Wolters Kluwer, 2010, s. 169. ISBN 978-80-7357-574-8.

pojištění.⁹ Od roku 2008 jsou základem daně příjmy ze závislé činnosti zvýšené o částku odpovídající pojistnému na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistnému na všeobecné zdravotní pojištění, které je z těchto příjmů povinen platit zaměstnavatel.

- veškeré příjmy, které se vztahují k podnikatelské činnosti. Zdaňují se v dílčím základu daně dle § 7 ZDP jako příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti. Daňovým výdajem jsou výdaje vynaložené na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů nebo jsou tyto výdaje uplatňovány procentem z příjmů. Daňovým výdajem počínaje rokem 2008 nebylo pojistné na sociální a zdravotní pojištění.¹⁰
- příjmy z kapitálového majetku dle § 8 ZDP, u kterých nelze v daňovém přiznání k dani z příjmů uplatnit žádné daňové výdaje.
- příjem z pronájmu nemovitostí či jejich částí, bytů či jejich částí nebo movitých věcí dle § 9 ZDP. Jako daňový výdaj lze uplatnit výdaje vynaložené na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů nebo jsou tyto výdaje uplatňovány procentem z příjmů.
- ostatní příjmy jsou dle § 10 ZDP všechny příjmy, při kterých dochází ke zvýšení majetku a nejde o výše uvedené druhy příjmů. Daňovým výdajem jsou výdaje na dosažení příslušných příjmů. Jsou-li výdaje spojené s jednotlivým druhem příjmu vyšší než příjem, k rozdílu se nepřihlíží.

Struktura výpočtu DPFO se stanovuje jako součet základu daně ze závislé činnosti a kladného rozdílu všech ostatních dílčích základů daně. Od této částky se odečtou úlevy ve formě nezdanitelných a odčitatelných položek a vznikne veličina zvaná upravený základ daně, která je zaokrouhlena na celá sta Kč dolů. Z takto vypočteného základu daně je následně vypočtena vlastní daňová povinnost. Sazba daně z příjmů fyzických osob je zakotvena v § 16 ZDP. Počínaje rokem 2008 se od takto vypočtené daně mohou odečíst slevy na dani a daňové zvýhodnění.

⁹ PELECH, P. *Zdanění mezd, platů a ostatních příjmů ze závislé činnosti*. Olomouc: ANAG, 2005, s. 87. ISBN 80-7263-253-1.

¹⁰ RUDINSKÁ, E., et al. *Poradce 2008 – komentované změny a příklady*. Český Těšín: Poradce, 2007, roč. 19, č. 1, s. 192. ISSN 1211-2437.

V tabulce 1 je názorně popsán vývoj sazby DPFO v letech od roku 2004 do roku 2007, kdy s konečnou platností skončil u fyzických osob princip progresivní sazby daně z příjmů dle pásma základu daně. V těchto letech byly v platnosti v České republice 4 pásma základu daně a došlo pouze ke snížení nejnižších sazeb daně z původních 15 % a 20 % na 12 % a 19 %. Od roku 2008 platí jednotná sazba daně z příjmů fyzických osob tzv. rovná daň ve výši 15 %. Vypočtená výsledná daň může být poprvé za zdaňovací období roku 2005 ještě snížena o úlevy ve formě slevy na dani. Výsledkem je daňová povinnost, kterou je nutno uhradit.

Tabulka 1: Vývoj sazby DPFO v letech 2004 až 2007

Základ daně v Kč	DPFO	ze základu přesahujícího
ROKY 2004 a 2005		
0 – 109.200	15 %	
109.200 – 218.400	16.380 + 20 %	109.200
218.400 – 331.200	38.220 + 25 %	218.400
331.200 a více	66.420 + 32 %	331.200
ROKY 2006 a 2007		
0 – 121.200	12 %	
121.200 – 218.400	14.544 + 19 %	121.200
218.400 – 331.200	33.012 + 25 %	218.400
331.200 a více	61.212 + 32 %	331.200

Zdroj: Ustanovení § 16 ZDP v jednotlivých letech

Česko patří mezi několik málo zemí, kde je v současnosti zavedena rovná sazba daně. Základ daně poplatníků s podprůměrnými i s nadprůměrnými příjmy tak podléhá stejné sazbě daně, neboť při progresivním zdanění podléhají nadstandardní základy daně vyšší sazbě daně než podprůměrné. Výše daní se promítá nejen v ekonomice, ale i v politice. Poplatníci ve všech zemích EU chtějí co nejvyšší sociální jistoty v době nezaměstnanosti, nemoci apod. Současně s tímto požadují i co nejnižší povinné odvody z jejich základu daně. V posledních letech docházelo ve všech vyspělých zemích světa ke snižování daňové zátěže v oblasti DPFO.

Porovnávat daňovou zátěž jenom podle sazby daně z příjmů je ale mnohdy zavádějící, neboť výpočet daně ve výši 15 % je v současnosti u zaměstnanců prováděn z tzv. superhrubé mzdy, která představuje hrubou mzdu navýšenou o pojistné. Při souhrnné sazbě povinného pojistného 34 % tedy ve skutečnosti činí odvod 20,1 % reálného zdanění. Čistá

sazba daně 15 % platí pouze pro poplatníky s příjmy dle § 7, § 8, § 9 a § 10 ZDP. Obecně však lze říci, že v zemích s rovnou sazbou daně je daňová povinnost občanů nižší. Výhodou jednotné sazby daně je i tzv. dodatečný pozitivní efekt, který způsobuje, že pro poplatníky s nadprůměrnými základy daně je rovná daň velmi motivující, neboť čím vyšší příjem poplatník má, tím je pro něho rovná daň výhodnější než progresivní zdanění.¹¹

¹¹ Gola, P. *Rovná daň nebo progresivní zdanění?* [online] [vid. 2012-10-02]. Dostupné z: <http://dumfinanci.cz/clanky/3189-rovna-dan-nebo-progresivni-zdaneni/>

2 Problematika a vývoj vybraných ustanovení zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, od roku 2004

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, patří bezesporu k nejsložitějším daňovým zákonům. Postupnými změnami byla narušena systematickosti tohoto zákona. V průběhu let byla zavedena řada titulů osvobození, slev a odpočtů jako výsledek snahy řešit hospodářskou politiku, příjmové či sociální otázky poplatníků a jejich ekonomické chování prostřednictvím daně z příjmů. Pro lepší přehlednění a snadnější orientaci v dané problematice je v této části věnován prostor pouze vybraným ustanovením ZDP, které jsou využity v praktické části. V kapitole 4 je následně aplikováno zvýšení či snížení sazeb daně z příjmů, odpočtu nezdanitelných částí základu daně, slev na dani, daňové zvýhodnění a uplatnění společného zdanění manželů v průběhu zdaňovacích období let 2004 až 2012.

2.1 Nezdanitelná část základu daně

Při stanovení výše daňové povinnosti hrají nezanedbatelnou roli položky, které se odečítají od základu daně. ZDP je označuje jako nezdanitelné části základu daně uvedené v § 15 ZDP. Zahrnutí těchto položek do výpočtu daně z příjmů může významně snížit její konečnou výši, proto je správná aplikace příslušných ustanovení pro každého poplatníka velmi důležitá.

Do nezdanitelných částí základu daně z příjmů fyzických osob bylo možno dle ustanovení § 15 ZDP zahrnout v letech 2004 a 2005 částky na poplatníka, druhého z manželů, poživatele invalidního důchodu 1., 2. nebo 3. stupně, držitele průkazu ZTP/P a studujícího ve výších uvedených v tabulce 2.¹² Roční snížení základu daně na vyživované dítě bylo v roce 2004 taktéž zahrnuto do nezdanitelných částí, ale v roce 2005 představovalo již

¹² Podmínky a forma prokázání nároku na poskytnutí příslušné nezdanitelné části základu daně je uvedena v kapitole č. 3.2 Sleva na dani a daňové zvýhodnění

snížení konečné daňové povinnosti o částku ve výši 6.000,- a bylo přesunuto do ustanovení § 35c ZDP.

Tabulka 2: Vývoj nezdanitelných částí základu daně v letech 2004 a 2005

Nezdanitelná část	ROK 2004	ROK 2005
poplatník	38.040	38.040
vyživované dítě	25.560	přesunuto do ust. § 35c ZDP
druhý z manželů	21.720	21.720
poživatel invalidního důchodu 1. nebo 2. stupně	7.140	7.140
poživatel invalidního důchodu 3. stupně	14.280	14.280
držitel průkazu ZTP/P	50.040	50.040
studující	11.400	11.400

Zdroj: Ustanovení § 15 ZDP v jednotlivých letech

Základ daně z příjmů fyzických osob snižují od roku 2004 ve všech letech ještě další nezdanitelné části základu daně:

- Dary věnované na společensky preferované účely fyzickými osobami obcím, krajům, organizačním složkám státu, právnickým osobám se sídlem na území České republiky, jakož i právnickým osobám, které jsou pořadateli veřejných sbírek.¹³ Jejich hodnota musí přesáhnout 2 % ze základu daně nebo činit alespoň 1.000,- Kč, v úhrnu lze odečíst nejvýše 10 % ze základu daně. Hodnota jednoho odběru krve bezpříspěvkového dárce se oceňuje částkou 2.000,- Kč. Dárce musí mít k dispozici doklady, na základě kterých je schopen prokázat správci daně splnění podmínek obsažených v ZDP. Z dokladů o darování musí být patrné, kdo je dárce a příjemcem daru, hodnota a předmět daru, účel poskytnutí daru a datum darování.
- Úroky zaplacené ve zdaňovacím období z úvěru ze stavebního spoření nebo hypotečního úvěru poskytnutého na financování bytových potřeb, maximálně ve výši 300.000,- Kč ročně. Bytovými potřebami se rozumí výstavba, koupě nebo provedení oprav a úprav bytu, rodinného či bytového domu, koupě pozemku v souvislosti s koupí nebo výstavbou bytu, rodinného či bytového domu, splacení členského vkladu

¹³ Centrální evidence veřejných sbírek dle zákona č. 117/2001 Sb., o veřejných sbírkách, ve znění pozdějších předpisů, je zveřejněna Ministerstvem vnitra ČR na oficiálních webových stránkách

právnícké osobě nebo úhrada za převod členských práv a povinností za účelem získání práva užívání (družstevního) bytu nebo rodinného domu, vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů nebo vypořádání spoludědiců s účelem získat byt, rodinný či bytový dům, splacení úvěru či půjčky použitých poplatníkem na financování bytových potřeb.

- Příspěvky zaplacené poplatníkem na penzijní připojištění se státním příspěvkem. U produktů se státní spoluúčastí se částka, kterou lze odečíst, rovná celkově zaplaceným příspěvkům sníženým o 6.000,- Kč. Maximální výše činí 12.000,- Kč ročně. Optimálně využije tuto daňovou úlevu poplatník, který ve zdaňovacím období uhradí na příspěvcích částku 18.000,- Kč.
- Pojistné zaplacené poplatníkem v kalendářním roce na jeho soukromé životní pojištění. Podmínkou je minimální doba trvání smlouvy 5 let a navázání čerpání na dosažení 60 let věku. Maximálně lze ročně odečíst částku 12.000,- Kč. Pokud je ve smlouvě pevně sjednána částka pro případ dožití, může si poplatník uplatnit uhrazené pojistné pouze za předpokladu, že při pojistné době od 5 do 15 let činí tato částka minimálně 40.000,- Kč a při pojistné době nad 15 let alespoň 70.000,- Kč.
- Členské příspěvky zaplacené ve zdaňovacím období členem odborové organizace. Odečíst lze částku do výše 1,5 % zdanitelných příjmů podle § 6 ZDP, s výjimkou příjmů podle tohoto paragrafu zdaněných srážkou podle zvláštní sazby daně, maximálně však do výše 3.000,- Kč za zdaňovací období.

Od roku 2006 lze od základu daně odečíst úhrady za zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělávání a to nejvýše do částky 10.000,- Kč ročně. U osob zdravotně postižených lze odečíst až 13.000,- Kč a u těžce zdravotně postižených osob až 15.000,- Kč za rok. ZDP umožňuje odečíst od základu daně ve zdaňovacím období úhrady pouze za zkoušky podle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon je doplněn prováděcí vyhláškou č. 208/2007 Sb., o podrobnostech stanovených k provedení zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání. Zákon reflektuje rychlost a složitost technologického a společenského vývoje a zohledňuje získání kvalifikace v širším pohledu.

Nezdanitelné části základu daně jako daňové úlevy jsou často kritizovány. Je jasné, že jejich konstrukce jedny zvýhodňuje a pro druhé je nevýhodou. Navíc některé poplatníky vede k chování, díky němuž je úlevu možno uplatnit (např. poplatník volí takové úvěry a půjčky, kde se dají úroky odečíst od základu daně). Větší množství těchto úlev realizují ti, kteří mají vyšší příjmy, neboť vyplývají z takových aktivit, jako je sponzorství, hypotéky na rodinné domy, apod.

Přestože ve sledovaných letech 2004 až 2012 nedocházelo k žádným změnám v nezdanitelných částech základu daně u položek darů, úroků, penzijního připojištění, životního pojištění a členských příspěvků, některé z nich jsou v praktické části diplomové práce v kapitole 4 využity jako vzorová ukázka prostoru pro další optimalizaci základu daně a daně z příjmů fyzických osob.

2.2 Sleva na dani a daňové zvýhodnění

Snížení daně z příjmů fyzických osob formou slev na dani a daňového zvýhodnění lze uplatnit od roku 2005, kdy poprvé bylo umožněno odečíst si částku dle ustanovení § 35c a § 35d ZDP na vyživované dítě ve výši 6.000,- Kč jako slevu na dani. Od roku 2006 si mohou poplatníci odečíst od zjištěné daně dle § 35ba ZDP částky na poplatníka, druhého z manželů, poživatele invalidního důchodu 1., 2. nebo 3. stupně, držitele průkazu ZTP/P a studujícího ve výších uvedených v tabulce 3 a 4. Tyto slevy na dani představovaly dříve nezdanitelnou část základu daně. Jejich efekt v podobě slevy od vypočítané daně je vždy pro poplatníka mnohem vyšší, než je tomu u nezdanitelných částek, které snižují pouze základ daně.

Všechny slevy na dani předcházejí výpočtem daňového zvýhodnění, tj. daň bude nejprve snížena o slevy na dani a až následně o daňové zvýhodnění. Slevy na dani za podmínek uvedených v § 35ba ZDP nemohou jít do mínusu, pokud jsou tedy vyšší než daňová povinnost, daň je ve výši nula, a nárok na neuplatněnou část slev zaniká. Nelze je ani převádět do dalšího zdaňovacího období. Jinak je tomu u daňového zvýhodnění, kde je možné vypočítat „mínusovou daň“ a vzniká daňový bonus, který je poplatníkovi vyplacen.

Snížení daně na poplatníka upravuje § 35ba odst. 1 písm. a) ZDP. Poplatníkům, kteří mají příjem ze závislé činnosti a funkčních požitků, odečítá plátce daně poměrnou část této částky měsíčně z jejich měsíční zálohy na daň. Plátce daně má povinnost přihlédnout k tomuto snížení daně pouze tehdy, jestliže poplatník u něj podepíše prohlášení k dani. Poplatníci, kteří podávají daňové přiznání, si celou částku sami odečtou z celoroční daňové povinnosti. Toto snížení daně se nikdy nekrátí a přiznává se i poplatníkovi s omezenou daňovou povinností, tzv. nerezidentovi.

Na manželku (manžela), který nemá vlastní příjmy přesahující v daném zdaňovacím období částku v letech 2004 až 2008 ve výši 38.040,- Kč a od zdaňovacího období roku 2009 68.000,- Kč, lze uplatnit snížení daně podle § 35ba odst. 1 písm. b) ZDP. V případě, že manželka (manžel) je držitelem průkazu ZTP/P zvyšuje se příslušná částka na dvojnásobek. Toto snížení daně nelze uplatnit paušálně, ale pouze po splnění některých podmínek. Do vlastního příjmu manželky (manžela) se nezahrnují dávky státní sociální podpory, dávky sociální péče, dávky pomoci v hmotné nouzi, příspěvek na péči, sociální služby, státní příspěvky na penzijní připojištění se státním příspěvkem, státní příspěvky podle zákona o stavebním spoření a o státní podpoře stavebního spoření, stipendium poskytované studujícím soustavně se připravujícím na budoucí povolání a příjem plynoucí z důvodu péče o blízkou nebo jinou osobu, která má nárok na příspěvek na péči podle zákona o sociálních službách, jenž je od daně osvobozen podle § 4 ZDP. Jednou z podmínek uplatnění tohoto snížení daně je to, že si jej může poplatník uplatnit pouze na manželku (manžela), který žije s poplatníkem v domácnosti.¹⁴ Poplatník si může uplatnit toto snížení daně od měsíce, na jehož počátku byly splněny podmínky pro uplatnění nároku. Nárok na tuto slevu poplatník prokáže zápisem v občanském průkazu nebo oddacím listem. Bude-li manželka (manžel) držitelem průkazu ZTP/P a zvyšuje-li se částka na dvojnásobek, je nutné tuto skutečnost prokázat příslušným průkazem.

Snížení daně na invaliditu poplatníka upravuje § 35ba odst. 1 písm. c), d) a e) ZDP. Nárok na poskytnutí příslušné slevy je nutné prokázat rozhodnutím o přiznání daného stupně

¹⁴ Domácnost tvoří dle § 115 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, osoby, které spolu trvale žijí a společně hradí náklady na své potřeby.

invalidity¹⁵ případně průkazem ZTP/P a dokladem o vyplácení důchodu v daném zdaňovacím období (např. bankovním výpisem, potvrzením pošty, potvrzením správy sociálního zabezpečení, apod.).

Poplatník, který se soustavně připravuje na své budoucí povolání studiem nebo předepsaným výcvikem, má dle § 35ba odst. 1 písm. f) ZDP nárok na snížení daně. Částku 4.020,- Kč může poplatník uplatňovat až do dovršení věku 26 let na základě předloženého potvrzení příslušné školy. Pouze v případě, že by se na budoucí povolání připravoval prezenční formou studia v doktorském studijním programu, je možné nezdanitelnou částku uplatňovat až do dovršení věku 28 let. Doba soustavné přípravy na budoucí povolání studiem nebo předepsaným výcvikem je upravena zvláštním právním předpisem.¹⁶

Daňové zvýhodnění na vyživované děti upravuje § 35c a § 35d ZDP. Poplatník má nárok na daňové zvýhodnění na vyživované dítě žijící s ním v domácnosti, pokud neuplatňuje slevu na dani podle § 35a nebo § 35b ZDP. U dítěte, které je držitelem průkazu ZTP/P, se zvyšuje částka daňového zvýhodnění na dvojnásobek, avšak maximální výše daňového bonusu zůstává zachována. Daňové zvýhodnění může poplatník uplatnit formou slevy na dani, daňového bonusu nebo kombinace slevy na dani a daňového bonusu. Je-li nárok poplatníka na daňové zvýhodnění podle § 35c odst. 1 ZDP vyšší než daňová povinnost vypočtená podle ZDP za příslušné zdaňovací období, je vzniklý rozdíl daňovým bonusem. Poplatník může tento daňový bonus uplatnit, pokud jeho výše činí alespoň 100,- Kč. Daňový bonus je možné uplatnit za zdaňovací období let 2005 až 2007 maximálně do výše 30.000,- Kč a od roku 2008 do roku 2011 maximálně do výše 52.200,- Kč ročně. Za rok 2012 je poprvé možné uplatnit daňový bonus až do výše 60.300,- Kč. V případě zaměstnance s podepsaným prohlášením k dani podle § 38k odst. 4 ZDP se od měsíční vypočtené zálohy na daň odečte 1/12 daňového zvýhodnění na děti.

¹⁵ Stupeň invalidity je posuzován dle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů

¹⁶ Upraveno v ustanovení § 12 až 15 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů

Daňový bonus může uplatnit pouze poplatník ekonomicky aktivní, tj. poplatník, který má ve zdaňovacím období zdanitelné příjmy podle § 6, 7, 8 nebo 9 ZDP alespoň ve výši šestinásobku minimální mzdy stanovené pro zaměstnance odměňovaného měsíční mzdou k počátku příslušného zdaňovacího období a neupravené s ohledem na odpracovanou dobu a další okolnosti podle zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů. U poplatníka, který má příjmy pouze podle § 9 ZDP, tj. příjmy z pronájmu, nesmí výdaje převýšit tyto příjmy. Do těchto příjmů se nezahrnují příjmy od daně osvobozené a příjmy, z nichž je daň vybírána srážkou podle zvláštní sazby daně.

Na dítě v jedné domácnosti může daňové zvýhodnění uplatnit ve zdaňovacím období nebo v tomtéž kalendářním měsíci zdaňovacího období jen jeden z poplatníků. Daňové zvýhodnění může poplatník uplatnit již v kalendářním měsíci, ve kterém se dítě narodilo, nebo ve kterém začíná soustavná příprava dítěte na budoucí povolání, anebo ve kterém bylo dítě osvojeno nebo převzato do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu.

Za vyživované dítě se pro daňové účely považuje dítě vlastní, osvojené, dítě v péči, která nahrazuje péči rodičů, rovněž dítě druhého z manželů a vnuk (vnučka), pokud jeho (její) rodiče nemají příjmy, z nichž by mohli daňové zvýhodnění uplatnit. Jako úřední doklad lze použít občanský průkaz, rodný list, rozhodnutí soudu o svěřením do péče nahrazující péči rodičů, apod. Daňové zvýhodnění lze uplatnit na dítě nezletilé do dovršení věku 18 let. Na zletilé dítě až do dovršení věku 26 let, jestliže nepobírá plný invalidní důchod a soustavně se připravuje na budoucí povolání studiem, nebo které se nemůže soustavně připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz, anebo které z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu je neschopno vykonávat soustavnou výdělečnou činnost.

V tabulce 3 je přehledně popsán vývoj všech slev na dani z příjmů fyzických osob včetně daňového zvýhodnění v letech 2006 až 2010. V letech 2005 a 2006 byla daň z příjmů fyzických osob založena na principu progresivní sazby daně z příjmů dle pásma základu daně na rozdíl od let počínaje rokem 2008, kdy začala platit jednotná sazba daně 15 %. Z uvedeného důvodu došlo ke skokové změně ve výších všech těchto položek k 1. 1. 2008.

K 1. 1. 2010 došlo pouze k navýšení částky uplatňované jako daňové zvýhodnění z původních 10.680,- Kč na 11.604,- Kč.

Tabulka 3: Vývoj slev na DPFO a daňového zvýhodnění v letech 2006 až 2010

Nezdanitelná část	ROK 2006 a 2007	ROK 2008 a 2009	ROK 2010
poplatník	7.200	24.840	24.840
vyživované dítě	6.000	10.680	11.604
druhý z manželů	4.200	24.840	24.840
poživatel invalidního důchodu 1. nebo 2. stupně	1.500	2.520	2.520
poživatel invalidního důchodu 3. stupně	3.000	5.040	5.040
držitel průkazu ZTP/P	9.600	16.140	16.140
studující	2.400	4.020	4.020

Zdroj: Ustanovení § 35ba a § 35c ZDP v jednotlivých letech

Jedním z okruhů změn, které přinesl rok 2011, byly změny posilující příjmovou stránku rozpočtu. Přechodně pouze pro zdaňovací období roku 2011 byla snížena sleva na poplatníka z 24.840,- Kč na 23.640,- Kč, tedy o 1.200,- Kč (viz tabulka 4). Plat prezidenta republiky podle úpravy do 31. 12. 2010 nepodléhal dani z příjmů, nově spolu s víceúčelovou paušální náhradou výdajů spojených s výkonem funkce pro účely zdanění byl prohlášen dle § 10 odst. 9 písm. b) za ostatní příjem. Stejná pravidla byla stanovena i pro rentu a další peněžité náhrady poskytované prezidentu republiky po skončení funkce. V roce 2012 byla zvýšena částka daňového zvýhodnění na vyživované dítě z 11.604,- Kč na částku 13.404,- Kč ročně dle ustanovení § 35c odst. 1 ZDP. S tímto zároveň došlo ke zvýšení maximální roční částky daňového bonusu z 52.200,- Kč na 60.300,- Kč dle ustanovení § 35c odst. 3 ZDP. Ve zdaňovacím období roku 2013 bude základní sleva na poplatníka na úrovni roku 2012, tedy na částce 24.840,- Kč. Stejně tak je postupováno i v případě uplatnění slevy na druhého z manželů, na poživatele invalidního důchodu 1., 2. nebo 3. stupně, na držitele průkazu ZTP/P a studujícího poplatníka. Výše daňového zvýhodnění na vyživované dítě zůstává rovněž na úrovni roku 2012, tedy na částce 13.404,- Kč.

Tabulka 4: Vývoj slev na DPFO a daňového zvýhodnění v letech 2011 až 2013

Nezdanitelná část	ROK 2011	ROK 2012	ROK 2013
poplatník	23.640	24.840	24.840
vyživované dítě	11.604	13.404	13.404
druhý z manželů	24.840	24.840	24.840
poživatel invalidního důchodu 1. nebo 2. stupně	2.520	2.520	2.520
poživatel invalidního důchodu 3. stupně	5.040	5.040	5.040
držitel průkazu ZTP/P	16.140	16.140	16.140
studující	4.020	4.020	4.020

Zdroj: Ustanovení § 35ba a § 35c ZDP v jednotlivých letech

Všechny změny od roku 2008 do současnosti se tedy týkaly pouze základní slevy na poplatníka nebo daňového zvýhodnění na vyživované dítě. Postupné zvyšování nároku na daňové zvýhodnění z částky 6.000,- Kč v roce 2005 na částku 13.404,- Kč platnou v letech 2012 a 2013 znamenalo vždy určitou kompenzaci pro rodiny s dětmi v souvislosti s navyšováním změn sazeb daně z přidané hodnoty, které nejvíce postihlo právě rodiny s dětmi faktickým zdražením zboží, především potravin.

2.3 Společné zdanění manželů

Institut společného zdanění manželů byl zaveden poprvé pro zdaňovací období roku 2005 a upravovalo jej ustanovení § 13a ZDP, kde byl zkráceně nazván „společné zdanění“. Společné zdanění bylo uplatňováno na principu společného základu daně jako součet všech dílčích základů daně obou manželů. Souhrnný společný základ daně byl následně snížen o nezdanitelné části základu daně opět za oba manžele, i když jeden z nich neměl žádné zdanitelné příjmy. V dalším kroku byl základ daně rozdělen na polovinu, kterou si každý z manželů uplatnil samostatně ve svém daňovém přiznání. Vzhledem k tomu, že takto vypočtený snížený základ daně se pohyboval v nižším pásmu daňové progresivity, byla následně i vlastní vypočtená daň za oba poplatníky v součtu nižší.

Naposledy bylo možné uplatnit tento způsob daňové optimalizace za rok 2007, tzn. poslední zdaňovací období platnosti progresivní sazby daně, neboť význam společného

zdanění manželů tkvěl v principu výpočtu této sazby daně z příjmů fyzických osob. Rostoucím základem daně pro výpočet daně vzrůstá i výše daně nejen v absolutní částce, ale též v procentuálním vyjádření. Proto počínaje obdobím roku 2005 jako náhrada některých zrušených nezdavitelných částí základu daně bylo rozhodnuto eliminovat vliv progrese daňových sazeb zejména v modelu jednoho manžela s velkými příjmy a druhého manžela s příjmy minimálními či žádnými.¹⁷

Společné zdanění bylo možno uplatnit pouze u manželů a navíc za podmínky, že vyživují ve společné domácnosti alespoň jedno dítě. Plně postačovalo, když obě podmínky, manželství a výživa dítěte, byly splněny k 31. 12. daného roku. Ustanovení § 35c odst. 4 ZDP definuje, které dítě je považováno za vyživované.¹⁸ Tato podmínka se posuzovala shodně jako pro uplatnění daňového zvýhodnění na vyživované dítě. Splnění podmínek nejpozději k poslednímu kalendářnímu dni daného zdaňovacího období nelze zaměňovat s možností vlastního uplatnění společného zdanění např. v případě, kdy jeden z manželů před uplatněním společného zdanění, tj. před podáním vlastních daňových přiznání, zemřel nebo pokud se manželé rozvedli. Daňová přiznání totiž museli oba manželé podat ve stejné lhůtě.¹⁹

Institut společného zdanění dále nemohli využít ti poplatníci, kteří nebyli manželé, neboť vztah druh – družka není žádnými právními předpisy v České republice upraven a to, i když měli vyživované dítě ve společné domácnosti. Dále tento způsob daňové optimalizace nelze použít, jestliže jeden z manželů měl daň stanovenou paušální částkou dle § 7a ZDP nebo měl stanoven minimální základ daně dle dnes již zrušeného ustanovení § 7c ZDP.

Bohužel po zavedení společného zdanění vznikl problém spočívající v časovém nesouladu termínu vracení přeplatku na dani jednoho manželů a placení daňového nedoplatku druhého z manželů. Přestože měl jeden manžel díky společnému zdanění přeplatek na dani,

¹⁷ DOKOUPILOVÁ, E., et al. *Poradce 2005*. Český Těšín: Poradce s.r.o., 2005, roč. 15, č. 1, s. 67. ISSN 1211-2437.

¹⁸ Kdo je považován za vyživované dítě, je uvedeno v kapitole č. 3.2 Sleva na dani a daňové zvýhodnění

¹⁹ BĚHOUNEK, P. *Daně a právo v praxi*. Praha: Linde, 2005, roč. 10, č. 11, s. 31. ISSN 1211-7293.

druhému z manželů hrozilo penále za pozdní úhradu nedoplatku. Proto další ustanovení ZDP upravovalo povinnost správce daně provést převod vratitelného přeplatku vzniklého ze zaplacených záloh na daň u jednoho z manželů na osobní daňový účet druhého z manželů ke dni splatnosti daně ovšem nikoliv automaticky, ale na základě písemné žádosti.²⁰

Dalším negativním jevem s tímto souvisejícím byla zvýšená administrativní náročnost na příslušné správce daně, neboť podmínkou uplatnění této daňové optimalizace bylo podání daňových přiznání za oba manžele, i když ani jednomu z nich tato povinnost ZDP v daném zdaňovacím období neukládala.

Společné zdanění nebylo jediným nástrojem eliminace progresivity daně. ZDP již od roku 1995 obsahuje možnost rozdělit příjmy z podnikání na spolupracující osobu podle § 13 ZDP či od účinnosti tohoto zákona možnost rozdělení některých příjmů na více období podle § 14 ZDP.

2.4 Minimální základ daně

Minimální základ daně byl upraven v letech 2004 až 2007 v ustanovení § 7c ZDP a týkal se pouze poplatníků s příjmy podle § 7 odst. 1 písm. a) až c) ZDP a to s příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství a s příjmy ze živností z jiného podnikání podle zvláštních předpisů. Poplatník byl povinen jej vykázat ve svém daňovém přiznání za příslušné zdaňovací období, pokud jím vypočtený celkový základ daně dle § 5 a § 23 ZDP byl nižší než minimální základ daně včetně situace, kdy poplatník vykazoval ztrátu. Pokud poplatník měl několik druhů příjmů např. ze zaměstnání, z pronájmu a ze živnosti, uplatnil minimální základ daně tehdy, jestliže součet všech dílčích základů daně, tedy jeho celkový základ daně z příjmů fyzických osob, byl menší než minimální základ daně stanovený pro příslušný rok. Minimální základ daně již nebylo možné snižovat

²⁰ Bukač, P. *Úskali společného zdanění manželů*. [online] [vid. 2012-10-13]. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/clanky/uskali-spolecneho-zdaneni-manzelu/#ic=articles-related&icc=nebojte-se-minimalni-dane-34228>

o položky odčitatelné od základu daně uvedené v § 34 ZDP. Daňovou ztrátu zjištěnou podle § 5 a 23 ZDP dosaženou ve zdaňovacím období, ve kterém byl stanoven minimální základ daně, bylo možné uplatnit v následujících zdaňovacích obdobích.

Minimální základ daně činil 50 % částky, která byla stanovena jako součin všeobecného vyměřovacího základu podle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, za kalendářní rok, který o dva roky předcházel zdaňovacímu období, přepočítacího koeficientu podle tohoto zákona pro úpravu všeobecného základu a počtu kalendářních měsíců, v jejichž průběhu poplatník provozoval svoji činnost. Na základě těchto údajů dosahoval roční minimální základ daně částek uvedených v tabulce 5.²¹

Tabulka 5: Vývoj minimálních základů daně v letech 2004 až 2007

ROK	Částka v Kč
2004	101.000,-
2005	107.300,-
2006	112.950,-
2007	120.800,-

Zdroj: Vlastní zpracování

Povinnost minimálního základu daně se dle § 7c odst. 3 ZDP nevztahovala na poplatníka:

- kterému byla stanovena daň paušální částkou,
- kterému náležel rodičovský příspěvek a to i po část zdaňovacího období,
- kterému náležel příspěvek při péči o blízkou nebo jinou osobu podle zvláštního předpisu a to i po část zdaňovacího období,
- který byl poživatelem starobního důchodu, plného invalidního důchodu nebo částečného invalidního důchodu,
- který na počátku zdaňovacího období nedovršil věk 26 let a který se v souladu se zvláštním právním předpisem soustavně připravoval na budoucí povolání studiem nebo předepsaným výcvikem,

²¹ Niedlová, P. *Co vše je třeba vědět o minimálním základu daně*. [online] [vid. 2012-11-11]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/45033-co-vse-je-potreba-vedet-o-minimalnim-zakladu-dane/>

- který ve zdaňovacím období podal daňové přiznání podle § 38gb ZDP a který do konce téhož zdaňovacího období neukončil podnikatelskou činnost,
- který v daném zdaňovacím období nebo bezprostředně následujícím po tomto zdaňovacím období zahájil podnikatelskou činnost a
- který v daném zdaňovacím období ukončil podnikatelskou činnost.

Někteří poplatníci se mylně domnívali, že dle § 7c ZDP byla stanovena minimální daň. Tento názor není správný, neboť minimální základ daně bylo možné dále snížit o nezdavitelné položky uvedené v § 15 ZDP (např. o položky na poplatníka, hodnotu poskytnutých darů, apod.). I přes toto opatření tak někteří poplatníci, na které byl tento institut původně zacílen, nedosahovali žádné daňové povinnosti.

3 Daň z příjmů fyzických osob České republiky v evropském kontextu

Česká republika před přijetím do EU musela jako každá kandidátská země splnit kritéria, která byla stanovena summitem EU v Kodani v roce 1993 a následně doplněná dokumentem přijatým v březnu 1998 pod názvem „Přístupové partnerství“. Jedná se především o splnění podmínek, které zajišťují stabilitu institucí zaručujících demokracii, funkční právní stát, dodržování lidských práv a práv menšin, uplatňování tržní ekonomiky a plnění závazků vyplývajících ze členství v EU. Uzavření s jednotlivými kandidátskými zeměmi smlouvy o partnerství v oblasti celní a daňové správy bylo součástí celkové předvstupní strategie Evropské komise (Deklarace o potvrzení přípravy předvstupní strategie pro celní a daňovou správu). Tento postup vycházel z dokumentu nazvaného Agenda 2000, schváleného Evropskou radou a Evropským parlamentem. Naplňování deklarace, její detailní rozpracování, stanovení zodpovědností a termínů plnění se stalo součástí hodnocení pokroku daňové správy a současně i podmiňuje získání potřebných finančních zdrojů v rámci projektů organizovaných Evropskou komisí, které jsou určeny na výcvik zaměstnanců a technickou pomoc.

Vstupem do EU dne 1. 5. 2004 Česká republika převzala do svého právního řádu všechny tyto právní předpisy a byla povinna respektovat i skutečnost, že nebude moci přijímat opatření, která by byla v rozporu s pravidly EU. Významným a do jisté míry i historickým zásahem do stávající úpravy zákona o daních z příjmů v České republice tak byla implementace práva EU směřující k dosažení harmonizace s právem tohoto společenství, doplněná do zákonné úpravy s účinností ke dni vstupu. Daňová politika v oblasti daně z příjmů fyzických osob je v rámci EU považována za symbol národní suverenity a součást celkové ekonomické strategie každé členské země, pomáhající využívat vnitřní finanční zdroje a přerozdělení příjmu. To znamená, že daňová politika v oblasti osobní důchodové daně zůstává v kompetenci národních vlád.²² Evropská komise má v této oblasti spíše podpůrnou funkci. Úlohou EU není unifikovat národní systémy u této daně, ale zajistit v souladu s přijatými smlouvami zavedenými v EU z důvodu potřeby fungování

²² ŠIROKÝ, J. *Daně v Evropské unii*. Praha: Linde, 2012, s. 16. ISBN 978-80-7201-881-9.

jednotného trhu poměrně těsnou spoluprací v daňové oblasti, podporu harmonického vývoje ekonomických aktivit, plynulou a vzrůstající stabilitu a růst životní úrovně. Zjednodušení a sjednocování daňové politiky přispívá k vyšší transparentnosti výběru a plateb daně, zefektivnění správy daní a zjednodušení administrativy nejen na straně dané členské země, ale i na straně daňových poplatníků v úsporách nákladů na výkaznictví a času. Realizace všech těchto úkolů se uskutečňuje prostřednictvím společných politik a společných finančních nástrojů. Jejich úkolem je rovněž zajistit, aby daňové politiky jedné členské země neměly negativní vliv na jiné země či nevytvářely prostor pro škodlivou daňovou konkurenci. Proto harmonizační proces mimo jiné také probíhá prostřednictvím Evropského soudního dvora, který odstraňuje diskriminační ustanovení v daňových předpisech jednotlivých členských států.

Přestože pravidla a sazby pro zdanění fyzických osob si určují jednotlivé členské státy samy, nesmějí jimi být dotčena přeshraniční práva jednotlivce. Evropská komise prosazuje, aby problémy s převodem a zdaněním důchodů a nároků na důchod neodrazovaly občany EU od práce v jiných členských státech, a zároveň dohlíží na to, aby nedocházelo k přeshraničním daňovým únikům.²³

Iniciativy Evropské komise mají za cíl především podporovat lepší koordinaci rozmanitých systémů přímých daní členských států, aby bylo možné odstranit nejen daňové překážky a diskriminaci, ale i dvojí zdanění na úrovni EU. Cílem koordinace jednotlivých neharmonizovaných systémů přímých daní členských států je zajistit slučitelnost a vzájemnou soudržnost s právem společenství a judikaturou Evropského soudního dvora. K tomu slouží i sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru z roku 2006 nazvané Koordinace systémů přímých daní členských států na vnitřním trhu.

Některá pravidla jsou tak v co možné nejvyšší míře nepřetržitě v průběhu členství České republiky i nadále harmonizována na evropské úrovni a implementována přímo do našeho vnitrostátního právního řádu. Přesto je harmonizace daňové legislativy jedním z politicky nejcitlivějších témat EU, neboť má přímý vliv na suverenitu členského státu a výrazně

²³ *Kdo rozhoduje o výši daní?* [online] [vid. 2012-10-16]. Dostupné z: http://europa.eu/pol/tax/index_cs.htm

ovlivňuje zdroj jeho příjmů. Navíc pouhé vkládání požadovaných právních ustanovení EU do právních předpisů naší země bez vysledování dalších vazeb přináší nesourodost, nesrozumitelnost a neprovázanost. Zároveň také dochází při daňovém harmonizačním procesu daně v České republice k chybám v nedostatečné informovanosti občanů a podnikatelů o jejím smyslu, důsledcích a výhodách její aplikace, neboť veřejnosti je zjednodušeně podsouváno, že to tak prostě musí být. Zneužitá, nedostatečná, matoucí či negativní publicita vede k nedůvěře vůči EU a ohrožení právní jistoty veřejnosti o případných diktovaných požadavcích na některé nepopulární změny ze strany EU.

3.1 Sazby daně z příjmů fyzických osob platné v zemích EU

Výše daňového zatížení se v zemích EU výrazně liší. Navíc členské země, na rozdíl od vyspělých mimoevropských zemí, mění daňové sazby daně z příjmů fyzických osob poměrně často. Přitom právě neustálé změny sazeb, udělování výjimek a změny způsobu výpočtu daňové povinnosti k přehlednosti daňového systému nepřispívají. Stejně se také liší současný přístup jednotlivých zemí k vlastnímu způsobu zdaňování. Česká Republika a Slovensko stejně jako většina ostatních zemí EU sice snížily v průběhu let od svého vstupu do EU daňovou zátěž, ale jiné členské státy (např. Kypr) nepostupují obdobným způsobem. Snížení daní, tj. příjmové stránky státního rozpočtu, tak musí být současně doprovázeno snížením výdajové stránky státu a souvisí především se sociální politikou daného státu. V oblasti přímých daní existují přibližně stejné metody konstrukce daňových základů, ale systém odčitatelných položek od základu daně a další ustanovení jako možnost uplatnění slevy na dani či osvobození od daně výrazně ovlivňující výpočet konečné výše daně je opět velmi jiný. Např. v Řecku kromě klasických slev existuje i zvláštní úleva pro malé podnikatele a pro určité druhy podnikání, nejvýraznější zvýhodňované odvětví je ve většině zemí zemědělství.²⁴

Minimální daně z příjmů, tzv. daňové evropské oázy, jsou v Andoře, Monaku, San Marinu a Lichtenštejnsku. Tyto čtyři malé evropské země jsou dle metodiky OECD považovány za

²⁴ KUBÁTOVÁ, K. *Daňová teorie a politika*. Praha: Wolters Kluwer, 2010, s. 174. ISBN 978-80-7357-574-8.

daňové ráje.²⁵ Navíc mají s EU zvláštní vztahy, přestože zůstávají vně EU. Andorra je v celní unii s EU, ale není součástí schengenského prostoru. Andorra navíc používá jako platidlo euro běžně a to i bez dohody s EU, pouze byla nucena přijmout některá opatření s tímto související. Lichtenštejnsko je členem Evropského hospodářského prostoru. Tím se otevřelo evropskému jednotnému trhu a podepsalo Schengenskou smlouvu. Má např. otevřené hranice se Švýcarskem ale s Rakouskem již ne. Monako přijímá politiku EU jako plnohodnotný člen celní unie, Schengenského prostoru a eurozóny. San Marino je v celní unii, je členem eurozóny a má otevřené hranice s Itálií a tím i s EU.

Dle přílohy B této diplomové práce vykázané výše sazby daně z příjmů fyzických osob patří Česká republika v EU k zemím s nižšími daněmi. Naopak nejvyšší daňové zatížení ze zemí OECD je již tradičně ve skandinávských zemích.²⁶ V praxi ale důležitější než výše sazby je základ daně, z něhož se daň odvádí. A zatímco ve většině zemí se daň z příjmů fyzických osob zaměstnanců počítá z čistého příjmu, v České republice je daň počítána z takzvané superhrubé mzdy, která zahrnuje i pojistné. Skutečnost, jak je pouhé srovnání podle horních sazeb daně zavádějící, je názorně zobrazena na příkladech zdanění v Německu, Polsku, Slovensku a Rakousku a je obsahem kapitoly 3.2. Dalším momentem, který výrazně ovlivňuje sazby daně z příjmů v jednotlivých členských zemích EU, je skutečnost, že zatímco např. v ČR je zavedena 15 % a na Slovensku 19 % sazba daně z příjmů fyzických osob, v některých ostatních zemích je progresivní zdanění.

Ve většině členských zemí Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (dále jen „OECD“) neodvádí občané s nízkými příjmy daň z příjmů fyzických osob. V České republice zaměstnanci s hrubou měsíční mzdou 10.000,- Kč neodvedou také žádnou daň z příjmů, neboť při uplatnění základní slevy na poplatníka je daň rovna nule. Základní daňová sleva na poplatníka, která může být využita bez ohledu na rodinnou situaci a další omezení, je zavedena také v Polsku, Nizozemí či Dánsku. Občané s nízkými příjmy nezaplatí za daně zdaňovací období v zemích EU žádnou daň z důvodu existence nulových

²⁵ Gola, P. *Evropské daňové ráje*. [online] [vid. 2012-10-19]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/220164-evropske-danove-raje/>

²⁶ *Economic indicators: Personal income taxes*. London: The Economist, 2010, č. 333, s. 126. ISSN 00130613. [Elektronická databáze článků TUL ProQuest].

sazeb daně z příjmů fyzických osob u prvního pásma daňové progresivity v Řecku, Finsku, Rakousku, Lucembursku, Francii a Německu. Nezdanitelná položka na poplatníka snižující daňový základ je legislativou zavedena na Slovensku, ve Velké Británii, Španělsku, Portugalsku, Slovinsku a Estonsku.

3.2 Komparace daňového zatížení ve vybraných členských zemích EU

Pro názornost porovnávání míry zdanění některých členských zemí EU je v této kapitole diplomové práce nastíněna konstrukce a způsob výpočtu daňového zatížení osobní důchodovou daní na modelovém příkladu. Z důvodu přehlednosti je vytvořen konkrétní výpočet daně u svobodné bezdětné fyzické osoby s příjmy ze závislé činnosti ve zdaňovacím období roku 2012 v České republice, který je následně aplikován na výpočet výše daňového zatížení poplatníků v sousedních státech, které jsou zároveň členskými zeměmi EU, - Německu, Polsku, Slovensku a Rakousku. Pro převod měn k výpočtu daně v jednotlivých zemích je využit oficiální aktuální kurz devizového trhu platný k poslednímu dni roku 2012.²⁷ Zároveň je ve stručnosti v úvodu vždy představena struktura daně z příjmů fyzických osob v dané členské zemi. Tato kapitola diplomové práce vytváří platformu pro zpracování části čtvrté, kde je následně zdanění této konkrétní vybrané fyzické osoby dále použito pro první příklad v modelové studii analýzy dopadů změn ZDP na daň v letech 2004 až 2012 u poplatníka 1.

3.2.1 Výpočet DPFO za rok 2012 v České republice

Výpočet konečné daňové povinnosti analyzuje modelová studie svobodného bezdětného poplatníka s příjmy ve středním příjmovém pásmu, zaměstnance s roční hrubou mzdou 387.000,- Kč, tj. s ročním základem daně v ostatních vybraných členských zemích EU ve výši 15.393,79 €. ²² I když legislativa upravující daň z příjmů fyzických osob je v České

²⁷ Česká národní banka. *Kurzy devizového trhu k 30. 12. 2012*. [online] [vid. 2013-02-01]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/devizovy_trh/kurzy_devizoveho_trhu/denni_kurz.jsp

republiky poměrně složitá, vlastní výpočet je velmi jednoduchý, a to z důvodu využití jednotné sazby daně 15 %:

Příklad výpočtu DPFO za rok 2012 v České republice 2012

roční hrubá mzda	387.000,- Kč
pojistné 34 %	131.580,- Kč
<u>superhrubá mzda (základ daně)</u>	<u>518.580,- Kč</u>
zaokrouhleno	518.500,- Kč
x 15 % sazba daně	77.775,- Kč
odečet slevy na poplatníka	- 24.840,- Kč ²⁸
Výsledná daň v roce 2012	52.935,- Kč
/ 25,14 kurz	<u>2.105,60 €</u>

Při hrubé mzdě 387.000,- Kč odpovídající částce 15.393,79 € odvede v České republice poplatník částku 52.935,- Kč, tj. 2.105,60 €. Na model tohoto fiktivního poplatníka navazuje kapitola 4, která analyzuje vývoj vybraných ustanovení ZDP ovlivňující výslednou daň z příjmů fyzických osob od roku 2004.

3.2.2 Výpočet DPFO za rok 2012 ve Spolkové republice Německo

Celkové daňové zatížení na dani z příjmů fyzických osob (Einkommensteuer der natürlicher Personen) v Německu je dlouhodobě stabilní a ve srovnání s ostatními členskými zeměmi EU je mírně nadprůměrné. Daň z příjmů je v Německu založena na velmi silném principu solidarity, neboť zde platí poměrně široké rozpětí daňových pásem progresivní sazby daně od 0 % až do 45 % a další příplatky. Struktura daně z příjmů v Německu je v EU považována za jednu z nejkomplikovanějších.²⁴ Zvláštností daně z příjmů v této zemi je rozdělení daňových poplatníků do tzv. daňových tříd s daňovými kartami.²⁴

²⁸ MARKOVÁ, H. *Daňové zákony 2012*. Praha: Grada Publishing, 2012, s. 45-49. ISBN 978-80-247-4254-0.

Od roku 1995, tj. od spojení západní a východní části Německa, je část daně z příjmů u fyzických osob v Německu vyvedena na zvláštní státní účet jako tzv. příplatek solidarity pro financování obnovy infrastruktury, školství, zdravotnictví, apod. Povinnost hradit solidární příplatek vzniká pouze v případě, že je vyměřovací základ u daňového přiznání vyšší než 972,- €, v případě společného zdanění manželů 1.944,- €.²⁹

Poplatníci v Německu přihlášení u kterékoliv z německých církví odvádí také tzv. církevní daň, jejíž sazba se pohybuje od 8 % do 9 % z odvodu daně z příjmů fyzických osob v závislosti na dané spolkové zemi.

Sazby daně z příjmů fyzických osob se v Německu dlouhodobě snižují. V roce 1998 byla horní sazba daně 53 %. K výrazné změně daňové povinnosti došlo v roce 2010 rozšířením daňových pásem. Platí zde progresivní sazba daně. Čím vyšší příjem, tím vyšší efektivní zdanění. V Německu je možnost progresivity zdanění eliminována využitím společného zdanění manželů. Manželé, kteří mají oba své bydliště v Německu, se mohou rozhodnout mezi individuálním nebo společným zdaněním, které je zpravidla výhodnější.³⁰ Toto pravidlo ostatně platí i pro páry, kde sice jeden z manželů nemá bydliště v Německu, ale je příslušníkem členské země EU. Podmínkou je, že svého příjmu musí dosáhnout výhradně v Německu.

V Německu rozhodně neplatí jednoduchost výpočtu daňové povinnosti jako je v České republice. Je stanovena poměrně složitá progresivní sazba daně s pěti sazbami od 0 % do 45 %. Pro každé daňové pásmo platí jiný výpočet koeficientu. Do ročního základu daně 8.004,- € je nulová sazba daně z příjmů, v případě společného zdanění manželů je nulová sazba daně až do základu ve výši 16.009,- €. Ve druhém pásmu od 8.005,- € do 13.469,- € se sazba daně navyšuje o 1,88 % při zvýšení daňového základu o 1.000,- €. Při základu daně 8.005,- € tak činí sazba daně 14 % a při 13.000,- € 24 %. Obdobně je postupováno i ve třetím daňovém pásmu od 13.470,- € do 52.882,- €. Při každém zvýšení daňového

²⁹ KATTENBECK, D., et al. *Steuerratgeber*. Regensburg: Walhalla Fachverlag, 2011, s. 53. ISBN 978-3-8029-3278-6.

³⁰ Výhody tohoto institutu eliminujícího daňovou progresivitu jsou uvedeny v kapitole č. 3.2 Společné zdanění manželů.

základu o 1.000,- € se zvyšuje sazba daně o 0,46 %. V tomto třetím pásmu se pohybuje sazba daně mezi 24 % až 42 %. Čtvrté pásmo se sazbou daně 42 % platí pro základy daně od 52.883,- € do 250.730,- €. Poslední páté pásmo 45 % je pro poplatníky se základem daně nad 250.731,- €.

Fiktivní svobodný bezdětný poplatník má daňovou třídu I. a základ daně ve třetím pásmu daňové progresivity:

Příklad výpočtu DPFO za rok 2012 ve Spolkové republice Německo

základ daně	15.393,79 €
koeficient $((15.393,79 - 13.469) / 10.000)$	0,1925
daň $((228,74 € \times 0,1925 + 2.397 €) \times 0,1925 + 1.038)$	<u>1.507,- €³¹</u>

Při základu daně 15.393,79 € odvede v Německu poplatník částku 1.507,- €. Tato daňová povinnost je oproti České republice nižší o 598,60 €. Samozřejmě by byla v této zemi u osob s vysokými příjmy díky daňové progresi daň z příjmů vyšší než je tomu u České republiky.

3.2.3 Výpočet DPFO za rok 2012 v Republice Rakousko

Daň z příjmů fyzických osob (Einkommensteuer der natürlichen Personen) v Rakousku je stejně jako v Německu založena na principu solidarity, neboť i zde platí progresivní sazba daně od 0 % až do 50 %. V Rakousku je odečitatelná položka ze základu daně určena pouze pro pracovníky v lesnictví a zemědělství. Další odečitatelné položky je nutné prokázat patřičným dokladem. Jedná se např. o zaplacené příspěvky na životní nebo úrazové pojištění a penzijní připojištění, náklady na pořízení a opravy bytu, nákup cenných papírů a akcií nově zřízených firem, příspěvky církvi, náklady na daňového poradce, příspěvky organizacím (muzea, státní vzdělávací a výzkumné instituce, Rakouská národní knihovna), apod. Některé tyto částky jsou stejně jako v České republice omezeny různými podmínkami, výší tzv. uznatelnosti výdajů atd.

³¹ *Einkommensteuer-Rechner 2012.* [online] [vid. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.zinsenberechnen.de/einkommensteuerrechner.php>

Sazby daně z příjmů fyzických osob se v Rakousku v posledních letech neměnily, přesto odvádí Rakušané na dani z příjmů v současnosti nepatrně méně. Rozšiřovala se totiž jednotlivá daňová pásma, takže větší část příjmů v roce 2012 podléhá nižší dani a zvyšovaly se daňové úlevy na vyživované děti. Vlastní výpočet daňové povinnosti je obdobně jako v Německu výrazně složitější než v České republice. Opět je pro každé pásmo zákonem stanoven vlastní propočet daně. Progresivní sazba daně má čtyři sazby. Pro příjem do 11.000,- € platí jako v Německu nulová sazba daně, od 11.000,- € do 25.000,- € sazba 36,5 %, od 25.000,- € do 60.000,- € sazba 43,2143 % a nad 60.000,- € sazba 50 %.³²

Modelový příklad svobodného bezdětného poplatníka se pohybuje svým základem daně ve druhém pásmu daňové progresivity:

Příklad výpočtu DPFO za rok 2012 v Republice Rakousko

základ daně	15.393,79 €
$((15.393,79 \text{ €} - 11.000) / 14.000) \times 5.110$	<u>1.603,- €</u>

Při základu daně 15.000,- € odvede v Rakousku poplatník částku 1.603,- €, což představuje opět stejně jako v Německu nižší daňovou povinnost oproti České republice ve výši 502,60 €. Tato částka je pouze nepatrně vyšší oproti daňové povinnosti vypočtené v Německu.

3.2.4 Výpočet DPFO za rok 2012 ve Slovenské republice

Na Slovensku je od 1. 1. 2004 zavedena rovná 19 % sazba daně z příjmů fyzických osob (dane z príjmov fyzických osôb). Od tohoto data sazba daně nebyla změněna, což představuje v EU skutečnou unikátnost. Velkým a důležitým pozitivem slovenské daňové reformy je fakt, že zavedení jedné sazby daně a odbourání většiny výjimek znamenalo oproti České republice výrazné zjednodušení celého daňového systému. Slovensko je výjimečné i tím, že jako první východoevropská země od 1. 1. 2009 zavedla jako svoji

³² *Lohnsteuertabelle 2012 Österreich.* [online] [vid. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.finanze.at/04/10/lohnsteuertabelle-2012-osterreich/3089.html>

oficiální měnu Euro. Zároveň daňovou reformou v roce 2004 byla zrušena daň darovací, daň dědická i daň z převodu nemovitostí. Přestože je na Slovensku zavedena vyšší sazba daně z příjmů fyzických osob než v České republice, nelze jednoznačně říct, že daňová povinnost Slováků je vždy vyšší. Důvodem je rozdílný způsob výpočtu čisté mzdy. V České republice se u zaměstnanců daň počítá ze superhrubé mzdy, tj. navýšené o odvody zaměstnavatele na sociálním a zdravotním pojištění, na Slovensku pouze z hrubé mzdy snížené o nezdanitelnou část na poplatníka.

Základ daně je na Slovensku možné snížit o částky na poplatníka, manželku (manžela), příspěvky na doplňkové důchodové spoření, finanční prostředky na účelové spoření a pojistné na životní pojištění. Základní nezdanitelná položka na poplatníka činila ve sledovaném roce 2012 částku 3 644,74 €. Lze ji uplatnit pouze v případě, že je základ daně nižší nebo roven částce 18 983 €. Pokud daňový základ tuto částku převyšuje a nedosáhne na částku 33 561,94 €, pak činí nezdanitelná položka na poplatníka 8 390,49 – (základ daně / 4). Nad částku 33 561,94 € není možné uplatnit žádnou nezdanitelnou částku na poplatníka.³³ Základ daně a daň se ve Slovenské republice zaokrouhlují na celé eurocenty dolů dle ustanovení § 47 zákona č. 595/2003 Z. z., o dani z příjmů.

Fiktivní svobodný bezdětný poplatník má základ daně při jednotné sazbě daně následující:

Příklad výpočtu DPFO za rok 2012 ve Slovenské republice

základ daně	15.393,79 €
nezdanitelná část na poplatníka	3.644,74 €
snížený základ daně (15.393,79 – 3.559,30)	11.749,05 €
x 19 % sazba daně	<u>2.232,31 €</u>

Při základu daně 15.393,79 € má poplatník na Slovensku daňovou povinnost ve výši 2.232,31 €, což představuje rozdíl oproti České republice ve výši 126,71 € vyšší daňové povinnosti. Tato částka je ale při daném základu daně vyšší než v Rakousku a Německu.

³³ *Daně z príjmov.* [online] [vid. 2013-02-03]. Dostupné z: <http://www.finance.sk/dane/informacie/nezdanitelne-polozky/na-danovnika/>

3.2.5 Výpočet DPFO za rok 2012 v Polské republice

V Polsku je daň z příjmů fyzických osob (podatek od dochodów osobistych) vypočítávána také progresivním způsobem, ale oproti Německu a Rakousku se jedná o mnohem jednodušší způsob výpočtu. V Polsku došlo v roce 2009 k redukcí počtu daňových sazeb a snížení vlastní daňové povinnosti občanů. Zatímco v roce 2008 byly v Polsku tři sazby daně ve výši 19 %, 30 % a 40 %, tak od 1. 1. 2009 platí sazba daně 18 % do ročního příjmu 85.528,- PLN a sazba daně 32 % nad tuto hranici. Do základu daně 556,- PLN se žádná daň neplatí. Na každé dítě, které studuje a je mladší 25 let, lze uplatnit daňovou slevu ve výši 1.112,- PLN.³⁴

Fiktivní svobodný bezdětný poplatník má základ daně v prvním pásmu daňové progresivity:

Příklad výpočtu DPFO za rok 2012 v Polské republice

základ daně	15.393,79 €
x 4,1616 ³⁵ kurz	64.062,80 PLN
x 18 % sazba daně	11.531,- PLN
odečet slevy na poplatníka	556,- PLN
výsledná daň	10.975,- PLN
/ 4,1616 kurz	<u>2.637,20 €</u>

Při základu daně 15.393,79 €, což představuje 64.062,80 PLN, odvede v Polsku poplatník ze všech členských zemí EU nejvyšší vypočtenou částku 2.637,20 €, což představuje rozdíl oproti České republice ve výši 531,60 € vyšší daňové povinnosti.

³⁴ *Skala podatkowa w 2012 roku bez zmian.* [online] [vid. 2013-02-03]. Dostupné z: <http://www.podatki.egospodarka.pl/73753,Skala-podatkowa-w-2012-roku-bez-zmian,1,65,1.html>

³⁵ *Wartość wg kursu średniego NBP z dnia: 2012-03-30.* [online] [vid. 2013-02-03]. <http://www.finance.egospodarka.pl/kalkulator-walutowy/?kwota=1%2C00&cf=EUR&ct=PLN&date=2012-03-30&oblicz=Oblicz>

3.2.6 Shrnutí vypočtené daňové povinnosti ve vybraných členských zemích EU

Ze srovnávací závěrečné tabulky 6 lze vyčíst, že ve vypočtených daňových povinnostech za zdaňovací období roku 2012 vybraného bezdětného a svobodného zaměstnance vzniknou v jednotlivých zemích značné rozdíly. U poplatníka s příjmy ve středním příjmovém pásmu, zaměstnance s roční hrubou mzdou 387.000,- Kč, tj. s ročním základem daně v ostatních vybraných členských zemích EU ve výši 15.393,79 €, se daňové zatížení v Německu a Rakousku pohybuje v nižším pásmu než ostatní země a poplatníci zde odvedou na dani z příjmů fyzických osob nejméně. Samozřejmě by byla v těchto zemích u osob s vysokými příjmy díky daňové progresi daň z příjmů jednoznačně vyšší, než je tomu u České či Slovenské republiky, které uplatňují jednotnou sazbu daně. Konečné daňové povinnosti jsou také závislé na existenci a vlastní výši slev či nezdanitelných částí základu daně na poplatníka u vybraných zemí, neboť v Polsku je sice zavedena základní sleva na poplatníka ze základu daně, ale její výše je velmi nízká. Proto Polsko vykazuje u modelového poplatníka daň ve výši 2.637,20 €, která je u sledovaných států nejvyšší.³⁶

Tabulka 6: Komparace DPFO ve vybraných členských zemích EU

Stát	Vypočtená daň v €
Česká republika	2.105,60
Německo	1.507,-
Rakousko	1.603,-
Slovensko	2.232,31
Polsko	2.637,20

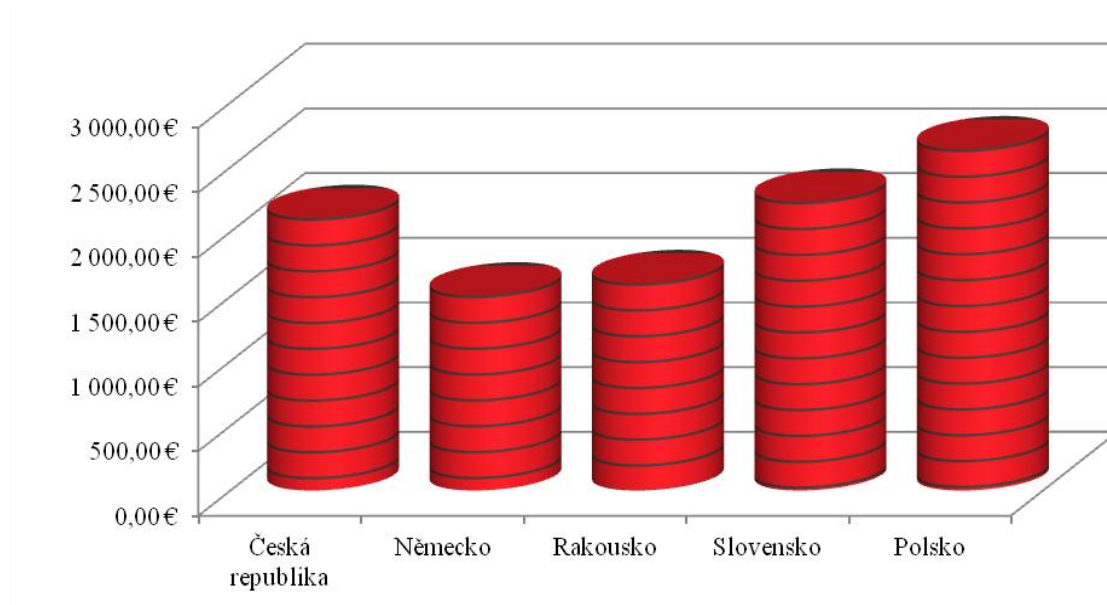
Zdroj: Vlastní zpracování

Pro výpočet mezd od roku 2008 je v České republice důležité znát výši pojistného placeného zaměstnavatelem, které do roku 2008 činilo celkem 35 % a od roku 2009 34 % z objemu vyplacených hrubých mezd. Nejvyšší částka hrazená zaměstnavatelem za zaměstnance jako pojistné je v členských zemích EU ve Francii 42,3 %. Vyšší pojistné než 30 % z hrubé mzdy zaměstnance je v Maďarsku, Itálii, Švédsku a Belgii. V Dánsku dokonce zaměstnavatelé za své zaměstnance žádné pojistné neodvádí. Od roku 2000 do

³⁶ Gola, P. *Osoby samostatně výdělečně činné a daň z příjmů v Česku a u našich sousedů*. [online] [vid. 2012-10-01]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d32797v41947-osoby-samostatne-vydelece-cinne-a-dan-z-prijmu-v-cesku-a-u-nasich/>

roku 2009 pojistné snížilo 18 členských zemí EU. Nejvíce se však snížilo v průběhu let pojistné na Slovensku o 11,8 procentních bodů. Slovensko od provedení daňové reformy v roce 2004 patří mezi země s nízkým daňovým zatížením. Snížení pojistného placeného zaměstnavatelem je jedním z řešení světového trendu ve snižování zdanění práce.

Následný graf 1 souhrnně informuje o vypočtených daňových povinnostech poplatníka v roce 2012 ve vybraných zemích EU:

Obrázek 1: Graf komparace DPFO ve vybraných členských zemích EU

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 1 souhrnně informuje o rozdílnosti vypočtených daňových povinností ve zdaňovacím období roku 2012 u vybraného svobodného bezdětného zaměstnance s roční hrubou mzdou 387.000,- Kč, tj. s ročním základem daně v ostatních vybraných členských zemích EU ve výši 15.393,79 €.

3.3 Daňová problematika zemí EU v širším kontextu

Celková míra zdanění v oblasti přímých daní v EU v posledních letech klesá. V roce 2000 dosahovalo celkové zdanění za všechny členské země EU 40,6 % k HDP, za rok 2009 38,4 % k HDP, což je o 0,9 procentních bodů méně než za rok 2008. Snižování daňové

zátěže, zvyšování ekonomické svobody, zjednodušování povinné administrativy, zlepšování legislativy a justice, jsou kroky, jak mohou vyspělé státy zlepšovat podnikatelské prostředí. Nízké daně společně s jednoduchým daňovým systémem přináší domácí ekonomice potřebný impuls k rozvoji podnikání a současně jsou lákadlem pro přísun zahraničních investic. To jsou hlavní argumenty, proč dochází ke snižování přímých daní.

Nejméně odvedou v EU na daní z příjmů fyzických osob občané s vysokými příjmy v zemích s rovnou sazbou daně z příjmů fyzických osob. Jedná se o Bulharsko (10 %), Česko a Litva (15 %), Rumunsko (16 %) a Slovensko (19 %). Od roku 2000 do roku 2012 nejvíce klesla horní sazba daně z příjmů fyzických osob v Bulharsku (o 30 procentních bodů), Rumunsku (o 24), Maďarsku (o 23,7), Slovensku (o 23) a Litvě (o 18). Jedinými třemi zeměmi, kde sazba daně z příjmů fyzických osob stoupla, jsou Británie (o 10 procentních bodů), Portugalsko (o 6,5) a Švédsko (o 4,9).³⁷

Další snižování daní z příjmů fyzických osob se nedá v nejbližších letech příliš očekávat z důvodu celoevropské hospodářské krize. Většina členských zemí EU má totiž problémy s deficitem státního rozpočtu. Když probíhal v členských zemích EU hospodářský růst, byl daňový výnos států dostatečný i při nižších sazbách těchto daní. Mzdy a platy občanů a zisky podnikajících osob byly dostatečně vysoké a i při nižších sazbách daně plynul do státní pokladny dostatek finančních zdrojů. Státní výdaje byly současně nižší, neboť i míra nezaměstnanosti se ve většině zemí pohybovala v nižších procentech. Výdaje na podpory v nezaměstnanosti a další sociální dávky tak byly neporovnatelně nižší. Současná ekonomická a sociální situace je v zemích EU vzhledem ke krizi odlišná. Např. v Německu došlo ke zvýšení horní sazby u daně z příjmů fyzických osob ze 42 % na 45 % a stejnou cestou, tj. zvyšováním především horních sazeb daní z příjmů, by se chtěly vydat i další členské země včetně České republiky.

Neméně významná oblast daňové politiky EU je i administrativní spolupráce formou výměny informací jakožto účinného nástroje v boji proti daňovým únikům, která se

³⁷ *Taxation Trends in the European Union*. Luxembourg: European Communities, 2010, s. 106. ISBN 978-92-79-08400-3.

v současné době řídí zákonem č. 253/2000 Sb. o mezinárodní pomoci při správě daní, kterým byla do českého právního řádu implementována směrnice Rady 77/799/EHS o vzájemné pomoci. Tato směrnice z důvodu obrovského vývoje mobility daňových poplatníků, počtu přeshraničních transakcí a internacionalizací finančních nástrojů v tomto směru nevyhovovala novým požadavkům správní spolupráce. Proto dalším výsledkem práce členských států EU bylo přijetí Směrnice 2011/16/EU ze dne 15. 2. 2011 o správní spolupráci v oblasti daní, jejíž účinnost je stanovena na 1. 1. 2013.³⁸

Přínosem této spolupráce je zejména získání informací potřebných pro účely správy daní, např. zejména možnost prověření, zda příjem nebo majetek daňových subjektů z dané členské země byl řádně zdaněn, a to i bez ohledu na to, zda jsou potřebné informace v držení bank nebo jiných finančních institucí. Státy EU například přicházejí o zdanitelné příjmy, pokud jejich obyvatelé nepřiznají zisk z úroků na vkladovém účtu v zahraničí. Tyto příjmy úrokového charakteru jsou u nás klasifikovány jako příjmy dle § 8 ZDP. Občané ČR sice mohou umístit své úspory tam, kde se domnívají, že budou mít nejlepší výnosy, ale nemohou této možnosti využívat k tomu, aby se vyhnuli placení daní. Většina evropských států se proto dohodla na poskytování informací o účtech nerezidentů. V oblasti výměny informací na dožádání a z vlastního podnětu navíc došlo k zásadní administrativní změně, která spočívá ve využívání centrálně zpracovaných formulářů mezi daňovými správami EU.

Přes některé rozdíly ve vývoji jednotlivých zemí EU v závislosti na jejich současné reálné výši zdanění, spočívají nyní hlavní cíle společné daňové politiky EU zejména ve zjednodušení administrativy za účelem úspory nákladů, času a finančních prostředků pro finanční úřady i samotné podnikatele v EU. Vzhledem ke kompenzaci ztrát ve výběru daní bude v oblasti nepřímých daní přijata jednotná právní norma platná ve všech členských státech s výjimkou výše sazeb. V oblasti přímých daní bude Evropská komise vystupovat i nadále pouze v roli koordinátora. Přesto bude prosazována snaha EU o sbližování sazeb daní z některých příjmů např. příjmy z úroků z vkladů, dividend, licenčních poplatků,

³⁸ Generální finanční ředitelství. *Informace o činnosti daňové správy České republiky za rok 2011*. [online]. Praha: Generální finanční ředitelství, [vid. 2012-10-15]. Dostupné z: <http://cds.mfcr.cz/cps/rde/xchg/cds/xsl/325.html?year=PRESENT>.

apod. Lze očekávat silnější budoucí tlak na sjednocení základu daně z příjmů v členských státech EU. I když výhody, jež by jednotnému trhu EU přinesla větší harmonizace v oblasti daně z příjmů, jsou nesporné, existuje nebezpečí v negativních dopadech na rozhodování potenciálních investorů, pro něž jsou daňové náklady (především mzdové daňové náklady) jedním z kritérií výběru cílových lokalit. V současné době lze vysledovat trendy naznačující, že pokud bude daňová politika v rámci EU sjednocena, výsledné daňové zatížení nebude atraktivní v budoucnosti pro zahraniční investory zvažující své aktivity v prostředí globální ekonomiky.

4 Modelová studie vývoje daňových povinností vybraných daňových subjektů

V této kapitole jsou aplikovány veškeré skutečnosti uvedené v předchozích částech diplomové práce za účelem zjištění skutečných změn zdanění na konkrétních výpočtech daňové povinnosti za zdaňovací období let 2004 až 2012. Na modelových základech daně čtyř vybraných poplatníků jsou vypočítávána jejich výsledná zdanění za sledované roky. V rámci přehlednosti byly vytvořeny dvě skupiny poplatníků. První skupinu představují svobodné a bezdětné fyzické osoby. Druhou skupinu tvoří ženaté fyzické osoby žijící ve společné domácnosti s manželkou a vyživovanými dětmi. Rozdělením do skupin je docíleno zobrazení vlivu daňových úlev na vyživovanou manželku a děti. Zároveň je v letech 2005 až 2007 demonstrován vliv institutu společného zdanění manželů. Z důvodu výpočtu společného základu daně v těchto letech bylo nutno nadefinovat i základ daně manželek modelových poplatníků.

V první i druhé skupině je sledována změna konečné platby daně jak u osoby s příjmy ze závislé činnosti dle § 6 ZDP, tak i u osoby samostatně výdělečně činné s příjmy dle § 7 ZDP. Za osobu samostatně výdělečně činnou je dle zákonů upravujících sociální a zdravotní pojištění považována taková fyzická osoba, která má příjmy z podnikání nebo z jiné samostatné výdělečné činnosti. Podnikatelem je dle ustanovení § 2 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, osoba zapsaná v obchodním rejstříku, osoba, která podniká na základě živnostenského oprávnění³⁹, osoba, která podniká na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů (lékaři, advokáti, auditoři, daňoví poradci, notáři, umělci, sportovci atd.) a osoba, která provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence podle zvláštního předpisu. Podnikáním se rozumí soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku. Zisk podnikatel zdaňuje ve svém daňovém přiznání k dani z příjmů fyzických osob. Základ daně u podnikatele představuje částku, o kterou příjmy plynoucí poplatníkovi ve zdaňovacím období přesahují

³⁹ ustanovení § 10 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů

výdaje prokazatelně vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení, pokud pro jednotlivé druhy příjmů není v zákoně stanoveno jinak.⁴⁰

Za osoby s příjmy ze závislé činnosti jsou považovány fyzické osoby s příjmy, které jim poskytuje zaměstnavatel, kromě těch, které se nezahrnují do základu daně nebo jsou vyňaty ze zdanění a příjmů osvobozených od daně. Tato činnost není vykonávána nezávisle, tzn. pod vlastním jménem, na vlastní účet a s vlastní odpovědností, jako je tomu v případě podnikatele, ale podle pokynů toho, kdo odměnu za vykonanou práci vyplácí (zaměstnavatel).⁴¹ Fyzická osoba (tzv. zaměstnanec) obdrží za svoji činnost mzdu (plat), tj. odměnu za práci, která je vypočítána např. na základě délky pracovní doby nebo jiným obdobným způsobem běžným při odměňování osoby v pracovně-právním vztahu.

4.1 Vývoj daňové zátěže zkoumaných poplatníků v letech 2004 až 2012

V modelové studii jsou analyzovány dopady na daňové povinnosti zkoumaných fiktivních poplatníků. Aby byly změny výsledných daní z příjmů v jednotlivých letech opravdu výrazné, jsou příjmy jednotlivých poplatníků vždy odlišné např. tím, že jedna z fyzických osob dosahuje vysokých příjmů a druhá standartních příjmů, apod. Veškeré výpočty jsou vzájemně v závěru porovnávány s cílem sledovat trendy daňové politiky státu. V každém z konkrétních příkladů je zároveň využit i jiný způsob daňové optimalizace, např. využití některých nezdanitelných částí základu daně, odečitatelných položek či ostatních slev na dani, jako vzorové ukázky prostoru pro další snížení základu daně a daně z příjmů fyzických osob. Pro doložení lepší vypovídací hodnoty byla získaná data zanesena do tabulek a grafů a doplněna podrobnými komentáři. V tabulkách byly zobrazeny nejen vypočtené daňové povinnosti v jednotlivých letech, ale i jejich změny oproti předchozímu roku a kumulativní rozdíly oproti výchozímu sledovanému roku 2004. Zároveň je v tabulkách zvýrazněno odlišnou červenou barvou navýšení daně.

⁴⁰ např. ustanovení § 3 odst. 4 a § 4 ZDP

⁴¹ Hranice ke správnému stanovení způsobu zdanění DPFO u příjmů ze závislé činnosti, tj. určení správného způsobu zdanění, je vymezena Pokynem Ministerstva financí č. D – 285 k aplikaci § 6 odst. 1 a 2 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

U jednotlivých vybraných poplatníků nelze zohlednit zvýšení jejich zdanitelných příjmů či jiné případné změny platů u zaměstnanců a výsledků hospodaření u podnikatelů v jednotlivých letech. Jakékoliv jiné než konstantní základy daně by totiž výrazně zkreslily sledované rozdíly ve zjištěných výsledných daňových zatíženích.

4.1.1 Modelová studie 1 - bezdětný svobodný poplatník s příjmy dle § 6 ZDP

Jako první modelový příklad sledování konečných daňových povinností slouží výpočty zdanění u fyzické osoby s příjmy ze závislé činnosti, jejíž základ daně sloužil k porovnávání daňové zátěže poplatníků v České republice vůči jejím sousedním státům v kapitole 3. Tento fiktivní poplatník byl ve sledovaných letech 2004 až 2012 zaměstnán s roční hrubou mzdou 387.000,- Kč. Jedná se o svobodného a bezdětného poplatníka, který se souběžně se zaměstnáním od roku 2004 připravoval na své povolání studiem na vysoké škole. Zapsán ke čtyřletému studiu byl v 14. 9. 2004 ve věku 21 let a státní závěrečné zkoušky vykonal řádně v termínu 3. 6. 2008. Za všechna zdaňovací období 2004 až 2008 poplatník předložil jako doklad potvrzení o studiu, proto splnil podmínku možnosti uplatnění této formy daňové optimalizace.

Poplatník 1 - Příklad výpočtu DPFO za rok 2004

roční hrubá mzda	387.000,- Kč
pojistné 12,5 %	- 48.375,- Kč
odečet nezdanitelné části na poplatníka	- 38.040,- Kč ⁴²
odečet části na studenta (11.400 x 4 / 12)	- 3.800,- Kč
<u>základ daně snížený</u>	<u>296.785,- Kč</u>
zaokrouhleno	296.700,- Kč
sazba daně (38.220 + 78.300 x 25 %)	57.795,- Kč
Výsledná daň v roce 2004	57.795,- Kč

Poplatník 1 - Příklad výpočtu DPFO za rok 2005

roční hrubá mzda	387.000,- Kč
------------------	--------------

⁴² *Daňové zákony 2004*. Olomouc: Anag, 2004, s. 8-10. ISBN 80-7263-201-9.

pojistné 12,5 %	- 48.375,- Kč
odečet nezdanitelné části na poplatníka	- 38.040,- Kč ⁴³
odečet nezdanitelné části na studenta	- 11.400,- Kč
<u>základ daně snížený</u>	<u>289.185,- Kč</u>
zaokrouhleno	289.100,- Kč
sazba daně (38.220 + 70.700 x 25 %)	55.895,- Kč
Výsledná daň v roce 2005	55.895,- Kč

Poplatník 1 - Příklad výpočtu DPFO za roky 2006 a 2007

roční hrubá mzda (základ daně)	387.000,- Kč
pojistné 12,5 %	- 48.375,- Kč
<u>základ daně snížený</u>	<u>338.625,- Kč</u>
zaokrouhleno	338.600,- Kč
sazba daně (61.212 + 7.400 x 32 %)	63.580,- Kč ⁴⁴
odečet slevy na poplatníka	- 7.200,- Kč ⁴⁵
odečet slevy na studenta	- 2.400,- Kč
Výsledná daň v letech 2006 a 2007	53.980,- Kč

Poplatník 1 - Příklad výpočtu DPFO za rok 2008

roční hrubá mzda	387.000,- Kč
pojistné 35 %	135.450,- Kč
<u>superhrubá mzda (základ daně)</u>	<u>522.450,- Kč</u>
zaokrouhleno	522.400,- Kč
x 15 % sazba daně	78.360,- Kč
odečet slevy na poplatníka	- 24.840,- Kč ⁴⁶
odečet slevy na studenta (2.400 x 6 / 12)	- 1.200,- Kč
Výsledná daň v roce 2008	52.320,- Kč

⁴³ *Daňové zákony 2005*. Olomouc: Anag, 2004, s. 8-10. ISBN 80-7350-048-5

⁴⁴ *Daňové zákony 2006*. Olomouc: Anag, 2005, s. 13-16. ISBN 80-7263-310-4.

⁴⁵ MARKOVÁ, H. *Daňové zákony 2007*. Praha: Grada Publishing, 2007, s. 18-19. ISBN 978-80-247-2087-6.

⁴⁶ MARKOVÁ, H. *Daňové zákony 2008*. Praha: Grada Publishing, 2008, s. 36-39. ISBN 978-80-247-2385-3.

Poplatník 1 - Příklad výpočtu DPFO za roky 2009 a 2010

roční hrubá mzda	387.000,- Kč
pojistné 34 %	131.580,- Kč
<u>superhrubá mzda (základ daně)</u>	<u>518.580,- Kč</u>
zaokrouhleno	518.500,- Kč
x 15 % sazba daně	77.775,- Kč ⁴⁷
odečet slevy na poplatníka	- 24.840,- Kč ⁴⁸
Výsledná daň v letech 2009 a 2010	52.935,- Kč

Poplatník 1 - Příklad výpočtu DPFO za rok 2011

roční hrubá mzda	387.000,- Kč
pojistné 34 %	131.580,- Kč
<u>superhrubá mzda (základ daně)</u>	<u>518.580,- Kč</u>
zaokrouhleno	518.500,- Kč
x 15 % sazba daně	77.775,- Kč
odečet slevy na poplatníka	- 23.640,- Kč ⁴⁹
Výsledná daň v roce 2011	54.135,- Kč

Poplatník 1 - Příklad výpočtu DPFO za rok 2012

roční hrubá mzda	387.000,- Kč
pojistné 34 %	131.580,- Kč
<u>superhrubá mzda (základ daně)</u>	<u>518.580,- Kč</u>
zaokrouhleno	518.500,- Kč
x 15 % sazba daně	77.775,- Kč
odečet slevy na poplatníka	- 24.840,- Kč ⁵⁰
Výsledná daň v roce 2012	52.935,- Kč

⁴⁷ TUNKROVÁ, Z., et al. *Daňové zákony 2009 s komentářem změn*. Brno: Computer Press, 2008, s. 25-28. ISBN 978-80-251-2366-9.

⁴⁸ *Daně z příjmů 2010*. Ostrava: Sagit, 2009, s. 79-85. ISBN 978-80-7208-786-0..

⁴⁹ MARKOVÁ, H. *Daňové zákony 2011*. Praha: Grada Publishing, 2011, s. 45-49. ISBN 978-80-247-3944-1.

⁵⁰ MARKOVÁ, H. *Daňové zákony 2012*. Praha: Grada Publishing, 2012, s. 45-49. ISBN 978-80-247-4254-0.

Tabulka 7 souhrnně informuje o jednotlivých vypočtených daňových povinnostech bezdětného svobodného poplatníka s příjmy dle § 6 ZDP v letech 2004 až 2012:

Tabulka 7: Modelová studie 1 - bezdětný svobodný poplatník s příjmy dle § 6 ZDP

ROK	Vypočtená daň v Kč	Meziroční změna v Kč	Kumulativní rozdíl oproti roku 2004
2004	57.795,-	-	-
2005	55.895,-	- 1.900,- Kč	- 1.900,- Kč
2006	53.980,-	- 1.915,- Kč	- 3.815,- Kč
2007	53.980,-	0,- Kč	- 3.815,- Kč
2008	52.320,-	- 1.660,- Kč	- 5.475,- Kč
2009	52.935,-	+ 615,- Kč	- 4.860,- Kč
2010	52.935,-	0,- Kč	- 4.860,- Kč
2011	54.135,-	+ 1.200,- Kč	- 3.660,- Kč
2012	52.935,-	- 1.200,- Kč	- 4.860,- Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

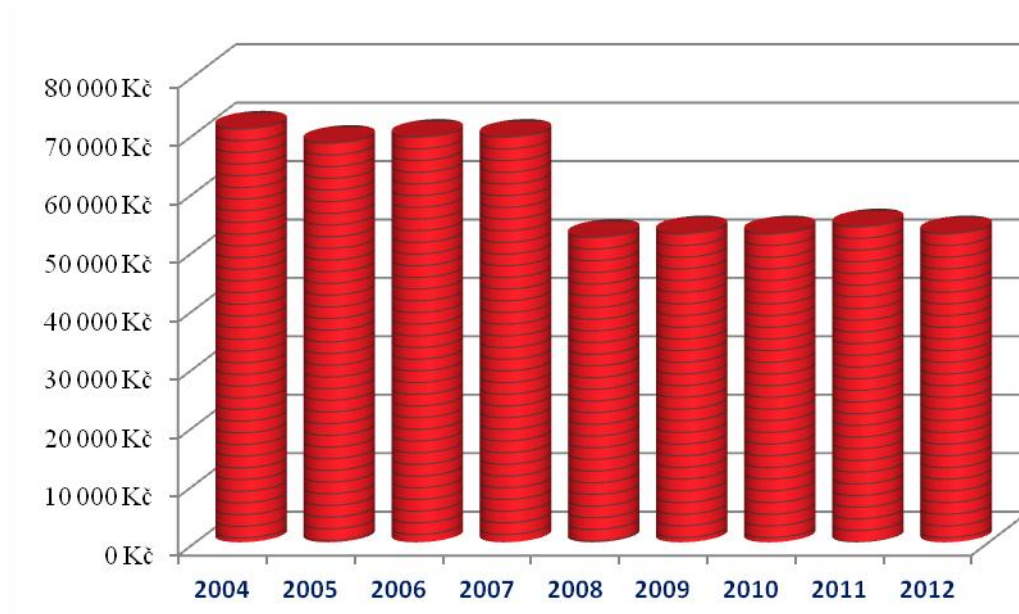
Provedenými výpočty bylo zjištěno, že u modelové studie první fyzické osoby se v průběhu let 2004 až 2012 výsledná daňová povinnost snížila o celkovou částku 4.860,- Kč. Přestože v prvním roce poplatník uplatnil nezdanitelnou část ve výši 3.800,- Kč ze základu daně na studenta, tento rok představoval nejvyšší míru zdanění. V roce 2005 byla úleva na studenta uplatněna sice opět jako nezdanitelná část, ale již v plné výši 11.400,- Kč, neboť poplatník splnil její podmínku po celou část roku. Jinak by v tomto roce nebyla zaznamenána žádná změna v dani. V letech 2006 a 2007 si subjekt poprvé uplatnil částku 7.200,- ve formě slevy na poplatníka a 2.400,- na studenta jako snížení již vypočtené daně. V obou letech subjekt vykazoval stejné konečné zdanění.

Zavedení institutu superhrubé mzdy a jednotné sazby daně způsobilo snížení daňové povinnosti o 1.660,- Kč oproti předchozímu roku, přestože v roce 2008 sazba pojistného hrazeného zaměstnavatelem činila 35 % a od roku 2009 platí sazba snížená o jeden procentní bod. V roce 2008 poplatník postupoval obdobně jako v roce 2004 a úlevu z daně na studenta upravil na 6 měsíců, kdy podmínku soustavné přípravy na budoucí povolání splňoval, neboť vždy rozhoduje stav na počátku každého měsíce.⁵¹ Jak znázorňuje i níže uvedený graf 2, míra zdanění poplatníka se v období platnosti lineární sazby daně 15 %

⁵¹ PELECH, P. *Zdanění mezd, platů a ostatních příjmů ze závislé činnosti*. Olomouc: ANAG, 2010, s. 48. ISBN 978-80-7263-572-6.

pouze mírně zvýšila v roce 2011 vlivem přechodného snížení základní slevy na poplatníka. Vzhledem k tomu, že sleva na poplatníka a pojistné hrazené zaměstnavatelem bylo v letech 2009, 2010 a 2012 shodné, tak v těchto obdobích byla shodná i výsledná daňová povinnost.

Níže uvedený graf 2 vypovídá o změnách ve zdanění v letech 2004 až 2012 vybraného poplatníka:

Obrázek 2: Graf výsledné daně – poplatník z modelové studie 1

Zdroj: Vlastní zpracování

Z grafu 2 je zřejmé, že vypočtené daňové povinnosti svobodného bezdětného poplatníka s příjmy dle § 6 ZDP z modelové studie 1 byly v letech 2004 až 2007 v podstatě shodné, v roce 2008 došlo k značnému snížení zdanění, které následně již nevykazovalo do posledního sledovaného roku 2012 žádné výraznější odlišnosti.

4.1.2 Modelová studie 2 - bezdětný svobodný poplatník s příjmy dle § 7 ZDP

Druhým modelovým příkladem diplomové práce se stala analýza a zpracování daňové zátěže fiktivního podnikatele, který provozoval svoji podnikatelskou činnost jako fyzická osoba a v letech 2004 až 2012 dosahoval příjmů z podnikání a z jiné samostatné výdělečné

činnosti podle ustanovení § 7 odst. 1, písm. b) ZDP na základě živnostenského listu. Pro výpočet daňových povinností za jednotlivá zdaňovací období jsou rozhodné údaje v tabulce 8 vztahující se k podnikání subjektu zjištěné z jeho daňové evidence. Vzhledem k tomu, že daňovými výdaji počínaje rokem 2008 nebylo pojistné na sociální a zdravotní pojištění, jsou údaje označené v tabulce 8 jako „výdaje vynaložené na dosažení příjmů dle § 24 ZDP“ výdaje ve výši prokázané poplatníkem bez pojistného.

Tabulka 8: Příjmy a výdaje poplatníka s příjmy dle § 7 ZDP v letech 2004 až 2012

Text	Částka v Kč
příjmy ovlivňující základ daně dosažené dle § 7 ZDP	1.700.000,-
výdaje vynaložené na dosažení příjmů dle § 24 ZDP	1.580.000,-
základ daně bez pojistného	120.000,-

Zdroj: Vlastní zpracování

Za roky 2004 až 2007 jsou součástí provedené analýzy zdanění jednotlivých let i propočty sociálního a zdravotního pojištění, které za tyto roky poplatník uhradil a jsou tak považovány za náklady, které je možné uplatnit jako výdaje na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů. Příjmy plynoucí poplatníkovi v příslušných zdaňovacích obdobích přesahující všechny uplatněné výdaje v některých sledovaných letech nedosahují pro výpočet pojistného základních minimálních hodnot. Proto v těchto letech je pojistné na sociální a zdravotní pojištění vypočteno z určeného minimálního vyměřovacího základu. Pro výpočet je předpokládáno, že subjekt vykonával samostatnou výdělečnou činnost jako svoji hlavní činnost a vždy po celý rok.

Poplatník 2 - Výpočet sociálního a zdravotního pojištění v roce 2004

sociální pojištění

základ daně bez pojistného	120.000,- Kč
vyměřovací základ (120.000 x 0,4)	48.000,- Kč ⁵²
pojistné (48.000 x 0,296)	14.208,- Kč

zdravotní pojištění

⁵² Přehled o příjmech a výdajích OSVČ. [online] [vid. 2012-11-19]. Dostupné z: <http://www.vzp.cz/platci/tiskopisy/prehled-o-prijmech-a-vydajich-osvc>.

Tiskopisy OSVČ. [online] [vid. 2012-11-19]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/tiskopisy/osvc.htm>

základ daně bez pojistného	120.000,- Kč
vyměřovací základ (120.000 x 0,4)	48.000,- Kč
minimální vyměřovací základ	95.142,- Kč
pojistné (95.142 x 0,135)	12.845,- Kč
Výsledné pojistné v roce 2004 (14.208 + 12.845)	29.053,- Kč

Poplatník 2 - Výpočet sociálního a zdravotního pojištění v roce 2005

sociální pojištění

základ daně bez pojistného	120.000,- Kč
vyměřovací základ (120.000 x 0,4)	48.000,- Kč
minimální vyměřovací základ	48.288,- Kč
pojistné (48.288 x 0,296)	14.294,- Kč

zdravotní pojištění

základ daně bez pojistného	120.000,- Kč
vyměřovací základ (120.000 x 0,4)	48.000,- Kč
minimální vyměřovací základ	101.520,- Kč
pojistné (101.520 x 0,135)	13.706,- Kč
Výsledné pojistné v roce 2005 (14.294 + 13.706)	28.000,- Kč

Poplatník 2 - Výpočet sociálního a zdravotního pojištění v roce 2006

sociální pojištění

základ daně bez pojistného	120.000,- Kč
vyměřovací základ (120.000 x 0,4)	48.000,- Kč
minimální vyměřovací základ	56.508,- Kč
pojistné (56.508 x 0,296)	16.727,- Kč

zdravotní pojištění

základ daně bez pojistného	120.000,- Kč
vyměřovací základ (120.000 x 0,4)	48.000,- Kč
minimální vyměřovací základ	108.210,- Kč
pojistné (108.210 x 0,135)	14.609,- Kč
Výsledné pojistné v roce 2006 (16.727 + 14.609)	31.336,- Kč

Poplatník 2 - Výpočet sociálního a zdravotního pojištění v roce 2007

sociální pojištění

základ daně bez pojistného	120.000,- Kč
vyměřovací základ (120.000 x 0,4)	48.000,- Kč
minimální vyměřovací základ	60.420,- Kč
<u>pojistné (60.420 x 0,296)</u>	<u>17.885,- Kč</u>

zdravotní pojištění

základ daně bez pojistného	120.000,- Kč
vyměřovací základ (120.000 x 0,4)	48.000,- Kč
minimální vyměřovací základ	120.834,- Kč
<u>pojistné (120.834 x 0,135)</u>	<u>16.313,- Kč</u>

Výsledné pojistné v roce 2007 (17.885 + 16.313) 34.918,- Kč

Dále se poplatník rozhodl, že poskytne peněžní dar ve výši 5.000,- Kč, který poukázal na bankovní účet povodňové sbírky v roce 2010 po katastrofálních povodních na území Ústeckého a Libereckého kraje. V daňovém přiznání k dani z příjmů fyzických osob mohl poplatník dle ustanovení § 15 odst. 1 ZDP uplatnit hodnotu daru minimálně 2 % ze základu daně nebo alespoň 1.000,- Kč a maximálně 10 % ze základu daně v roce 2010.⁵³

Poplatník 2 - Příklad výpočtu DPFO za rok 2004

základ daně bez pojistného	120.000,- Kč
odečet pojistného	- 27.053,- Kč
odečet nezdanitelné části na poplatníka	- 38.040,- Kč
základ daně snížený	54.907,- Kč
<u>minimální základ daně</u>	<u>101.000,- Kč⁵⁴</u>
sazba daně (101.000 x 15 %)	15.150,- Kč
Výsledná daň v roce 2004	15.150,- Kč

⁵³ PELECH, P. *Zdanění mezd, platů a ostatních příjmů ze závislé činnosti*. Olomouc: ANAG, 2010, s. 42. ISBN 978-80-7263-572-6.

⁵⁴ Důvod povinnosti uplatnění minimálního základu daně dle § 7c ZDP je uveden v kapitole 2.4.

Poplatník 2 - Příklad výpočtu DPFO za rok 2005

základ daně bez pojistného	120.000,- Kč
odečet pojistného	- 28.000,- Kč
odečet nezdanitelné části na poplatníka	- 38.040,- Kč
základ daně snížený	53.960,- Kč
<u>minimální základ daně</u>	<u>107.300,- Kč</u>
sazba daně (107.300 x 15 %)	16.095,- Kč
Výsledná daň v roce 2005	16.095,- Kč

Poplatník 2 - Příklad výpočtu DPFO za rok 2006

základ daně bez pojistného	120.000,- Kč
odečet pojistného	- 31.336,- Kč
základ daně snížený	88.664,- Kč
<u>minimální základ daně</u>	<u>112.950,- Kč</u>
zaokrouhleno	112.900,- Kč
sazba daně (112.900 x 12 %)	13.548,- Kč
odečet slevy na poplatníka	- 7.200,- Kč
Výsledná daň v roce 2006	6.348,- Kč

Poplatník 2 - Příklad výpočtu DPFO za rok 2007

základ daně bez pojistného	120.000,- Kč
odečet pojistného	- 34.918,- Kč
základ daně snížený	85.082,- Kč
<u>minimální základ daně</u>	<u>120.800,- Kč</u>
sazba daně (120.800 x 12 %)	14.496,- Kč
odečet slevy na poplatníka	- 7.200,- Kč
Výsledná daň v roce 2007	7.296,- Kč

Poplatník 2 - Příklad výpočtu DPFO za roky 2008 a 2009

<u>základ daně bez pojistného</u>	<u>120.000,- Kč</u>
zaokrouhleno	120.000,- Kč

x 15 % sazba daně	18.000,- Kč
odečet slevy na poplatníka	- 24.840,- Kč
Výsledná daň v letech 2008 a 2009	0,- Kč

Poplatník 2 - Příklad výpočtu DPFO za rok 2010

základ daně bez pojistného	120.000,- Kč
odečet hodnoty daru	- 5.000,- Kč
<u>základ daně</u>	<u>115.000,- Kč</u>
zaokrouhleno	115.000,- Kč
x 15 % sazba daně	17.250,- Kč
odečet slevy na poplatníka	- 24.840,- Kč
Výsledná daň v roce 2010	0,- Kč

Poplatník 2 - Příklad výpočtu DPFO za rok 2011

<u>základ daně bez pojistného</u>	<u>120.000,- Kč</u>
zaokrouhleno	120.000,- Kč
x 15 % sazba daně	18.000,- Kč
odečet slevy na poplatníka	- 23.640,- Kč
Výsledná daň v roce 2011	0,- Kč

Poplatník 2 - Příklad výpočtu DPFO za rok 2012

<u>základ daně bez pojistného</u>	<u>120.000,- Kč</u>
zaokrouhleno	120.000,- Kč
x 15 % sazba daně	18.000,- Kč
odečet slevy na poplatníka	- 24.840,- Kč
Výsledná daň v roce 2012	0,- Kč

Tabulka 9 souhrnně informuje o jednotlivých vypočtených daňových povinnostech bezdětného svobodného poplatníka s příjmy dle § 7 ZDP v letech 2004 až 2012:

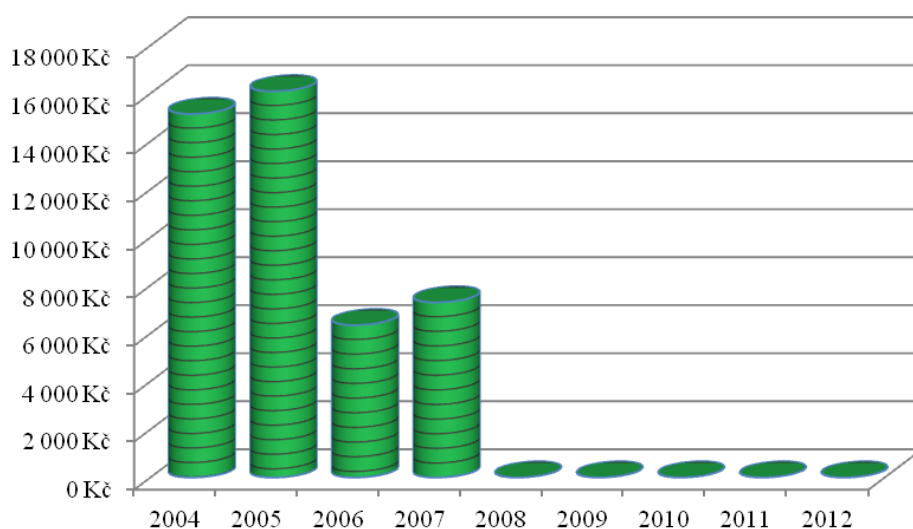
Tabulka 9: Modelová studie 2 - bezdětný svobodný poplatník s příjmy dle § 7 ZDP

ROK	Vypočtená daň v Kč	Meziroční změna v Kč	Kumulativní rozdíl oproti roku 2004
2004	15.150,-	-	-
2005	16.095,-	+ 945,- Kč	- 945,- Kč
2006	6.348,-	- 9.747,- Kč	- 8.802,- Kč
2007	7.296,-	+ 948,- Kč	- 7.854,- Kč
2008	0,-	- 7.296,- Kč	- 15.150,- Kč
2009	0,-	0,- Kč	- 15.150,- Kč
2010	0,-	0,- Kč	- 15.150,- Kč
2011	0,-	0,- Kč	- 15.150,- Kč
2012	0,-	0,- Kč	- 15.150,- Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Analýzou bylo opět demonstrováno, že i u vybraného podnikatele se v průběhu let 2004 až 2012 výsledné daňové zatížení snížilo, a to o celkovou částku 15.150,- Kč. Nejvyšší míra zdanění byla v roce 2005 ve výši 16.095,- Kč. Skokové snížení daňové povinnosti podnikatele způsobily dvě skutečnosti - v roce 2006 došlo ke snížení nejnižšího pásma sazby daně o tři procentní body a v roce 2008 byl zrušen určený minimální základ daně. Přestože od roku 2008 již nebylo možné uplatnění výdajů na sociální a zdravotní pojištění, poplatník vykazoval daňovou povinnost pouze v letech 2004 až 2007, tj. v letech, kdy byla v platnosti povinnost minimálního základu daně. Jak je zřejmé i z níže uvedeného grafu 3, zrušení tohoto institutu způsobilo, že z důvodu nízkého základu daně poplatník nebyl podroben žádnému odvodu daně z příjmů fyzických osob. Proto ani uplatnění nezdánitelné části základu daně jako odpočet hodnoty daru neovlivnilo konečné zdanění.

Níže uvedený graf 3 vypovídá o změnách ve zdanění v letech 2004 až 2012 vybraného poplatníka:

Obrázek 3: Graf výsledné daně – poplatník z modelové studie 2

Zdroj: Vlastní zpracování

Z grafu 3 je zřejmé, že vypočtené daňové povinnosti svobodného bezdětného poplatníka s příjmy dle § 7 ZDP z modelové studie 2 byly v letech 2004 a 2005 takřka obdobné a v roce 2006 došlo k značnému snížení zdanění, které bylo jen lehce navýšeno v roce 2007. Od roku 2008 poplatník již nevykazoval do posledního sledovaného roku 2012 žádnou daňovou povinnost.

4.1.3 Modelová studie 3 - ženatý poplatník s příjmy dle § 6 ZDP s dítětem

Porovnáváním výsledného zdanění u třetího modelového příkladu byly zobrazeny jednotlivé výpočty zdanění na vybrané fyzické osobě s příjmy ze závislé činnosti ve zdaňovacích obdobích let 2004 až 2012. Poplatník byl zaměstnán s platem 120.000,- Kč měsíčně. Jeho roční hrubá mzda tak činila 1.440.000,- Kč. Poplatník byl ve sledovaných letech ženatý a měl jedno vyživované dítě. Manželka neměla v žádném ze zdaňovacích období své vlastní příjmy a o této skutečnosti předložila k závěrečnému ročnímu zúčtování daně ze závislé činnosti manžela čestné prohlášení. Daný subjekt byl tak jediným výdělečně aktivním členem rodiny. Ve všech sledovaných letech žili manželé ve společné domácnosti.

V roce 2009 byl manželům poskytnut hypotéční úvěr na stavbu jejich rodinného domu, který je ve vlastnictví obou manželů. Manželé jsou zároveň účastníky smlouvy o hypotéčním úvěru. Manželé v jednotlivých letech uhradili na úrocích z hypotéčního úvěru částky 155.000,- Kč ročně. Z důvodu odpočtů nezdánitelné částky z titulu placení úroků z hypotéčního úvěru poplatník vždy přiložil k daňovým přiznáním za zdaňovací období let 2009 až 2012 potvrzení banky o poskytnutém úvěru na bytové potřeby s výši zaplacených úroků za daná období. Zároveň doložil čestná prohlášení od manželky se souhlasem, aby si celou sumu zaplacených úroků odečetl ze svých základů daně.⁵⁵

V letech 2005 až 2007 manželé využili možnosti společného zdanění manželů a podali řádná daňová přiznání k DPFO u příslušného správce daně. Z uvedeného důvodu v těchto letech je vypočítán i základ daně a daň za manželku. Výsledná daňová zátěž za tato období tak představuje společný součet daňových povinností za oba manžele.

Poplatník 3 - Příklad výpočtu DPFO za rok 2004

roční hrubá mzda	1.440.000,- Kč
pojistné 12,5 %	- 180.000,- Kč
odečet nezdánitelné části na poplatníka	- 38.040,- Kč
odečet vyživované manželky	- 21.720,- Kč
odečet vyživovaného dítěte	- 25.560,- Kč
<u>základ daně snížený</u>	<u>1.174.680,- Kč</u>
zaokrouhleno	1.174.600,- Kč
sazba daně (66.420 + 843.400 x 32 %)	336.308,- Kč
Výsledná daň v roce 2004	336.308,- Kč

Poplatník 3 - Příklad výpočtu DPFO za rok 2005

Základ daně - poplatník

roční hrubá mzda	1.440.000,- Kč
pojistné 12,5 %	- 180.000,- Kč

⁵⁵ PELECH, P. *Zdanění mezd, platů a ostatních příjmů ze závislé činnosti*. Olomouc: ANAG, 2010, s. 45. ISBN 978-80-7263-572-6.

odečet nezdanitelné části na poplatníka	- 38.040,- Kč
odečet vyživované manželky	- 21.720,- Kč
<u>Základ daně - manželka</u>	
zdanitelné příjmy	0,- Kč
odečet nezdanitelné části na poplatníka	- 38.040,- Kč
<u>Společný základ daně</u>	<u>1.162.200,- Kč</u>
<u>Daňová povinnost – poplatník</u>	
½ ze společného základu daně	581.100,- Kč
zaokrouhleno	581.100,- Kč
sazba daně (66.420 + 249.900 x 32 %)	146.388,- Kč
odečet vyživovaného dítěte	- 6.000,- Kč
výsledná daň – poplatník	140.388,- Kč
<u>Daňová povinnost – manželka</u>	
½ ze společného základu daně	581.100,- Kč
zaokrouhleno	581.100,- Kč
sazba daně (66.420 + 249.900 x 32 %)	146.388,- Kč
výsledná daň – manželka	146.388,- Kč
Součet daňových povinností (140.388 + 146.388)	286.776,- Kč
Výsledná daň v roce 2005	286.776,- Kč

Poplatník 3 - Příklad výpočtu DPFO za roky 2006 a 2007

Základ daně - poplatník

roční hrubá mzda	1.440.000,- Kč
pojistné 12,5 %	- 180.000,- Kč

Základ daně - manželka

zdanitelné příjmy	0,- Kč
<u>Společný základ daně</u>	<u>1.260.000,- Kč</u>

Daňová povinnost – poplatník

½ ze společného základu daně	630.000,- Kč
zaokrouhleno	630.000,- Kč
sazba daně (61.212 + 298.800 x 32 %)	156.828,- Kč

odečet slevy na poplatníka	- 7.200,- Kč
odečet vyživované manželky	- 4.200,- Kč
odečet vyživovaného dítěte	- 6.000,- Kč
výsledná daň – poplatník	139.428,- Kč

Daňová povinnost – manželka

½ ze společného základu daně	630.000,- Kč
zaokrouhleno	630.000,- Kč
sazba daně (61.212 + 298.800 x 32 %)	156.828,- Kč
odečet slevy na poplatníka	- 7.200,- Kč
výsledná daň – manželka	149.628,- Kč
Součet daňových povinností (139.428 + 149.628)	289.056,- Kč
Výsledná daň v letech 2006 a 2007	289.056,- Kč

Poplatník 3 - Příklad výpočtu DPFO za rok 2008

roční hrubá mzda	1.440.000,- Kč
pojistné 35 %	504.000,- Kč
<u>superhrubá mzda (základ daně)</u>	<u>1.944.000,- Kč</u>
zaokrouhleno	1.944.000,- Kč
x 15 % sazba daně	291.600,- Kč
odečet slevy na poplatníka	- 24.840,- Kč
odečet vyživované manželky	- 24.840,- Kč
odečet vyživovaného dítěte	- 10.680,- Kč
Výsledná daň v roce 2008	231.240,- Kč

Poplatník 3 - Příklad výpočtu DPFO za rok 2009

roční hrubá mzda	1.440.000,- Kč
pojistné 34 %	489.600,- Kč
superhrubá mzda	1.929.600,- Kč
odečet úroků z úvěru	- 155.000,- Kč
<u>základ daně snížený</u>	<u>1.774.600,- Kč</u>
zaokrouhleno	1.774.600,- Kč

x 15 % sazba daně	266.190,- Kč
odečet slevy na poplatníka	- 24.840,- Kč
odečet vyživované manželky	- 24.840,- Kč
odečet vyživovaného dítěte	- 10.680,- Kč
Výsledná daň v roce 2009	205.830,- Kč

Poplatník 3 - Příklad výpočtu DPFO za rok 2010

roční hrubá mzda	1.440.000,- Kč
pojistné 34 %	489.600,- Kč
superhrubá mzda	1.929.600,- Kč
odečet úroků z úvěru	- 155.000,- Kč
<u>základ daně snížený</u>	<u>1.774.600,- Kč</u>
zaokrouhleno	1.774.600,- Kč
x 15 % sazba daně	266.190,- Kč
odečet slevy na poplatníka	- 24.840,- Kč
odečet vyživované manželky	- 24.840,- Kč
odečet vyživovaného dítěte	- 11.604,- Kč
Výsledná daň za rok 2010	204.906,- Kč

Poplatník 3 - Příklad výpočtu DPFO za rok 2011

roční hrubá mzda	1.440.000,- Kč
pojistné 34 %	489.600,- Kč
superhrubá mzda	1.929.600,- Kč
odečet úroků z úvěru	- 155.000,- Kč
<u>základ daně snížený</u>	<u>1.774.600,- Kč</u>
zaokrouhleno	1.774.600,- Kč
x 15 % sazba daně	266.190,- Kč
odečet slevy na poplatníka	- 23.640,- Kč
odečet vyživované manželky	- 24.840,- Kč
odečet vyživovaného dítěte	- 11.604,- Kč
Výsledná daň za rok 2011	206.106,- Kč

Poplatník 3 - Příklad výpočtu DPFO za rok 2012

roční hrubá mzda	1.440.000,- Kč
pojistné 34 %	489.600,- Kč
superhrubá mzda	1.929.600,- Kč
odečet úroků z úvěru	- 155.000,- Kč
<u>základ daně snížený</u>	<u>1.774.600,- Kč</u>
zaokrouhleno	1.774.600,- Kč
x 15 % sazba daně	266.190,- Kč
odečet slevy na poplatníka	- 24.840,- Kč
odečet vyživované manželky	- 24.840,- Kč
odečet vyživovaného dítěte	- 13.404,- Kč
Výsledná daň za rok 2012	203.106,- Kč

Tabulka 10 souhrnně informuje o jednotlivých vypočtených daňových povinnostech v letech 2004 až 2012 ženatého poplatníka s příjmy dle § 6 ZDP s jedním vyživovaným dítětem:

Tabulka 10: Modelová studie 3 - ženatý poplatník s příjmy dle § 6 ZDP s dítětem

ROK	Vypočtená daň v Kč	Meziroční změna v Kč	Kumulativní rozdíl oproti roku 2004
2004	336.308,-	-	-
2005	286.776,-	- 49.532,-	- 49.532,-
2006	289.056,-	+ 2.280,-	- 47.252,-
2007	289.056,-	0,-	- 47.252,-
2008	231.240,-	- 57.816,-	- 105.068,-
2009	205.830,-	- 25.410,-	- 130.478,-
2010	204.906,-	- 924,-	- 131.402,-
2011	206.106,-	+ 1.200,-	- 130.202,-
2012	203.106,-	- 3.000,-	- 133.202,-

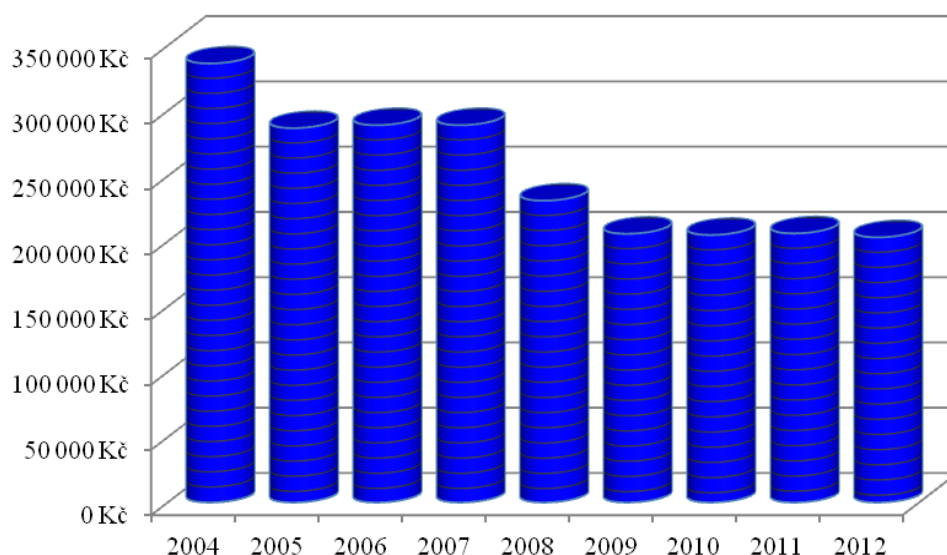
Zdroj: Vlastní zpracování

Výpočtem daňových povinností v letech 2004 až 2012 bylo zjištěno, že vybraný poplatník snížil svoji daň z příjmů fyzických osob o celkovou částku 133.202,- Kč. První schodek výsledného zdanění způsobilo zavedení institutu společného zdanění manželů v roce 2005. Přestože výsledná sazba daně činila stále 32 % i u manželky, podařilo se velmi zásadním způsobem eliminovat vliv progrese daňových sazeb v letech 2005 až 2007, neboť

manželka neměla žádné příjmy a v důsledku toho se vysoký plat poplatníka částečně rozprostřel do nižších daňových pásem.

Jak je zřejmé z níže uvedeného grafu 4, zavedení jednotné sazby daně ve výši 15 % způsobilo druhé skokové snížení daňové povinnosti o 57.816,- Kč v roce 2008 oproti předchozímu roku, což představovalo nejvyšší meziroční úbytek této daně ve všech sledovaných obdobích. V letech 2009 až 2012 byla zřejmá aplikace vlivu využití odpočtu nezdanitelné částky na uhrazené úroky z poskytnutého hypotéčního úvěru na stavbu rodinného domu. Výkyvy ve zdanění poplatníka se v období let 2004 až 2012 byly ovlivněny též častými změnami v částkách odečtu na vyživovanou manželku a dítě.

Níže uvedený graf 4 vypovídá o změnách ve zdanění v letech 2004 až 2012 vybraného poplatníka:

Obrázek 4: Graf výsledné daně – poplatník z modelové studie 3

Zdroj: Vlastní zpracování

Z grafu 4 je zřejmé, že vypočtená daňová povinnost ženatého poplatníka s vyživovaným dítětem s příjmy dle § 6 ZDP z modelové studie 3 byla v roce 2004 nejvyšší. V roce 2005 se vlivem institutu společného zdanění manželů rapidně snížila na částku, která byla až do roku 2007 v podstatě obdobná. V roce 2008 došlo k dalšímu značnému snížení zdanění,

kteřé následně již nevykazovalo do posledního sledovaného roku 2012 žádné výraznější odlišnosti.

4.1.4 Modelová studie 4 - ženatý poplatník s příjmy dle § 7 ZDP s dítětem

Čtvrtý modelový příklad diplomové práce zobrazuje porovnání daňových povinností v letech 2004 až 2012 vybraného podnikatele, který provozoval svoji podnikatelskou činnost jako fyzická osoba a dosahoval příjmů z jiného podnikání podle ustanovení § 7 odst. 1, písm. c) ZDP na základě zvláštního předpisu (lékař). Poplatník byl ve všech sledovaných letech ženatý a jeho manželka byla souběžně zaměstnána s platem 150.000,- Kč ročně. Ve společné domácnosti s poplatníkem žilo jedno vyživované dítě.

Subjekt ve všech sledovaných letech uhradil částku 20.000,- Kč na své soukromé životní pojištění. Ve smlouvě o životním pojištění měl sjednáno plnění nejdříve v 60 letech a zároveň plnění nesmělo být vyplaceno dříve než po 5 letech trvání smlouvy. K daňovému přiznání k DPFO byla přiložena vždy potvrzení o zaplacených příspěvcích na soukromé životní pojištění. Od základů daně si ve všech letech poplatník mohl odečíst pojistné v maximální výši 12.000,- Kč.⁵⁶

Pro výpočet daňových povinností za jednotlivá zdaňovací období jsou opět jako u předchozího fiktivního podnikatele rozhodné údaje v tabulce 11 vztahující se k podnikání zjištěné z daňové evidence. Stejně jako u příkladu 2 v kapitole 4.1.2 jsou údaje označené v tabulce 11 jako „výdaje vynaložené na dosažení příjmů dle § 24 ZDP“ výdaje ve výši prokázané poplatníkem bez pojistného.

Tabulka 11: Příjmy a výdaje poplatníka s příjmy dle § 7 ZDP v letech 2004 až 2012

Text	Částka v Kč
příjmy ovlivňující základ daně dosažené dle § 7 ZDP	2.300.000,-
výdaje vynaložené na dosažení příjmů dle § 24 ZDP	1.650.000,-
základ daně bez pojistného	650.000,-

Zdroj: Vlastní zpracování

⁵⁶ Návaznost na ustanovení § 15 odst. 6 ZDP je uvedena v kapitole 2.1.

Za roky 2004 až 2007 jsou součástí výdajů na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů též propočty sociálního a zdravotního pojištění, které za tyto roky poplatník uhradil. Proto za tato období bylo nutné vypočítat jejich výši. Vybraný poplatník vykonával své podnikání jako hlavní činnost po celý rok. Ani v jednom roce se na něj nevztahovala povinnost minimálního vyměřovacího základu na pojistné. Vzhledem k tomu, že je uvažován výsledek hospodaření podnikatele stejný ve všech sledovaných letech, jsou i částky výsledného pojistného v letech 2004 až 2007 shodné.

Poplatník 4 - Výpočet sociálního a zdravotního pojištění v letech 2004 až 2012

sociální pojištění

základ daně bez pojistného	650.000,- Kč
vyměřovací základ ($650.000 \times 0,4$)	260.000,- Kč
pojistné ($260.000 \times 0,296$)	<u>76.960,- Kč</u>

zdravotní pojištění

základ daně bez pojistného	650.000,- Kč
vyměřovací základ ($650.000 \times 0,4$)	260.000,- Kč
pojistné ($260.000 \times 0,135$)	<u>35.100,- Kč</u>

Výsledné pojistné (76.960 + 35.100) 112.060,- Kč

V letech 2005 až 2007 oba manželé využili stejně jako u příkladu 3 v kapitole 4.1.3 možnost společného zdanění manželů a podali řádná daňová přiznání k DPFO. V těchto letech je z uvedeného důvodu opět vypočítáván i základ daně a daň za manželku poplatníka. Konečné zdanění ale není v tomto případě součtem daňových povinností za oba manžele, neboť manželka v ostatních sledovaných letech byla též podrobena dani z příjmů fyzických osob. Za zdaňovací období let 2004 až 2012 si uplatnil poplatník odpočty na vyživované dítě a zároveň přiložil k daňovým přiznáním čestná prohlášení manželky, že tyto odpočty nevyužívá.

Poplatník 4 - Příklad výpočtu DPFO za rok 2004

základ daně bez pojistného	650.000,- Kč
odečet pojistného	- 112.060,- Kč
odečet nezdanitelné části na poplatníka	- 38.040,- Kč

odečet vyživovaného dítěte	- 25.560,- Kč
odečet životního pojištění	- 12.000,- Kč
<u>základ daně snížený</u>	<u>462.340,- Kč</u>
zaokrouhleno	462.300,- Kč
sazba daně (66.420 + 131.100 x 32 %)	108.372,- Kč
Výsledná daň v roce 2004	108.372,- Kč

Poplatník 4 - Příklad výpočtu DPFO za rok 2005

Základ daně - poplatník

základ daně bez pojistného	650.000,- Kč
odečet pojistného	- 112.060,- Kč
odečet nezdanitelné části na poplatníka	- 38.040,- Kč
odečet životního pojištění	- 12.000,- Kč

Základ daně - manželka

zdanitelné příjmy	150.000,- Kč
odečet nezdanitelné části na poplatníka	- 38.040,- Kč
<u>Společný základ daně</u>	<u>599.860,- Kč</u>

Daňová povinnost – poplatník

½ ze společného základu daně	299.930,- Kč
zaokrouhleno	299.900,- Kč
sazba daně (38.220 + 81.500 x 25 %)	58.595,- Kč
odečet vyživovaného dítěte	- 6.000,- Kč
Výsledná daň v roce 2005	52.595,- Kč

Poplatník 4 - Příklad výpočtu DPFO za roky 2006 a 2007

Základ daně - poplatník

základ daně bez pojistného	650.000,- Kč
odečet pojistného	- 112.060,- Kč
odečet životního pojištění	- 12.000,- Kč

Základ daně - manželka

zdanitelné příjmy	150.000,- Kč
-------------------	--------------

Společný základ daně	675.940,- Kč
<u>Daňová povinnost – poplatník</u>	
½ ze společného základu daně	337.970,- Kč
zaokrouhleno	337.900,- Kč
sazba daně (61.212 + 6.700 x 32 %)	63.356,- Kč
odečet slevy na poplatníka	- 7.200,- Kč
odečet vyživovaného dítěte	- 6.000,- Kč
Výsledná daň v letech 2006 a 2007	50.156,- Kč

Poplatník 4 - Příklad výpočtu DPFO za roky 2008 a 2009

základ daně bez pojistného	650.000,- Kč
odečet životního pojištění	- 12.000,- Kč
<u>základ daně snížený</u>	<u>638.000,- Kč</u>
zaokrouhleno	638.000,- Kč
x 15 % sazba daně	95.700,- Kč
odečet slevy na poplatníka	- 24.840,- Kč
odečet vyživovaného dítěte	- 10.680,- Kč
Výsledná daň v letech 2008 a 2009	60.180,- Kč

Poplatník 4 - Příklad výpočtu DPFO za rok 2010

základ daně bez pojistného	650.000,- Kč
odečet životního pojištění	- 12.000,- Kč
<u>základ daně snížený</u>	<u>638.000,- Kč</u>
zaokrouhleno	638.000,- Kč
x 15 % sazba daně	95.700,- Kč
odečet slevy na poplatníka	- 24.840,- Kč
odečet vyživovaného dítěte	- 11.604,- Kč
Výsledná daň za rok 2010	59.256,- Kč

Poplatník 4 - Příklad výpočtu DPFO za rok 2011

základ daně bez pojistného	650.000,- Kč
----------------------------	--------------

odečet životního pojištění	- 12.000,- Kč
<u>základ daně snížený</u>	<u>638.000,- Kč</u>
zaokrouhleno	638.000,- Kč
x 15 % sazba daně	95.700,- Kč
odečet slevy na poplatníka	- 23.640,- Kč
odečet vyživovaného dítěte	- 11.604,- Kč
Výsledná daň za rok 2011	60.456,- Kč

Poplatník 4 - Příklad výpočtu DPFO za rok 2012

základ daně bez pojistného	650.000,- Kč
odečet životního pojištění	- 12.000,- Kč
<u>základ daně snížený</u>	<u>638.000,- Kč</u>
zaokrouhleno	638.000,- Kč
x 15 % sazba daně	95.700,- Kč
odečet slevy na poplatníka	- 24.840,- Kč
odečet vyživovaného dítěte	- 13.404,- Kč
Výsledná daň za rok 2012	57.456,- Kč

Tabulka 12 souhrnně informuje o jednotlivých vypočtených daňových povinnostech v letech 2004 až 2012 ženatého poplatníka s příjmy dle § 7 ZDP s vyživovaným dítětem:

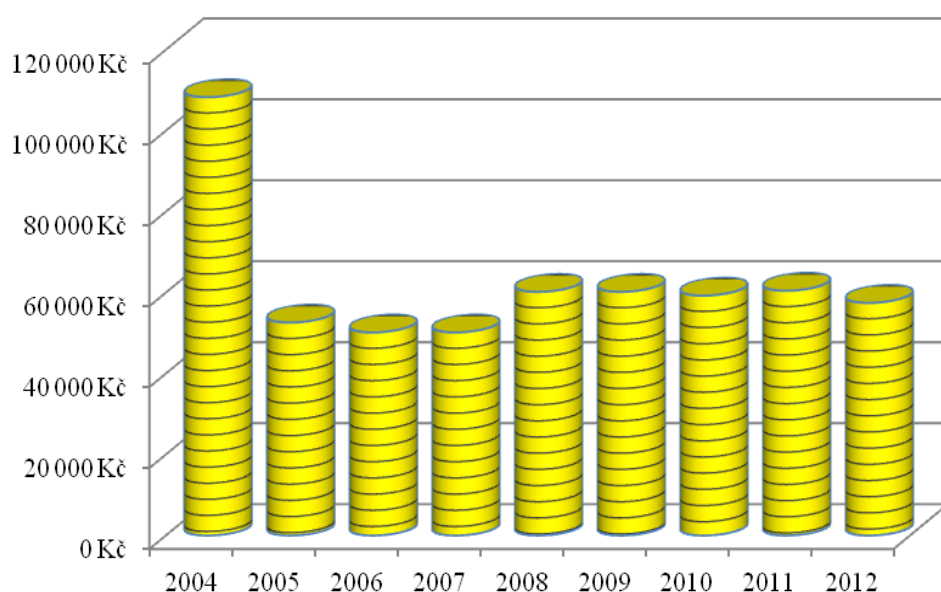
Tabulka 12: Modelová studie 4 - ženatý poplatník s příjmy dle § 7 ZDP s dítětem

ROK	Vypočtená daň v Kč	Meziroční změna v Kč	Kumulativní rozdíl oproti roku 2004
2004	108.372,-	-	-
2005	52.595,-	- 55.777,-	- 55.777,-
2006	50.156,-	- 2.439,-	- 58.216,-
2007	50.156,-	0,-	- 58.216,-
2008	60.180,-	+ 10.024,-	- 48.192,-
2009	60.180,-	0,-	- 48.192,-
2010	59.256,-	- 924,-	- 49.116,-
2011	60.456,-	+ 1.200,-	- 47.916,-
2012	57.456,-	- 3.000,-	- 50.916,-

Zdroj: Vlastní zpracování

Na výše uvedeném příkladu vybraného poplatníka je znázorněna změna ročních daňových povinností v letech 2004 až 2012. Stejně jako u předchozích poplatníků se výše zdanění postupně snižovala o celkovou částku 50.916,- Kč. První sledovaný rok vykazoval zároveň nejvyšší míru zdanění. Jak je zřejmé i z níže uvedeného grafu 5, jediné skokové snížení daňové povinnosti u vybraného podnikatele bylo zavedení v roce 2005 společného zdanění manželů. Součet dílčích základů daně obou manželů způsobil, že část zisku poplatníka dosáhla nižšího pásma sazby daně a byla tak důvodem zmírnění vlivu progresu. Od roku 2008 poplatník již nemohl uplatnit uhrazené výdaje na sociální a zdravotní pojištění, proto jeho výsledná daň z příjmů zaznamenala zvýšení v prvním roce o 10.024,- Kč. Ve zdaňovacích obdobích let 2008 až 2012 byly výkyvy ve zdanění poplatníka ovlivněny již pouze změnami v částkách odečtů základní částky na poplatníka a na vyživované dítě.

Níže uvedený graf 5 vypovídá o změnách ve zdanění v letech 2004 až 2012 vybraného poplatníka:

Obrázek 5: Graf výsledné daně – poplatník z modelové studie 4

Zdroj: Vlastní zpracování

Z grafu 5 je zřejmé, že vypočtená daňová povinnost ženatého poplatníka s vyživovaným dítětem s příjmy dle § 7 ZDP z modelové studie 4 byla v roce 2004 prokazatelně nejvyšší. V roce 2005 se vlivem institutu společného zdanění manželů, obdobně jako v předchozí

případové studii, rapidně snížila na částku, která byla až do roku 2007 obdobná. V roce 2008 došlo k částečnému navýšení zdanění, které následně již nevykazovalo do posledního sledovaného roku 2012 žádné výraznější odlišnosti.

4.2 Posouzení vývoje daňových povinností zkoumaných poplatníků

Na modelových příkladech čtyř vybraných poplatníků byly za použití některých ustanovení ZDP, které mají vliv na stanovení základu daně a daně z příjmů fyzických osob, názorně analyzovány postupné změny výsledného daňového zatížení ve zdaňovacích obdobích let 2004 až 2012. Ve všech případech fiktivních poplatníků se výše konečné daňové povinnosti snížila a úroveň kumulativního rozdílu roku 2012 oproti roku 2004 závisela pouze na výši vykonstruovaných zdanitelných příjmů či v případě podnikatelů na výsledku hospodaření.

Níže uvedená tabulka 13 ilustruje rozdíl v daňových povinnostech mezi rokem 2004 a 2012 u všech čtyř fiktivních poplatníků:

Tabulka 13: Rozsah snížení daňové zátěže v letech 2004 a 2012

Označení studie	Daň v roce 2004	Daň v roce 2012	Rozdíl
Poplatník 1	57.795,-	52.935,-	- 4.860,-
Poplatník 2	15.150,-	0,-	- 15.150,-
Poplatník 3	336.308,-	203.106,-	- 133.202,-
Poplatník 4	108.372,-	57.456,-	- 50.916,-
Změna daňové zátěže	517.625,-	313.497,-	- 204.128,-

Zdroj: Vlastní zpracování

Z tabulky je patrné, že daňová zátěž na dani z příjmů fyzických osob se u zkoumaných poplatníků od roku 2004 snížila o celkovou částku 204.128,- Kč, což představuje celkové snížení ve zdanění mezi rokem 2004 a 2012 o 40 procentních bodů.

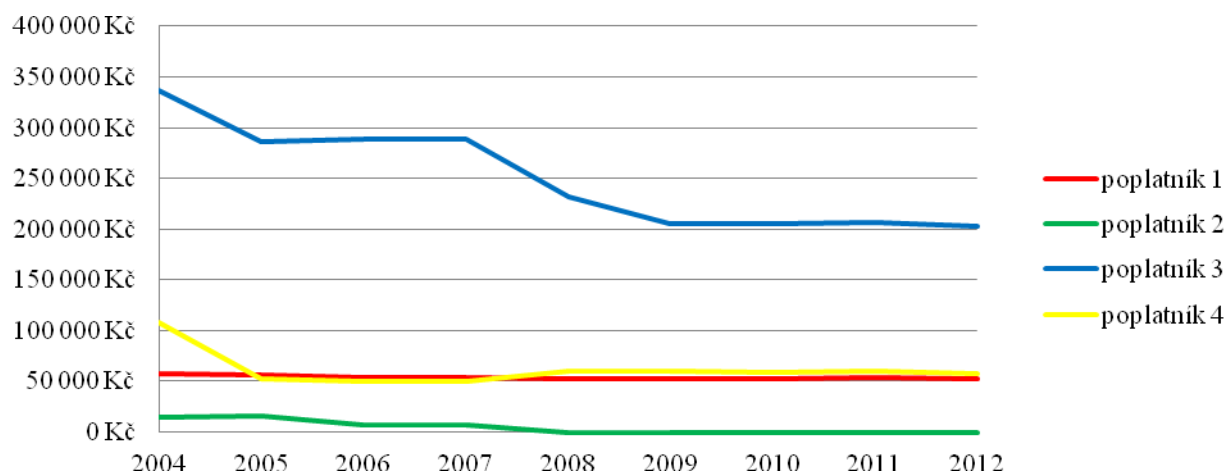
I když byly poplatníkům na praktických výpočtech v jednotlivých letech definovány různé základy daně, bylo zjištěno, že se u všech modelových situací nejvyšší snížení daňových povinností projevilo v roce 2008, kdy byl zaveden institut jednotné sazby daně 15 %, což zároveň představovalo zrušení progresivního zdanění fyzických osob. U poplatníka ve

čtvrté modelové studii došlo k mírnému navýšení daně z příjmů pouze z důvodu uplatnění možnosti společného zdanění manželů v předchozích letech, kdy se část jeho příjmů přesunula do základu daně manželky. Bylo tedy jednoznačně prokázáno, že ačkoli u zaměstnanců existence superhrubé mzdy ve skutečnosti představuje 20,1 % reálného zdanění a u podnikatelů není již možnost uplatnění uhrazených výdajů na sociální a zdravotní pojištění v daňových nákladech, zavedení rovné daně měla následný dopad na výrazně nižší zdanění než v době platnosti principu progresivních sazeb daně.

V letech 2005 až 2007 způsobila možnost daňové optimalizace nazvaná společné zdanění manželů skokové snížení konečného zdanění u obou ženatých poplatníků s vyživovaným dítětem ve společné domácnosti ve třetí i čtvrté modelové studii. Z uvedeného vyplývá, že souhrnný společný základ daně manželů se projevil jako výhodný jak u poplatníka s příjmy ze závislé činnosti dle § 6 ZDP, tak i u osoby samostatně výdělečně činné s příjmy z podnikání dle § 7 ZDP. Negativním jevem již zmíněného institutu je problém časového nesouladu termínu vracení přeplatku na dani jednoho z manželů a placení daňového nedoplatku druhého z manželů a zvýšená administrativní náročnost na příslušné správce daně, neboť podmínkou využití tohoto institutu bylo podání daňových přiznání za oba manžele.

V letech 2008 až 2012 se u všech sledovaných fyzických osob projevilo pouze částečné navýšení výpočtu daně z příjmů fyzických osob o částku způsobené přechodným snížením základní slevy na poplatníka. Tato změna ustanovení § 35ba ZDP neovlivnila pouze poplatníka ve druhé modelové studii, neboť ten od roku 2008 neměl žádnou daňovou povinnost. Výpočet daně z příjmů u tohoto podnikatele prokázal, že současná právní úprava ZDP umožňuje drobným podnikatelům vykazovat v případě nízkých základů daně či daňových ztrát nulovou případně téměř zanedbatelnou výslednou daňovou povinnost. Tento podnikatel odváděl daň z příjmů pouze v letech, kdy platila povinnost určeného minimálního základu daně.

Následný graf 6 souhrnně informuje o jednotlivých vypočtených daňových povinnostech v letech 2004 až 2012 čtyř vybraných poplatníků zjištěných ze všech výpočtů konečné daně z příjmů fyzických osob za tato období:

Obrázek 6: Graf vývoje daňových povinností vybraných poplatníků

Zdroj: Vlastní zpracování

Z výše uvedeného grafu 6 je zřejmé, že vypočtené daňové povinnosti na dani z příjmů fyzických osob byly u všech čtyř zkoumaných poplatníků v roce 2004 prokazatelně nejvyšší a postupně se v průběhu dalších let snižovaly. V roce 2005 se vlivem institutu společného zdanění manželů snížilo zdanění u dvou ženatých fyzických osob žijící ve společné domácnosti s manželkou a vyživovanými dětmi. Nejvyšší skokové snížení daňového zatížení nejvíce patrné na poplatníku 3 bylo zaznamenáno zavedením jednotné sazby daně ve výši 15 % od roku 2008, které následně již nevykazovalo do posledního sledovaného roku 2012 žádné výraznější odlišnosti.

5 Komentář k budoucímu vývoji daně z příjmů fyzických osob v České republice

V souvislosti se snižováním schodků veřejných rozpočtů byly v závěru roku 2012 schváleny s účinností od 1. 1. 2013 dlouho diskutované změny v oblasti DPFO s cílem udržení podílu deficitu veřejných rozpočtů na hrubém domácím produktu v roce 2013 pod stanovenou hranicí 2,9 %. Pro rok 2014 se pak plánovaný schodek musí vejít do 1,9 % a v roce 2015 nemá překročit dokonce 0,9 % HDP.⁵⁷

5.1 Přehled nejdůležitějších změn platných pro rok 2013

Pro zdaňovací období roku 2013 je důležité, že výše základní slevy na poplatníka zůstává na úrovni roku 2012, tedy na částce 24.840,- Kč. Stejně tak je postupováno i v případě uplatnění slevy na druhého z manželů bez vlastního příjmu přesahující částku 68.000,- Kč, na poživatele invalidního důchodu 1., 2. nebo 3. stupně, na držitele průkazu ZTP/P a studujícího poplatníka. Výše daňového zvýhodnění na vyživované dítě zůstává rovněž na úrovni roku 2012, tedy na částce 13.404,- Kč.

Přehled vybraných nejdůležitějších změn ZDP platných za zdaňovací období roku 2013:

▪ Solidární zvýšení daně

Zákon nezavádí klasické progresivní zdanění, ale zvýšení daně z příjmů fyzických osob u občanů s nadstandardními příjmy nazvané solidární daň dle nového ustanovení § 16a ZDP. Daň je navýšena o sedm procentních bodů z rozdílu mezi součtem příjmů zahrnovaných do dílčího základu daně podle § 6 ZDP a dle § 7 ZDP v příslušném zdaňovacím období a 48násobkem průměrné mzdy, které zároveň odpovídá stropu vyměřovacího základu pro pojistné na sociální zabezpečení. Poplatníci podléhající této dani si navíc mohou uplatnit všechny slevy na dani. Zjednodušeně se solidární daň týká občanů s průměrným měsíčním příjmem vyšším než 103.536,- Kč, což odpovídá ročnímu

⁵⁷ Vláda ČR. *Daňové změny roku 2013*. [online] [vid. 2013-2-11]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/danove-zmeny-od-roku-2013-95853/>

příjmu 1.242.432,- Kč.⁵⁸ Opatření bylo schváleno zatím jako dočasné pro období 2013 až 2015.

Solidární daň komplikuje zdanění dle § 6 ZDP, neboť záloha na daň ze závislé činnosti se zvyšuje o sedm procentních bodů z rozdílu mezi příjmy zahrnovanými do základu pro výpočet zálohy a 4násobkem průměrné mzdy pro účely pojistného na sociální zabezpečení. Zaměstnanec s ročními příjmy ze závislé činnosti nad maximální vyměřovací základ pro pojistné na sociální zabezpečení, tj. podléhající solidárnímu zvýšení daně, bude povinen podat daňové přiznání a nebude možné mu provést roční zúčtování daně.

▪ **Vyšší zdanění pracujících důchodců**

Další významnou změnou je, že starobní důchodci se zdanitelnými příjmy nebudou mít nárok na základní slevu na poplatníka ve výši 24.840,- Kč. Jedná se o obnovení situace, která platila před rokem 2008. Pro přiznání základní slevy na poplatníka bude rozhodující skutečnost, zda poplatník bude pobírat starobní důchod k počátku zdaňovacího období či nikoliv.

▪ **Výdaje procentem z příjmů**

Novela ZDP č. 500/2012 Sb. dále omezuje výdaje procentem z příjmů, které mohou uplatňovat fyzické osoby s příjmy dle § 7 a § 9 ZDP. Návrh vymezuje uplatnění výdajů ve výši 40 % a 30 % příjmů částkou 800.000,- Kč a 600.000,- Kč. Poplatník s ročními příjmy dle § 7 ZDP ve výši 2,1 mil. Kč nebude moci uplatnit výdaje v plné výši 840.000,- Kč (40 % z 2,1 mil. Kč), ale jen ve výši 800.000,- Kč. Poplatník s příjmy dle § 9 ZDP ve výši 2,1 mil. Kč nebude moci uplatnit výdaje v plné výši 630.000 Kč (30 % z 2,1 mil. Kč), ale jen ve výši 600.000,- Kč. U ostatních výdajů uplatňovaných sazbou 80 % a 60 % příjmů k omezení nedošlo. Osoby uplatňující výdaje procentem z příjmů nebudou moci dle nově vloženého ustanovení § 35ca ZDP uplatnit daňové zvýhodnění na dítě a slevu na druhého z manželů bez vlastních příjmů, pokud součet dílčích základů, u kterých byly výdaje procentem z příjmů uplatněny, je vyšší než 50 % celkového základu daně.

⁵⁸ Běhounek, P. *Daňový balíček*. [online] [vid. 2013-01-26]. Dostupné z: <http://www.behounek.eu/news/zvyseni-dani-2013/>

▪ **Doplňkové penzijní spoření**

V souvislosti s přijetím zákona o důchodovém spoření a zákona o doplňkovém penzijním spoření bylo třeba upravit i ustanovení vztahující se k poplatníkům využívajícím tyto instrumenty. Proto dle § 15 odst. 5 ZDP je možno od základu daně odečíst příspěvek na doplňkové penzijní spoření snížený o 12.000,- Kč. Doplňkové spoření bude mít tedy stejný daňový režim jako penzijní připojištění se státním příspěvkem.

▪ **Odměna pěstouna**

Od 1. 1. 2013 došlo ke změně zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí. V této souvislosti jsou nově podle § 4 odst. 1 písm i) ZDP dávky pěstounské péče zdaněny jako příjem ze závislé činnosti a funkčních požitků. Úřady práce, které tyto odměny vyplácí, jsou tedy v pozici plátce této daně se všemi povinnostmi, a to včetně vedení mzdových listů.

5.2 Daňová zátěž vybraných poplatníků v roce 2013

V poslední modelové studii jsou analyzovány budoucí změny daňových povinností čtyř zkoumaných poplatníků za zdaňovací období roku 2013 s využitím všech korekčních prvků dle předchozí kapitoly. Veškeré výpočty navazují na praktickou čtvrtou část diplomové práce včetně využití některých způsobů daňové optimalizace. Pro doložení lepší vypovídací hodnoty byla získaná data opět zanesena do tabulky i grafu a doplněna komentářem.

Příklad výpočtu DPFO za rok 2013

Poplatník 1 – bezdětný svobodný poplatník s příjmy dle § 6 ZDP

roční hrubá mzda	387.000,- Kč
pojistné 34 %	131.580,- Kč
<u>superhrubá mzda (základ daně)</u>	<u>518.580,- Kč</u>
zaokrouhleno	518.500,- Kč
x 15 % sazba daně	77.775,- Kč

odečet slevy na poplatníka - 24.840,- Kč⁵⁹

Výsledná daň v roce 2013 52.935,- Kč

Poplatník 2 - bezdětný svobodný poplatník s příjmy dle § 7 ZDP

základ daně bez pojistného 120.000,- Kč

zaokrouhleno 120.000,- Kč

x 15 % sazba daně 18.000,- Kč

odečet slevy na poplatníka - 24.840,- Kč

Výsledná daň v roce 2013 0,- Kč

Poplatník 3 - ženatý poplatník s příjmy dle § 6 ZDP s dítětem

roční hrubá mzda 1.440.000,- Kč

pojistné 34 % 489.600,- Kč

superhrubá mzda 1.929.600,- Kč

odečet úroků z úvěru - 155.000,- Kč

základ daně snížený 1.774.600,- Kč

zaokrouhleno 1.774.600,- Kč

x 15 % sazba daně 266.190,- Kč

zvýšení daně $(1.440.000 - 1.242.432) \times 7 \%$ 13.830,- Kč

odečet slevy na poplatníka - 24.840,- Kč

odečet vyživované manželky - 24.840,- Kč

odečet vyživovaného dítěte - 13.404,- Kč

Výsledná daň za rok 2013 216.936,- Kč

Poplatník 4 - ženatý poplatník s příjmy dle § 7 ZDP s dítětem

základ daně bez pojistného 650.000,- Kč

odečet životního pojištění - 12.000,- Kč

základ daně snížený 638.000,- Kč

zaokrouhleno 638.000,- Kč

x 15 % sazba daně 95.700,- Kč

⁵⁹ MARKOVÁ, H. *Daňové zákony 2013*. Bratislava: DonauMedia, 2013, s. 42. ISBN 978-80-89364-41-1.

odečet slevy na poplatníka	- 24.840,- Kč
odečet vyživovaného dítěte	- 13.404,- Kč
Výsledná daň za rok 2013	57.456,- Kč

Následná tabulka 14 souhrnně informuje o vypočtených daňových povinnostech v roce 2013 u všech čtyř fiktivních poplatníků a zároveň znázorňuje rozdíl oproti stavu za předchozí zdaňovací období:

Tabulka 14: Rozdíl v daňové zátěži vybraných poplatníků v letech 2012 a 2013

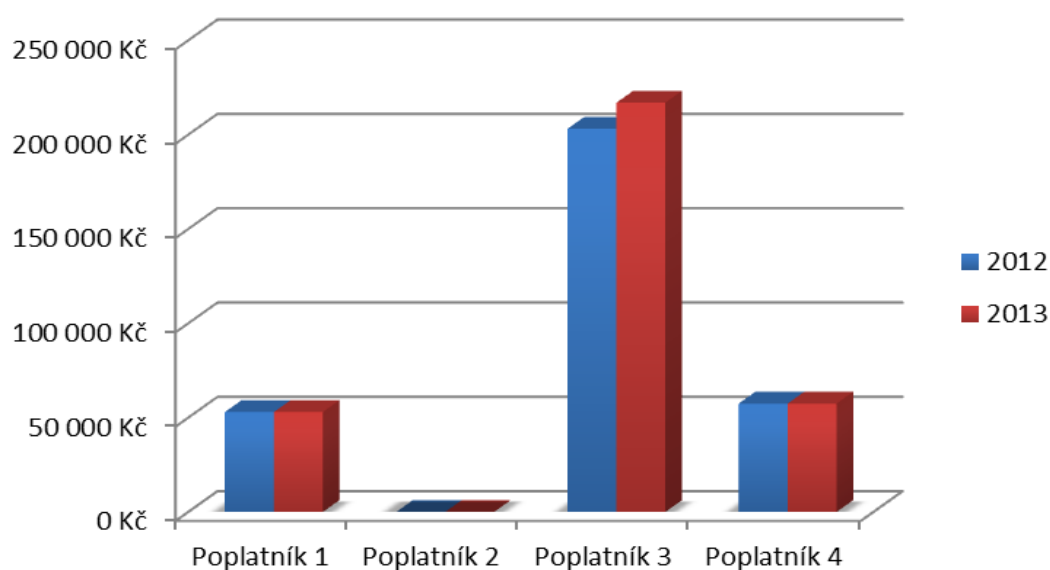
Označení studie	Daň v roce 2012	Daň v roce 2013	Rozdíl
Poplatník 1	52.935,-	52.935,-	0,-
Poplatník 2	0,-	0,-	0,-
Poplatník 3	203.106,-	216.936,-	+ 13.830,-
Poplatník 4	57.456,-	57.456,-	0,-
Změna daňové zátěže	313.497,-	327.327,-	+ 13.830,-

Zdroj: Vlastní zpracování

Z výše uvedené tabulky 14 je zřejmé, že změna proti roku 2012 nastala pouze u jediné daňové povinnosti na dani z příjmů fyzických osob za zdaňovací období roku 2013, a to u vybraného poplatníka 3. Toto navýšení daně o 13.830,- Kč vzniklo vlivem zavedení ustanovení § 16a ZDP, tj. solidárním zvýšením daně u poplatníků, jejichž roční mzda převyší částku 1.242.432,- Kč. Uvedenému poplatníkovi s příjmy dle § 6 ZDP s jedním vyživovaným dítětem nebude možné provést roční zúčtování daně ze závislé činnosti a funkčních požitků a bude povinen podat za rok 2013 příslušné daňové přiznání. Dle předběžných odhadů se solidární zdanění takovýmto způsobem dotkne přibližně 80.000 poplatníků.⁶⁰ U ostatních poplatníků nedošlo ve sledovaném roce k žádným odlišnostem oproti předchozímu roku.

Níže uvedený graf 7 ilustruje rozdíl v daňových povinnostech mezi rokem 2012 a 2013 u všech čtyř zkoumaných poplatníků:

⁶⁰ *Solidarita firmám nevoní.* [online] [vid. 2013-2-14]. Dostupné z: Zdroj:http://ekonomika.idnes.cz/firmy-resi-jak-se-vyhnout-solidarni-dani-ff1-/ekonomika.aspx?c=A121220_195403_ekonomika_ert

Obrázek 7: Graf daňového zatížení vybraných poplatníků v letech 2012 a 2013

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 7 názorně interpretuje skutečnost, že oproti roku 2012 nastalo navýšení daně z příjmů fyzických osob pouze u vybraného poplatníka 3, které zároveň představuje celkový rozdíl změn v daňové zátěži všech čtyř sledovaných poplatníků.

5.3 Návrh budoucích změn daně z příjmů fyzických osob na rok 2014

Současnou snahou vlády je vytvoření jednoduššího a přehlednějšího dlouhodobě stabilního systému s důrazem na spravedlnost a rovné podmínky pro všechny poplatníky. Budoucí změny daně z příjmů fyzických osob tak představují především snížení zdanění práce na úkor zdanění spotřeby. Stát si od této transformace slibuje mnoho pozitivních efektů, které ve výsledku mohou pomoci celé ekonomice. Argumentace vládních činitelů k zavedení změn do praxe je, že zdanění práce je v České republice jedno z nejvyšších ve srovnání s nejvyspělejšími státy.⁶¹

Přehled nejdůležitějších navrhovaných změn ZDP platných v nejbližších zdaňovacích obdobích:

⁶¹ Informační centrum vlády. [online] [vid. 2013-2-15]. Dostupné z: <http://icv.vlada.cz/cz/danova-reforma/>

- Návrh počítá se zrušením superhrubé mzdy. Základem daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků se opět stane hrubá mzda. Sazba DPFO se zvýší z 15 % na 19 %, maximální navrhovaná sazba činí 20 %.
- Bude navýšen maximální limit pro uplatnění nezdaniitelné částky, který je využíván ke snížení základu daně z důvodu poskytnutí daru na dobročinné účely. Fyzické osoby dle návrhu si budou moci odečíst 15 % ze základu daně.
- Součástí daně z příjmů se dle návrhu stanou příjmy z darů, jiného majetkového prospěchu a dědictví, neboť bude zrušen zákon o dani dědké a darovací. Většina příjmů z dědictví bude opět osvobozena, příjmy z darů a jiného majetkového prospěchu budou u fyzických osob kopírovat dosavadní rozsah osvobození.
- Maximální možný odpočet úroků z hypotéčního či stavebního spoření poskytnutého na financování bytových potřeb bude činit 80.000,- Kč za příslušné zdaňovací období.⁶²
- Podíly na zisku budou osvobozeny od srážkové daně.
- Bude zrušena možnost uplatnění základní slevy na dani pro osoby s měsíčními příjmy převyšujícími čtyřnásobek průměrné mzdy.
- Zaniknou další osvobození či možnosti snížení základu daně jako např. hodnota přechodného ubytování, odchodné u vojáků z povolání a příslušníků bezpečnostních sborů, odpočet členských příspěvků odborové organizaci a možnost úhrady za zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělávání.

Rok 2013, kdy vešlo v platnost solidární zvýšení daně, se stal pro daň z příjmů fyzických osob rokem velmi významným a přelomovým, neboť se jedná o určitý návrat k principu progresivní daně. Veškeré výše popisované změny DPFO a konečná podoba detailů budou ještě v rámci dokončovaného legislativního procesu precizovány, ale lze konstatovat, že byl nastartován proces, který bude nepochybně pokračovat i v dalších letech, tj. zachování nižší sazby daně ze širokého daňového základu pro nižší příjmové skupiny poplatníků a znovuzavedení koncepce solidarity uplatňované formou daňové progrese u poplatníků s vyššími příjmy.

⁶²ČTK. *Konec superhrubé mzdy*. [online] [vid. 2013-02-17]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/nizsi-odpocet-u-hypotek-konec-superhrube-mzdy-2014-fbp-ekonomika.aspx?c=A130130_174636_ekonomika_fih

5.4 Návrhy opatření k zefektivnění koncepce fiskální politiky státu v oblasti DPFO

Česká republika je ze strany EU kritizována nejen za výši svého státního dluhu, ale i za tempo, kterým je dluh každoročně navyšován. Deficitní rozpočty v některých letech překročily tři procentní body. Tato hranice byla stanovena Evropskou unií jako maximální, kterou naše země nesmí překročit v případě, že chce zavést jako svoji měnu euro. Toto ujednání vyplývá z tzv. maastrichtského konvergenčního kritéria. Dle komentáře analytika Patria Finance Davida Marka se ukazuje, že ústavní zakotvení nějaké formy dluhové brzdy je zcela na místě.⁶³

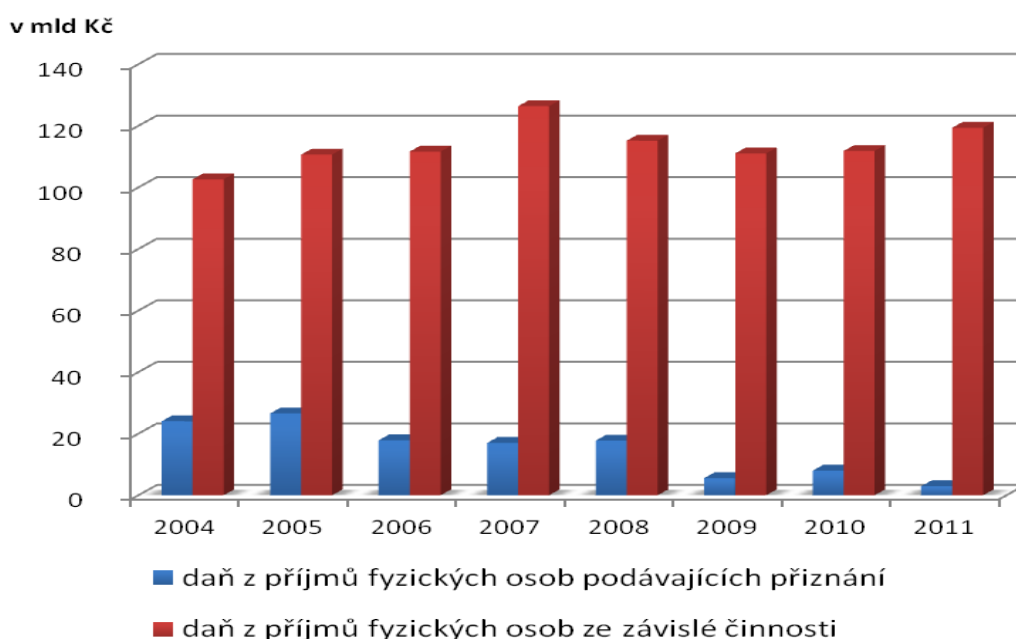
Je nepochybné, že na prohlubování schodku veřejných financí má vliv i snižování daňové povinnosti prokázané v praktické části diplomové práce a následně snižování inkasa na DPFO. Skutečný pokles daňové zátěže mezi roky 2004 až 2011 lze názorně ilustrovat na vývoji inkasa na DPFO s příjmy dle § 6 ZDP a fyzických osob podávajících přiznání dle údajů uvedených ve výroční zprávě české daňové správy za rok 2011.⁵⁵ K mírnému nárůstu inkasa na částku 119,4 mld. Kč došlo v roce 2011 na dani z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků, což představovalo meziroční zvýšení o 7,5 mld. Kč. Tento přírůstek byl způsoben jednak mírným zvýšením zaměstnanosti oproti roku 2010 spojenému s vyšším objemem vyplacených mezd a dočasným snížením slevy na poplatníka.

Z výše uvedené výroční zprávy české daňové správy je zřejmé, že inkaso DPFO podávajících přiznání dosáhlo v období roku 2011 částky 2,9 mld. Kč, což představuje meziroční pokles inkasa o 5 mld. Kč. Po zavedení jednotné sazby daně, daňového zvýhodnění na dítě, zrušení minimálního základu daně a transformaci nezdanitelných částí základu daně na slevy na dani kleslo celkové inkaso v roce 2008 o 17,75 mld. Kč. Po zvýšení výdajových paušálů, zavedení paušálu na dopravu a mimořádných daňových odpisů kleslo inkaso v roce 2011 až pod hranici 3 mld. Kč, což představuje pokles inkasa

⁶³ Parlamentní listy. *Státní dluh vzrostl na jeden a pul bilionu korun*. [online] [vid. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/Statni-dluh-vzrostl-na-jeden-a-pul-bilionu-korun-219314>

v průběhu 7 let téměř o osmdesát tři procentních bodů.⁶⁴ Z hlediska příjmů veřejných rozpočtů se tak inkaso na této dani stalo zanedbatelnou položkou. Je tedy zřejmé, že pokud nedojde k systémovým změnám v konstrukci této daně, nelze očekávat obrat k pozitivnímu vývoji. Přestože byl výnos DPFO nízký, celkové příjmy vybrané daňovou správou v roce 2011 činily 14,75 % HDP.⁶⁵

Níže uvedený graf 8 ilustruje rozsah snižování inkasa DPFO podávajících příznání a nepatrné zvyšování inkasa DPFO ze závislé činnosti a funkčních požitků v letech 2004 až 2011 zjištěný z jednotlivých výročních zpráv (údaje jsou uvedeny v mil. Kč):

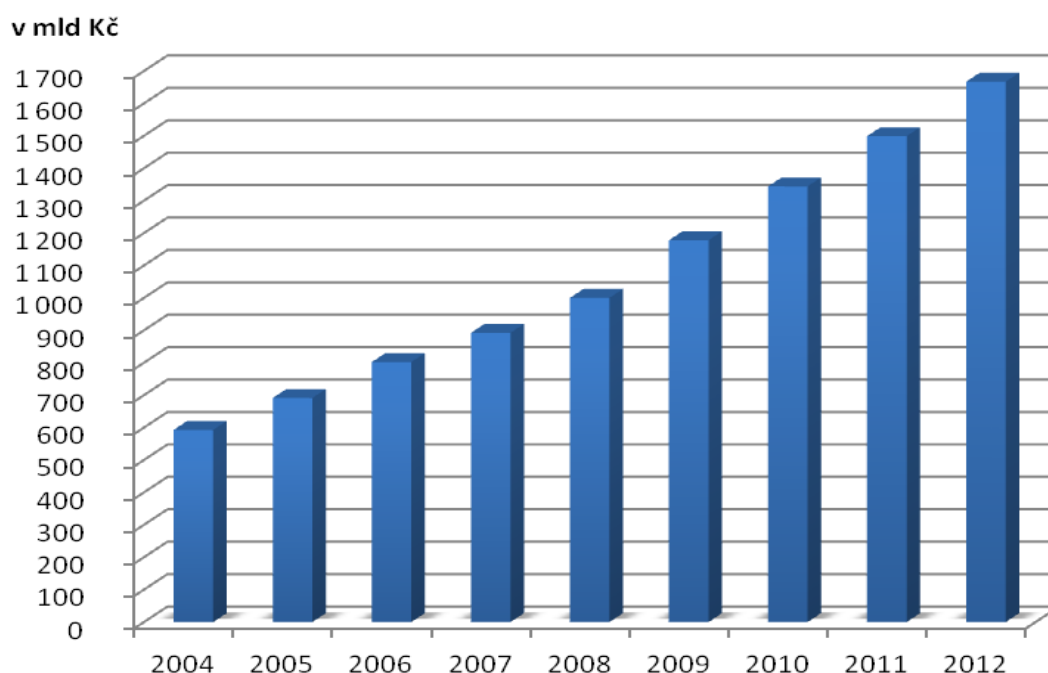
Obrázek 8: Graf vývoje inkasa DPFO v letech 2004 až 2011

Zdroj: Finanční správa ČR. *Výroční zprávy a související dokumenty*. [online]. Praha: Generální finanční ředitelství, [vid. 2013-03-01]. Dostupné z: <http://cds.mfcr.cz/cps/rde/xchg/cds/xsl/325.html?year=PRESENT>.

⁶⁴ Finanční správa ČR. *Informace o činnosti daňové správy České republiky za rok 2011*. [online]. Praha: Generální finanční ředitelství, [vid. 2012-10-15]. Dostupné z: http://cds.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/cds/INTERNET_Informace_o_cinnosti_DS_za_rok_2011.pdf

⁶⁵ HORSÁKOVÁ, M., et al. *Výroční zpráva české daňové správy 2011*. Praha: Generální finanční ředitelství, 2012, s. 13. ISBN 978-80-85045-41-3.

Státní dluh vzniká hromaděním schodků státního rozpočtu. Jak je z grafu 9 zřejmé, státní dluh se v České republice loni vyšplhal na celkových 1,668 bilionu korun. Ke konci roku 2013 počítá Ministerstvo financí s nárůstem na 1,769 bilionu korun, ke konci roku 2014 na 1,859 bilionu a ke konci 2015 na 1,938 bilionu korun.⁶⁶

Obrázek 9: Graf vývoje státního dluhu v letech 2004 až 2012

Zdroj: Patricia online. *Státní dluh ČR loni stoupl na 1,668 bilionu, vláda si tvoří polštář*. [online]. [vid. 2013-03-10]. Dostupné z: <http://www.patria.cz/zpravodajstvi/2238676/statni-dluh-cr-loni-stoupl-na-1668-bilionu-vlada-si-tvori-polstar.html>

V kontextu se zjištěními uvedenými v kapitolách 4 a 5 této diplomové práce je pro budoucí stav státních financí České republiky nezbytně důležité naplnit veřejný rozpočet do té míry, aby byl schopen v požadovaném rozsahu uskutečňovat veřejné výdaje. Proto jsou vítána taková opatření daňové politiky, jež pozitivně přispějí výběrem požadovaného objemu peněz pro rozpočet naší republiky a zároveň způsobí nastavení osobní důchodové daně tak, že omezí prostor pro vyhýbání se zdanění a daňové úniky. Měla by být vytvořena

⁶⁶ Hospodářské noviny. *Konečný účet za rok 2012*. [online] [vid. 2013-03-07]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/zpravodajstvi/c1-59099650-konecny-ucet-za-rok-2012-statni-dluh-se-zvysil-o-168-miliard-korun>

jasná a perspektivní koncepce, kterou bude dlouhodobě zefektivňovat a podporovat co nejširší politické spektrum. Zároveň by struktura DPFO měla co nejméně negativně ovlivňovat motivaci k práci a podnikání. Zpřísnění pravidel v této oblasti by mělo zajistit alespoň minimální daňovou povinnost podnikatelům, tedy osobám samostatně výdělečně činným, kteří vykazují dlouhodobé daňové ztráty či zanedbatelné daňové povinnosti. Toho lze dosáhnout např. znovuzavedením určeného minimálního základu daně. Záměr co nejvíce eliminovat vyhýbání se daňové povinnosti umožní i zásada nižší sazby daně ze širokého daňového základu, tedy s výrazným omezením úlev a různých výjimek.

Za sporné daňové změny je možno považovat i přechod od standardních odpočtů od základu daně na poplatníka, vyživované dítě, druhého z manželů, poživatele invalidního důchodu a studujícího, ke slevám na DPFO zaváděným v letech 2005 a 2006. Na základě analýzy vývoje výsledné daňové povinnosti v praktické části diplomové práce je možné konstatovat, že v roce 2008, kdy došlo k značnému navýšení uvedených slev dle ustanovení § 35c a § 35d ZDP, došlo k největšímu propadu zdanění u všech zkoumaných poplatníků. Kromě toho zavedením daňového bonusu na děti bylo dokonce umožněno dosáhnout platby poplatníkům místo slevy z vypočtené daně do nuly nebo nezdanitelné části základu daně. Tento krok byl původně zamýšlen k posílení sociální soudržnosti a k poklesu daní z příjmů u poplatníků s nižšími příjmy. U některých poplatníků, včetně podnikatelů s nízkými základy daně anebo ztráty, tím bylo ale umožněno dosažení výplaty prostředků z celostátního daňového výnosu.

Princip zdanění osob s příjmy dle § 6 ZDP tzv. superhrubou mzdou se také projevil jako nežádoucí a problematický. Zákonný odvod sociálního a zdravotního pojištění hrazeného zaměstnavatelem lze z právního hlediska jen stěží považovat za příjem zaměstnance, byť nepeněžní. Aplikace takového charakteru zdanění mzdy je navíc v EU zvláštností, neboť v jiných zemích se daň z příjmů fyzických osob u zaměstnance počítá vždy z hrubé mzdy. Výpočet daně z povinných odvodů zaměstnavatele je možné i částečně považovat za skrytý vyšší způsob zdanění zaměstnanců než osob samostatně výdělečně činných.⁶⁷

⁶⁷ Účetní kavárna. Co přinese zrušení superhrubé mzdy. [online] [vid. 2013-03-14]. Dostupné z: <http://www.ucetnikavarna.cz/blog/detail-prispevku/articleid-636-co-prinese-zruseni-superhrube-mzdy/>

Přes určité problémy je vývoj a současný stav státních financí České republiky posuzován ekonomickými a finančními odborníky ve srovnání s jinými evropskými zeměmi poměrně příznivě. Dokonce dne 24. srpna 2011 zvýšila ratingová agentura Standard & Poors (USA) hodnocení České republiky z dosavadní známky A o dva stupně na AA-, což je čtvrté nejlepší možné hodnocení.⁶⁸ Navíc klíčová opatření uskutečněná za zdaňovací období roku 2013 citovaná v kapitole 5.1 a opatření zamýšlená pro rok 2014 citovaná v kapitole 5.3, která ovlivňují výslednou daňovou povinnost na DPFO, jsou již systematicky zaměřena na řešení dlouhodobého navyšování státního dluhu. Rozpočtový deficit není totiž nic jiného než půjčka, která musí být i s úrokem v budoucnosti splacena. Závažnost otázky deficitu rozpočtu našeho státu nejlépe vystihuje citát amerického prezidenta Herberta Hoovera, za jehož vlády vypukla velká hospodářská krize: „*Bože opatruj mladou generaci, která zdědí náš národní dluh.*“⁶⁹

⁶⁸ Lidovky. *Stabilní Česko*. [online] [vid. 2013-03-09]. Dostupné z: http://byznys.lidovky.cz/stabilni-cesko-s-p-zvysila-rating-posilila-koruna-i-burza-pmm-/statni-pokladna.asp?c=A110824_165044_statni-pokladna_mc

⁶⁹ *Svět ekonomie, obchodu a politiky v citátech*. [online] [vid. 2013-03-12]. Dostupné z: <http://www.euroekonom.cz/citaty.php>

Závěr

Vzhledem k tomu, že obecným trendem v Evropské unii je odklon od zdanění přímých daní směrem k daním nepřímým, byl hlavní cíl diplomové práce zaměřen na stanovení vývoje daňové zátěže na dani z příjmů fyzických osob v České republice v letech 2004 až 2013, tj. od vstupu naší republiky do tohoto Evropského společenství. V teoretické části byl podán ucelený přehled vybraných nejdůležitějších změn zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, a dalších souvisejících předpisů platných ve sledovaných letech. Analýza míry změn ve zdanění byla posuzována na příkladech dvou podnikatelů a dvou poplatníků s příjmy ze závislé činnosti. Modelová studie zabývající se bezdětnou a svobodnou fyzickou osobou s příjmy ze závislé činnosti byla navíc využita ke komparaci daňových povinností za uplynulé zdaňovací období roku 2012 ve vybraných zemích Evropské unie.

Přestože modelová studie reprezentovala pouze určitou část poplatníků s výrazně rozdílnými základy daně, výzkumem konkrétních daňových povinností bylo prokázáno, že daň z příjmů fyzických osob v jednotlivých letech má výraznou sestupnou tendenci a tím do veřejných rozpočtů v dlouhodobějším horizontu plynou nižší výnosy této daně. Tento stav vede k přečerpávání státních zdrojů a zadlužování. V letech 2008 až 2012 zjištěná data deklarují částečnou stabilizaci v oblasti výnosů daně z příjmů fyzických osob, která pokračuje i za zdaňovací období roku 2013. S účinností od 1. 1. 2013 byly totiž schváleny změny příslušné daňové legislativy zacílené na eliminaci dalšího prohlubování deficitu státního rozpočtu. Jedná se např. o solidární zvýšení daně, nemožnost odečíst si slevu na poplatníka pro pracující důchodce či částečné omezení u fyzických osob s příjmy dle § 7 a § 9 ZDP uplatnit si výdaje procentem.

Studie konečných daňových povinností čtyř vybraných subjektů byla využita k analýze možných opatření vedoucích k zefektivnění koncepce fiskální politiky státu v oblasti zdanění fyzických osob. Rozhodně není přínosem pro ekonomickou situaci našeho státu provádět jakékoliv krátkodobé neúčinné změny daní. Záměr legislativního procesu tvorby daňových právních norem musí být založen na vytvoření celkové perspektivní koncepce podporované širokým politickým spektrem, která by měla vycházet ze snahy hledat

rovnováhu mezi třemi klíčovými aspekty daně z příjmů, tj. výběrem požadovaného objemu peněz pro veřejné finance, přerozdělením peněz za účelem omezení příjmové nerovnováhy a nastavením struktury daně tak, aby co nejméně negativně ovlivňovala motivaci k práci a podnikání. Analýza dopadů na konkrétní daně z příjmů fyzických osob prokázala, že současná velmi liberální právní úprava ZDP umožňuje od roku 2008 významné skupině drobných podnikatelů vykazovat dlouhodobě v případě nízkých základů daně či daňových ztrát nulovou případně téměř zanedbatelnou výslednou daňovou povinnost. Tento stav by mohlo odstranit znovuzavedení minimálního základu daně.

Ministerstvem financí plánované zrušení „superhrubé mzdy“ se také perspektivně jeví jako jednoznačně prospěšné, neboť odvod sociálního a zdravotního pojištění hrazeného zaměstnavatelem lze z právního hlediska jen stěží považovat za příjem zaměstnance, byť nepeněžní. Jak je zřejmé ze studie komparace daňových povinností za uplynulé zdaňovací období roku 2012 ve vybraných státech Evropské unie, v jiných zemích se daň z příjmů fyzických osob u zaměstnance počítá vždy z hrubé mzdy.

Záměr co nejvíce eliminovat vyhýbání se daňové povinnosti či daňové úniky umožní i zásada nižší sazby daně ze širokého daňového základu, avšak s výrazným omezením úlev a výjimek sledujících jiné cíle než rozvoj podnikání. Navrhovaná úprava přispěje i k dalšímu odstraňování daňových překážek, resp. daňové diskriminace v souvislosti s uplatňováním principu volného pohybu osob v rámci Evropské unie.

Závěrem lze konstatovat, že náročnost a obsáhlost hlavního cíle diplomové práce, tj. zjištění a vyhodnocení stavu a vývoje ve zdaňování příjmů fyzických osob v České republice, nejlépe vystihuje citát Alberta Einsteina: „*Nejtěžší věcí na pochopení na světě je daň z příjmů.*“⁷⁰

⁷⁰ Svět ekonomie, obchodu a politiky v citátech. [online] [vid. 2013-03-12]. Dostupné z: <http://www.euroekonom.cz/citaty.php>

Seznam použité literatury

Publikace:

BĚHOUNEK, P. *Daně a právo v praxi*. Praha: Linde, 2005, roč. 10, č. 11. ISSN 1211-7293.

BĚHOUNEK, P. *Lexikon – daňové pojmy*. Ostrava: Sagit, 2001. ISBN 80-7208-265-5.

ČERNÍKOVÁ, M. *Daňové praktikum finančního manažera*. Liberec: VÚTS, 2011. ISBN 978-80-87184-22-6.

Daně z příjmů 2010. Ostrava: Sagit, 2009. ISBN 978-80-7208-786-0.

Daňové zákony 2004. Olomouc: Anag, 2004. ISBN 80-7263-201-9.

Daňové zákony 2005. Olomouc: Anag, 2004. ISBN 80-7350-048-5.

Daňové zákony 2006. Olomouc: Anag, 2005. ISBN 80-7263-310-4.

DOKOUPILOVÁ, E., et al. *Poradce 2005*. Český Těšín: Poradce s.r.o., 2005, roč. 15, č. 1. ISSN 1211-2437.

Economic indicators: Personal income taxes. London: The Economist, 2010, č. 333. ISSN 00130613. [Elektronická databáze článků TUL ProQuest].

HORSÁKOVÁ, M., et al. *Výroční zpráva české daňové správy 2011*. Praha: Generální finanční ředitelství, 2012. ISBN 978-80-85045-41-3.

HERMANN, K., et al. *Dtv-Atlas zur Weltgeschichte: Karten und chronologische Abriss*. München: Deutscher Taschenbuch Verlag, 2009. ISBN 978-3-423-03002-1.

KATTENBECK, D., et al. *Steuerratgeber*. Regensburg: Walhalla Fachverlag, 2011. ISBN 978-3-8029-3278-6.

KUBÁTOVÁ, K. *Daňová teorie a politika*. Praha: Wolters Kluwer, 2010. ISBN 978-80-7357-574-8.

MARKOVÁ, H. *Daňové zákony 2007*. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-2087-6.

MARKOVÁ, H. *Daňové zákony 2008*. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2385-3.

MARKOVÁ, H. *Daňové zákony 2011*. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-3944-1.

MARKOVÁ, H. *Daňové zákony 2012*. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-4254-0.

MARKOVÁ, H. *Daňové zákony 2013*. Bratislava: DonauMedia, 2013. ISBN 978-80-89364-41-1.

NORMEY, R. *Law Now*. Edmonton: University of Alberta. Faculty of Extension, 2001, č. 25. ISSN 08412626. [Elektronická databáze článků TUL ProQuest].

PELECH, P. *Zdanění mezd, platů a ostatních příjmů ze závislé činnosti*. Olomouc: ANAG, 2005. ISBN 80-7263-572-6.

PELECH, P. *Zdanění mezd, platů a ostatních příjmů ze závislé činnosti*. Olomouc: ANAG, 2010. ISBN 80-7263-253-1.

RUDINSKÁ, E., et al. *Poradce 2008 – komentované změny a příklady*. Český Těšín: Poradce, 2007, roč. 19, č. 1. ISSN 1211-2437.

ŠIROKÝ, J. *Daně v Evropské unii*. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-7201-881-9.

ŠIROKÝ, J., et al. *Daňové teorie*. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-005-8.

Taxation Trends in the European Union. Luxembourg: European Communities, 2010. ISBN 978-92-79-08400-3.

TUNKROVÁ, Z., et al. *Daňové zákony 2009 s komentářem změn*. Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-2366-9.

Wasson, E. *A History of Modern Britain*. Wiley Blackwell, 2010. ISBN 978-1-4051-3936-6.

Internetové zdroje:

Běhounek, P. *Daňový balíček*. [online] [vid. 2013-01-26]. Dostupné z: <http://www.behounek.eu/news/zvyseni-dani-2013/>

Bukač, P. *Úskali společného zdanění manželů*. [online] [vid. 2012-10-13]. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/clanky/uskali-spolecneho-zdaneni-manzelu/#ic=articles-related&icc=nebojte-se-minimalni-dane-34228>

Česká národní banka. *Kurzy devizového trhu k 30.12.2012*. [online] [vid. 2013-02-01]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/devizovy_trh/kurzy_devizoveho_trhu/denni_kurz.jsp

ČTK. *Konec superhrubé mzdy*. [online] [vid. 2013-02-17]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/nizsi-odpocet-u-hypotek-konec-superhrube-mzdy-2014-fbp-/ekonomika.aspx?c=A130130_174636_ekonomika_fih

Daně a Evropa. [online] [vid. 2012-10-01]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/dane-a-mzda/dane-v-cr-a-v-eu/dane-v-eu/prehled-dani-v-eu/>

Daně z příjmů. [online] [vid. 2012-11-03]. Dostupné z: <http://www.finance.sk/dane/informacie/nezdanitelne-polozky/na-danovnika/>

Einkommensteuer-Rechner 2012. [online] [vid. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.zinsen-berechnen.de/einkommensteuerrechner.php>

Finanční správa ČR. *Informace o činnosti daňové správy České republiky za rok 2011*. [online]. Praha: Generální finanční ředitelství, [vid. 2012-10-15]. Dostupné z: http://cds.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/cds/INTERNET_Informace_o_cinnosti_DS_za_rok_2011.pdf

Finanční správa ČR. *Výroční zprávy a související dokumenty*. [online]. Praha: Generální finanční ředitelství, [vid. 2013-03-25]. Dostupné z: <http://cds.mfcr.cz/cps/rde/xchg/cds/xsl/325.html?year=PRESENT>.

Gola, P. *Evropské daňové ráje*. [online] [vid. 2012-10-19]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/220164-evropske-danove-raje/>

Gola, P. *Osoby samostatně výdělečně činné a daň z příjmů v Česku a u našich sousedů*. [online] [vid. 2012-10-01]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d32797v41947-osoby-samostatne-vydelecne-cinne-a-dan-z-prijmu-v-cesku-a-u-nasich/>

Gola, P. *Rovná daň nebo progresivní zdanění?* [online] [vid. 2012-10-02]. Dostupné z: <http://dumfinanci.cz/clanky/3189-rovna-dan-nebo-progresivni-zdani/>

Hospodářské noviny. *Konečný účet za rok 2012*. [online] [vid. 2013-03-07]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/zpravodajstvi/c1-59099650-konecny-ucet-za-rok-2012-statni-dluh-se-zvysil-o-168-miliard-korun>

Informační centrum vlády ČR. *Daňová reforma*. [online] [vid. 2013-02-15]. Dostupné z: <http://icv.vlada.cz/cz/danova-reforma/>

Kdo rozhoduje o výši daní? [online] [vid. 2012-10-16]. Dostupné z: http://europa.eu/pol/tax/index_cs.htm

Lidovky. *Stabilní Česko*. [online] [vid. 2013-03-09]. Dostupné z: http://byznys.lidovky.cz/stabilni-cesko-s-p-zvysila-rating-posilila-koruna-i-burza-pmm-/statni-pokladna.asp?c=A110824_165044_statni-pokladna_mc

Lohnsteuertabelle 2012 Österreich. [online] [vid. 2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.finanz-blog.at/04/10/lohnsteuertabelle-2012-osterreich/3089.html>

Misanthropův lexikon latinských výroků, přísloví a rčení. [online] [vid. 2012-10-22]. Dostupné z: <https://sites.google.com/site/latinalexikon>

Niedlová, P. *Co vše je třeba vědět o minimálním základu daně*. [online] [vid. 2012-11-11]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/45033-co-vse-je-potreba-vedet-o-minimalnim-zakladu-dane/>

Parlamentní listy. *Státní dluh vzrostl na jeden a půl bilionu korun*. [online] [vid. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/Statni-dluh-vzrostl-na-jeden-a-pul-bilionu-korun-219314>

Patricia online. *Státní dluh ČR loni stoupl na 1,668 bilionu, vláda si tvoří polštář*. [online]. [vid. 2013-03-10]. Dostupné z: <http://www.patria.cz/zpravodajstvi/2238676/statni-dluh-cr-loni-stoupl-na-1668-bilionu-vlada-si-tvori-polstar.html>

Přehled o příjmech a výdajích OSVČ. [online] [vid. 2012-11-19]. Dostupné z: <http://www.vzp.cz/platci/tiskopisy/prehled-o-prijmech-a-vydajich-osvc>

Skala podatkowa w 2012 roku bez zmian. [online] [vid. 2013-02-03]. Dostupné z: <http://www.podatki.egospodarka.pl/73753,Skala-podatkowa-w-2012-roku-bez-zmian,1,65,1.html>

Solidarita firmám nevoní. [online] [vid. 2013-02-14]. Dostupné z: Zdroj: http://ekonomika.idnes.cz/firmy-resi-jak-se-vyhnout-solidarni-dani-ff1-/ekonomika.aspx?c=A121220_195403_ekonomika_ert

Svět ekonomie, obchodu a politiky v citátech. [online] [vid. 2013-03-12]. Dostupné z: <http://www.euroekonom.cz/citaty.php>

Tiskopisy OSVČ. [online] [vid. 2012-11-19]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/tiskopisy/osvc.htm>

Účetní kavárna. *Co přinese zrušení superhrubé mzdy.* [online] [vid. 2013-03-14]. Dostupné z: <http://www.ucetnikavarna.cz/blog/detail-prispevku/articleid-636-co-prinese-zruseni-superhrube-mzdy/>

Vláda ČR. *Daňové změny roku 2013.* [online] [vid. 2013-02-11]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/danove-zmeny-od-roku-2013-95853/>

Wartość wg kursu średniego NBP z dnia: 2012-03-30. [online] [vid. 2013-02-03]. <http://www.finance.egospodarka.pl/kalkulator-walutowy/?kwota=1%2C00&cf=EUR&ct=PLN&date=2012-03-30&oblicz=Oblicz>

Seznam příloh

<i>Příloha A: Vývoj sazby DPFO v letech 1993 až 2004.....</i>	<i>105</i>
<i>Příloha B: Sazby daně z příjmů fyzických osob k 1. 1. 2011 v EU.....</i>	<i>107</i>

Příloha A: Vývoj sazby DPFO v letech 1993 až 2004

Základ daně v Kč	DPFO	ze základu přesahujícího
ROK 1993		
0 – 60.000	15 %	
60.000 – 120.000	9.000 + 20 %	60.000
120.000 – 180.000	21.000 + 25 %	120.000
180.000 – 540.000	36.000 + 32 %	180.000
540.000 – 1.080.000	151.000 + 40 %	540.000
1.080.000 a více	367.000 + 47 %	1.080.000
ROK 1994		
0 – 60.000	15 %	
60.000 – 120.000	9.000 + 20 %	60.000
120.000 – 180.000	21.000 + 25 %	120.000
180.000 – 540.000	36.000 + 32 %	180.000
540.000 – 1.080.000	151.000 + 40 %	540.000
1.080.000 a více	367.000 + 44 %	1.080.000
ROK 1995		
0 – 60.000	15 %	
60.000 – 120.000	9.000 + 20 %	60.000
120.000 – 180.000	21.000 + 25 %	120.000
180.000 – 540.000	36.000 + 32 %	180.000
540.000 – 1.080.000	151.000 + 40 %	540.000
1.080.000 a více	367.000 + 43 %	1.080.000
ROK 1996		
0 – 84.000	15 %	
84.000 – 144.000	12.600 + 20 %	84.000
144.000 – 204.000	24.600 + 25 %	144.000
204.000 – 564.000	39.600 + 32 %	204.000
564.000 a více	154.800 + 40 %	564.000
ROK 1997		
0 – 84.000	15 %	
84.000 – 168.000	12.600 + 20 %	84.000
168.000 – 252.000	29.400 + 25 %	168.000
252.000 – 756.000	50.400 + 32 %	252.000
756.000 a více	211.680 + 40 %	756.000
ROK 1998		
0 – 91.400	15 %	
91.400 – 183.000	13.716 + 20 %	91.400
183.000 – 274.200	32.028 + 25 %	183.000
274.200 – 822.600	54.828 + 32 %	274.200
822.600 a více	230.316 + 40 %	822.600
ROK 1999		
0 – 102.000	15 %	
102.000 – 204.000	15.300 + 20 %	102.000

204.000 – 312.000	35.700 + 25 %	204.000
312.000 – 1.104.000	62.700 + 32 %	312.000
1.104.000 a více	316.140 + 40 %	1.104.000
ROK 2000		
0 – 102.000	15 %	
102.000 – 204.000	15.300 + 20 %	102.000
204.000 – 312.000	35.700 + 25 %	204.000
312.000 a více	62.700 + 32 %	312.000
ROK 2001 až 2003		
0 – 109.200	15 %	
109.200 – 218.400	16.380 + 20 %	109.200
218.400 – 331.200	38.220 + 25 %	218.400
331.200 a více	66.420 + 32 %	331.200

Zdroj: Ustanovení § 16 ZDP v jednotlivých letech

Příloha B: Sazby daně z příjmů fyzických osob k 1. 1. 2011 v EU

Členská země EU	Horní sazba DPFO
Belgie	50 %
Bulharsko	10 %
Česká republika	15 %
Dánsko	51 %
Estonsko	21 %
Finsko	30 %
Francie	40 %
Irsko	41 %
Itálie	43 %
Kypr	30 %
Litva	20 %
Lotyšsko	26 %
Lucembursko	38 %
Maďarsko	32 %
Malta	35 %
Německo	45 %
Nizozemsko	52 %
Polsko	32 %
Portugalsko	42 %
Rakousko	50 %
Rumunsko	16 %
Řecko	40 %
Slovensko	19 %
Slovinsko	41 %
Španělsko	45 %
Švédsko	25 %
Velká Británie	40 %

Zdroj: *Daně a Evropa*. [online] [vid. 2012-10-01]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/dane-a-mzda/dane-v-cr-a-v-eu/dane-v-eu/prehled-dani-v-eu/>